

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัย เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ในหมู่บ้านสังกาอู จังหวัดกระบี่ : การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา นำเสนอ 4 ประเด็น คือ

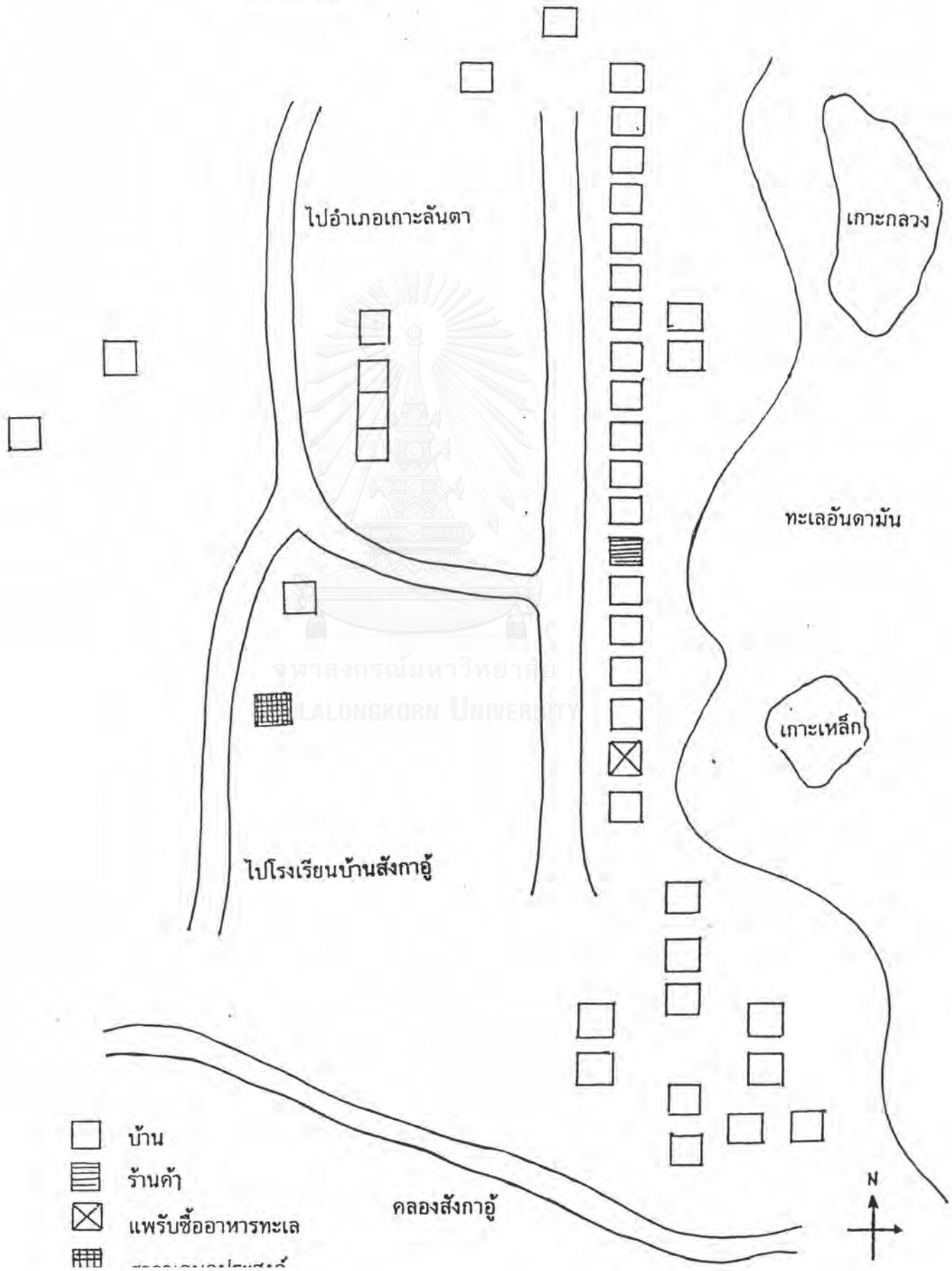
1. สภาพทั่วไปและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู
2. สภาพทั่วไปและชีวิตความเป็นอยู่ของกรณีศึกษา
3. การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู
4. ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู

1. สภาพทั่วไปและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู

สภาพภูมิประเทศ

หมู่บ้านสังกาอู เป็นหมู่บ้านชาวเลกลุ่มอุรักลาโว้ย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ บริเวณหัวแหลมสุดด้านทิศตะวันตกของเกาะลันตา เกาะที่ชาวเลถือว่าเป็นบ้านแห่งแรกของพวกเขา ถนนลูกรังที่มุ่งสู่หมู่บ้านมีระยะทาง 6 กิโลเมตร จากที่ว่าการอำเภอเกาะลันตา ในหน้าร้อน ถนนจะเต็มไปด้วยฝุ่นสีแดงของดินลูกรัง แต่ในหน้าฝน ถนนกลับเต็มไปด้วยหลุม บ่อ และลื่นมากในบางช่วง ถนนนี้มีลักษณะคดเคี้ยว ลัดเลาะไปตามไหล่เขาที่ค่อนข้างสูงชัน สองข้างทางนั้น ด้านหนึ่งเป็นหินผาสลับกับสวนยาง ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นหน้าผาซึ่งเบื้องล่างเป็นทะเล พาหนะที่มีความเหมาะสมสำหรับใช้เดินทางมายังหมู่บ้านสังกาอู คือ รถจักรยานยนต์ เพราะมีความคล่องตัวมากที่สุด ผู้ขับจำเป็นต้องสังเกตบริเวณที่เป็นทางเข้าหมู่บ้านให้ดี เพราะหมู่บ้านจะตั้งอยู่ติดชายทะเลซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ต่ำกว่าถนน หมู่บ้านสังกาอูนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มบ้าน คือ สังกาอู อ่าวกลาง อ่าวมะพร้าว และอ่าวมะละ ซึ่งการแบ่งกลุ่มบ้านนี้เป็นการแบ่งตามการรับรู้ของชาวเลเอง โดยใช้ลักษณะของภูมิประเทศเป็นเครื่องหมายแสดงอาณาเขต เมื่อเดินทางไปหมู่บ้านสังกาอู กลุ่มบ้านกลุ่มแรกที่พบคือ สังกาอู กลุ่มบ้านถัดไปคือ อ่าวกลาง ระหว่างสังกาอูกับอ่าวกลางจะมีคลองสังกาอูกั้นอยู่ คลองนี้สามารถเดินข้ามได้

แผนที่ 3 แผนที่หมู่บ้านสังกาฐ์ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ยกเว้นในฤดูฝนเพราะน้ำจะเต็มคลองและเมื่อเดินจากอ่าวกลางไปจะพบทางเดินที่สูงชันเหมือนทางขึ้นเขา ต้องไต่ก้อนหินขึ้นไปประมาณ 5 เมตร เมื่อไต่ขึ้นไปจนสุดทางนั่นคือ ไตยืนอยู่ที่อ่าวมะพร้าวแล้ว และอ่าวมะละและเป็นกลุ่มบ้านสุดท้ายที่อยู่ถัดไป ซึ่งมีทางเดินเล็ก ๆ ผ่านป่ารกจากอ่าวมะพร้าวไปยังอ่าวมะละ ชาวเลไม่นิยมใช้เส้นทางนี้เพราะรก และอาจได้รับอันตรายจากสัตว์เลื้อยคลานประเภทงูได้ ชาวเลจะเดินไปตามถนนลูกรังที่มุ่งไปสู่โรงเรียนบ้านสังกาอู่ เมื่อถึงหน้าโรงเรียนจะมีทางแยกเล็ก ๆ ที่ไปอ่าวมะละได้ กลุ่มบ้านทั้งสี่นี้ สังกาอู่เป็นกลุ่มบ้านที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือมีประชากรทั้งสิ้น 41 หลังคาเรือน อ่าวกลางมี 14 หลังคาเรือน อ่าวมะพร้าวมี 16 หลังคาเรือน อ่าวมะละมี 16 หลังคาเรือน และชาวเลที่อาศัยอยู่ในแต่ละกลุ่มบ้านจะเรียกตัวเองว่าเป็นคนสังกาอู่ คนอ่าวกลาง คนอ่าวมะพร้าว คนอ่าวมะละ

สังกาอู่ เป็นกลุ่มบ้านที่มีขนาดใหญ่ และถือเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน เมื่อมีประเพณีสำคัญหรือมีการประชุมทางราชการ หรือมีบริการต่าง ๆ จากโรงพยาบาลเกาะลันตา จะจัดขึ้นที่สังกาอู่ และมีร้านค้าขนาดใหญ่ 2 ร้าน เจ้าของร้านค้าเป็นชาวเล 1 ร้าน อีก 1 ร้านเป็นของคนไทย

พื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลที่ไม่กว้างขวางนัก พื้นที่เป็นดินลูกรัง ทรายและหิน น้ำทะเลท่วมถึงเมื่อน้ำขึ้น เมื่อน้ำลงจะเห็นพื้นหาดเป็นดินเลนและหิน ส่วนที่เชื่อมระหว่างพื้นดินกับหาดดินเลน คือ ทราย ชาวเลเล่าว่า ที่ดินที่พวกเขาอาศัยอยู่นั้นเป็นที่ดินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯพระราชทานให้ชาวเลอาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่กัน ชาวเลที่สังกาอู่ เดิมทีอาศัยอยู่บริเวณที่เรียกว่า “หัวแหลม” ซึ่งไม่ใช่ที่ดินของตนเอง ต่อมาจึงอพยพมาอยู่บริเวณที่เป็นหมู่บ้านสังกาอู่ในปัจจุบัน เมื่อประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันยังมีชาวเลอาศัยอยู่ที่หัวแหลม แต่มีอยู่เป็นจำนวนน้อย

การตั้งบ้านเรือน

ชาวเลที่หมู่บ้านสังกาอู่ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เกี่ยวดอง เป็นวงศ์าคณาญาติกัน ประกอบกับมีพื้นที่น้อย การสร้างบ้านจึงปลูกสร้างติด ๆ กัน บางบ้านมีทางเดินเชื่อมต่อกันได้ และไม่มีรั้วกันแสดงอาณาเขตของแต่ละบ้าน ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวเลจะสร้างบ้านเรียงกันเป็นแถว ๆ ตามแนวของชายทะเล โดยหันหน้าบ้านเข้าหาฝั่ง ส่วนหลังบ้านสร้างยื่นลงไปในทะเล เพราะหากหันหลังบ้านเข้าหาฝั่ง เมื่อต้องการต่อเติมบ้านออกไปจะไม่สามารถทำได้เพราะพื้นที่บริเวณชายฝั่งมีน้อย ลักษณะของบ้านเป็นบ้านชั้นเดียว ฝาบ้านตีด้วยไม้หรือใช้ฝาไม้ไผ่ขัดสานเป็นลวดลาย หลังคาบ้านมุงด้วยสังกะสีหรือกระเบื้อง เสาบ้านใช้เสาไม้ซึ่งบริเวณโคนเสาเป็นปูนต่อด้วยเสาไม้ เพื่อให้บ้านมีความมั่นคงเพราะเมื่อน้ำทะเลขึ้น เสาบ้านจะจมอยู่ในน้ำมากกว่าครึ่งเสา เสาหน้าบ้านจะสั้นกว่าเสาหลังบ้าน ซึ่งจะค่อย ๆ ใช้เสาที่มีความยาวมากขึ้นตามลักษณะความลาดของพื้นที่ชายหาด ขนาดของบ้านกว้างประมาณ 3X4 เมตร แต่จะมีความยาวมาก

เพราะชาวเลจะต่อเติมบ้านให้ยาวลงไปทะเลเรื่อย ๆ เมื่อสมาชิกในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น บ้านของชาวเลทุกบ้านจะมีระเบียงอยู่หน้าบ้าน ใช้เป็นสถานที่พักผ่อน หรือพบปะพูดคุยกัน

ส่วนที่เป็นครัวใช้เป็นสถานที่ประกอบอาหารอยู่ส่วนหลังบ้าน เตาไฟที่ใช้มักใช้เตาถ่าน แต่มีบางบ้านเริ่มซื้อเตาแก๊สมาใช้กันบ้างแล้ว ชาวเลไม่นิยมใช้เตาแก๊สเพราะมีราคาแพง และเมื่อแก๊สหมดจะต้องนำไปเติมแก๊ส หรือเปลี่ยนถังแก๊สใหม่ที่ตลาดบ่อม่วง ซึ่งอยู่ไกลมาก ต้องนั่งเรือไปถึง 2 ชั่วโมง เตาถ่านมีราคาถูกกว่าและหาซื้อเพลิงได้ง่ายกว่า ชาวเลจะเผาถ่านใช้เองด้วย จึงนิยมใช้เตาถ่าน อุปกรณ์เครื่องใช้ในการประกอบอาหาร เช่น จาน ชาม หม้อ กะทะ ซ้อน เครื่องปรุงต่าง ๆ ถูกจัดวางอย่างเป็นระเบียบ เป็นหมวดหมู่ หม้อทุกใบถูกขัดล้างจนเป็นมันวาว แขนงกับตะปูเรียงรายอยู่ที่ฝาบ้าน หรือเสาบ้านในครัว กล่าวกันว่า บ้านไหนที่หม้อตาจะถูกตำหนิจากเพื่อนบ้านให้ได้อายเลยทีเดียว ถัดจากครัวออกไปจะเป็นนอกชานไว้สำหรับล้างสิ่งต่าง ๆ เมื่อทำอาหารและมักจะทำบันไดลาดจากชานบ้านลงไปพื้นข้างล่างด้วย เพื่อใช้เป็นบันไดขึ้นลงทางหลังบ้าน ส่วนสิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ ภายในบ้านจะต่างกันไปตามฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว ครอบครัวใดที่มีฐานะดีก็จะมีเครื่องอำนวยความสะดวกและเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ เช่น วิทยุเทป โทรทัศน์ วิทยุ เตาแก๊ส ตู้ใส่เสื้อผ้า และพื้นบ้านจะปูด้วยเสื่อน้ำมัน นอกจากนั้น ภายในบ้านยังใช้เป็นที่เก็บอุปกรณ์ที่ใช้ทำการประมงด้วย เช่น อวน ทุ่นลอย ลูกตะกั่ว แห เบ็ดตกปลา เป็นต้น

ปัจจุบัน ชาวเลสร้างส้วมใช้กันบ้างแล้ว โดยจะสร้างส้วมไว้บนบ้าน ฝ่ายสุขภาพโรงพยาบาลเกาะลันตา มาตรฐานค์และให้บริการนำท่อสำหรับทำถังส้วมและหัวส้วมมาขายให้แก่ชาวเล โดยสามารถผ่อนชำระเป็นรายเดือนได้

ครอบครัว

ลักษณะของครอบครัวของชาวเลในหมู่บ้านสังกาอูมีทั้งที่เป็น ครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย ในครอบครัวเดี่ยวประกอบไปด้วย พ่อ แม่และลูก ครอบครัวขยายประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก และ ปู่ ย่า หรือ ตา ยาย ครอบครัวที่เป็นครอบครัวขยายมักเป็นครอบครัวของลูกคนสุดท้าย คือ พี่ ๆ จะแต่งงานและแยกบ้านออกไปอยู่ต่างหากกันก่อนแล้ว ลูกคนสุดท้ายจะอยู่ร่วมกับพ่อแม่เป็นคนสุดท้าย เมื่อแต่งงานแล้วจึงต้องรับภาระเลี้ยงดูพ่อแม่ด้วย

ชาวเลมักแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย ผู้ชายจะแต่งงานเมื่ออายุประมาณ 20-23 ปี ส่วนผู้หญิงเมื่ออายุ 16-17 ปี ก็เริ่มแต่งงานกันแล้ว เด็กผู้หญิงเมื่อออกจากโรงเรียนแล้วจะโตเป็นสาวเร็วกว่าเด็กผู้ชาย การแต่งงานนั้นชาวเลจะแต่งงานกันเองระหว่างคนในหมู่บ้านมีชาวเลที่แต่งงานกับคนอื่นนอกหมู่บ้านบ้างแต่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ชาวเลไม่นิยมแต่งงานกับคนไทยหรือคนจีน มักจะแต่งงานกับชาวเลด้วยกันเอง แม่ชาวเลผู้หนึ่งให้เหตุผลว่าต้องการให้ลูกสาวแต่งงานกับชาวเลด้วยกัน เพราะผู้ชายชาวเลยื่นทำมาหากินได้เงินก็เอามาให้เมียเก็บไว้ ไม่เจ้าชู้

และไม่ตบตีลูกเมีย แต่ผู้ชายอื่น ๆ ที่เป็นคนไทยหรือคนจีนมักเจ้าชู้ ชอบกินเหล้าเมายา เวลาไม่พอใจหรือเมาก็จะตบตีลูกเมีย และไม่ขยันทำมาหากินอีกด้วย จึงไม่ต้องการให้ลูกสาวไปชอบพอหรือแต่งงานด้วย

หญิงชาวเลเมื่อแต่งงานกันใหม่ ๆ ฝ่ายชายจะย้ายเข้ามาอยู่ร่วมกับครอบครัวของฝ่ายหญิง และจะช่วยทำงานต่าง ๆ หาเลี้ยงครอบครัวของฝ่ายหญิงด้วย พร้อมทั้งช่วยกันเก็บหอมรอมริบเงินทอง เพื่อเตรียมไว้สำหรับการแยกเรือนออกมาอยู่ต่างหาก เมื่อพร้อมที่จะแยกเรือนแล้ว จะปลุกบ้านอยู่ใกล้ ๆ กับครอบครัวเดิม

หน้าที่ต่าง ๆ ภายในครอบครัว ฝ่ายชายจะเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำหน้าที่หารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัวโดยการทำประมง ได้แก่ การทำอวนกุ้ง ทำไซปลา ตกเบ็ด ส่วนฝ่ายหญิงมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานบ้านต่าง ๆ เช่น เลี้ยงดูลูก หุงหาอาหาร ทำความสะอาดบ้านเรือนและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ จัดหาเครื่องนุ่งห่มให้คนในครอบครัว และจะเป็นผู้เก็บเงินไว้ใช้จ่ายภายในครอบครัวหรือเก็บสะสมไว้ใช้ต่อไป การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับุคคลภายในครอบครัวจะขึ้นอยู่กับฝ่ายหญิง หากว่าครอบครัวใดยังไม่มีลูก หรือลูกยังเล็กอยู่ จะฝากให้ยายหรือญาติดูแลให้ ฝ่ายหญิงจะออกไปช่วยผู้ชายออกทะเล ช่วยกันทำงาน เมื่อลูกโตพอที่จะออกทะเลได้แล้วจะให้ลูกออกทะเลกับพ่อซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลูกผู้ชาย แต่ถ้าไม่มีลูกผู้ชายเลยลูกผู้หญิงคนใดคนหนึ่งจะต้องมีหน้าที่ไปออกทะเลกับพ่อ ส่วนลูกผู้หญิงคนอื่น ๆ จะมีหน้าที่รับผิดชอบงานบ้านแทนแม่ต่อไป

วิถีชีวิตประจำวัน

ชาวเลในหมู่บ้านสังกาอูมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ในแต่ละวันทั้งหญิงและชายชาวเล จะทำหน้าที่ของตนเองตั้งแต่ตื่นขึ้นมาในตอนเช้า ผู้ชายจะไปออกทะเล ผู้หญิงจะหุงหาอาหาร ซักผ้า ประกอบกิจวัตรประจำวัน และนอนพักผ่อนหรือจับกลุ่มคุยกัน รอเวลาที่สามีกลับมาจากออกทะเล เมื่อเรือที่ไปออกอวนกลับมาแล้ว คนในครอบครัวจะนำภาชนะ เช่น ถังพลาสติก กะบะพลาสติก ตะกร้า มาช่วยกันปลดกุ้ง หอย ปู ปลา ปลาหมึก ที่ติดมากับอวนแยกใส่ภาชนะต่าง ๆ กัน และเก็บเศษไม้ ปะการัง เปลือกหอย ปลาตัวเล็ก ๆ แมงกะพรุน ออกจากอวนทิ้งไป แล้วจัดเก็บอวนใส่ตาข่ายผูกให้เรียบร้อย นำไปใส่เรือเพื่อเตรียมไว้สำหรับการออกอวนในตอนบ่ายหรือในวันรุ่งขึ้น นำกุ้งและปลาหมึกตัวใหญ่ ๆ ไปขายที่แพปลาของเจ้าแก้ว ส่วนปลาที่ขายไม่ได้ เช่น ปลารัง ปลาแดง ปลาลิ้นควาย ปลาสาก ปลาม้า ปลาหมึกตัวเล็ก ๆ กุ้ง เก็บไว้ทำอาหารกินในครอบครัว ทำปลาเค็มหรือปลาย่างเก็บไว้กิน บางส่วนจะแบ่งปันให้เพื่อนบ้านบ้าง

เมื่อเสร็จจากงานแล้วจะกินอาหารกลางวัน หลังจากนั้นผู้หญิงชาวเลมักนอนหลับพักผ่อนหรือจับกลุ่มพูดคุยกันตามบริเวณลานดินหน้าบ้าน หรือใต้ต้นไม้ใหญ่ ๆ หรือผูกอวนตาใหม่อยู่ในบ้าน ผู้ชายชาวเลจะนำอุปกรณ์ที่ใช้ทำประมงชำรุดเสียหายมาซ่อมแซม หรือทำชิ้นใหม่ เช่น ซ่อมอวน ทำไซปลา ซ่อมเรือ ผูกอวน ทำธง เป็นต้น เด็ก ๆ จะเล่นอยู่ตามใต้ถุนบ้าน ส่วนหญิงชายวัยรุ่นจะอยู่บนบ้าน หรือจับกลุ่มกันอยู่ที่บ้านเพื่อน พูดคุยกัน หรือนอนฟังเพลงจากวิทยุหรือเทป

เมื่อถึงเวลาประมาณบ่ายสี่โมงเย็น หญิงชาวเลจะแยกย้ายกันกลับบ้านไปทำอาหารเย็น หลังจากทำอาหารเสร็จจะออกมาจับกลุ่มคุยกันอีก จนใกล้ค่ำจึงแยกย้ายกันกลับบ้านและรับประทานอาหารพร้อมกันในบ้าน เสร็จแล้วจะปิดประตู หน้าต่างลงกลอนจนหมดทุกบาน เวลาประมาณ 18.00 น. เจ้าของร้านค้าที่มีเครื่องปั่นไฟจะปั่นไฟแจกจ่ายให้ใช้กันจนถึงเวลาประมาณ 5 ทุ่ม จึงหยุดปั่นไฟ บ้านใดที่มีโทรทัศน์จะเปิดโทรทัศน์ดูอยู่ที่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นโทรทัศน์ขาวดำ จะมีโทรทัศน์สีอยู่เพียง 4 บ้าน บ้านใดไม่มีโทรทัศน์ หรือมีแต่ต้องการดูโทรทัศน์สี จะอุมลุกจุกหลานพากันมาที่ร้านค้า ซึ่งมีโทรทัศน์สีขนาดใหญ่ 21 นิ้ว เปิดให้ดูฟรี บางคืนเจ้าของร้านจะเข้ามาวันวิดิโอจากตลาดในอำเภอมาเปิดให้ดู คืนนั้นจะมีชาวเลมาดูกันมากเป็นพิเศษ ทั้งเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่และคนแก่

การศึกษา

ที่หมู่บ้านสังกาอูมีโรงเรียน 1 โรง คือ โรงเรียนบ้านสังกาอู เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นละ 1 ห้องเรียน เด็ก ๆ ชาวเลจะเรียนที่โรงเรียนจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็จะออกจากโรงเรียนไปช่วยพ่อแม่ทำงาน ไม่เรียนต่อให้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสังกาอูจึงมีการสอนเพียงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น และไม่สามารถขยายการเรียนการสอนให้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ เนื่องจากไม่มีเด็กเรียนต่อ จึงพบว่าระดับการศึกษาของชาวเลในหมู่บ้านสังกาอูมีเพียงจบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นทุกคนจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าในขณะนี้ทางการศึกษานอกโรงเรียนได้เข้ามาให้บริการการศึกษาผู้ใหญ่ให้แก่ชาวเล แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

การประกอบอาชีพ

ชาวเลในหมู่บ้านสังกาอูมีอาชีพทำการประมงทุกครอบครัวเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศโดยรวมเป็นเกาะ และหมู่บ้านตั้งอยู่ติดกับทะเลอันดามัน บางบ้านแม้จะเปิดเป็นร้านค้าขายของ แต่ก็ยังทำการประมงอยู่ ลักษณะการทำประมงเป็นการประมงขนาดเล็ก ได้แก่ ทำอวนกุ้ง

ทำไซปลา ตกเบ็ด ทอดแห ใช้เรือหางยาวขนาดเล็กถึงขนาดกลางติดเครื่องยนต์เป็นพาหนะในการออกทะเล ชาวเลจะใช้คำว่า “ออกเล” แสดงความหมายว่าออกไปทำประมงในทะเล การทำประมงของชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู้นั้นจะมีนายทุน หรือที่ชาวเลเรียกว่า “เถ้าแก่” ซึ่งเป็นคนที่มีเงินอยู่ในตัวอำเภอ หรืออยู่ที่อื่นออกทุนในการซื้อเรือ เครื่องยนต์และจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ อวน ลูกทูน ลูกตะกั่ว เชือก อะไหล่ต่าง ๆ รวมไปถึงสีทาเรือและน้ำมันใส่เรือ โดยจะตกลงกันระหว่างเถ้าแก่กับชาวเล ซึ่งมักเรียกว่า “ลูกน้อง” (เพราะได้รับความช่วยเหลือจากเถ้าแก่) ว่าจะผ่อนชำระอย่างไร จะผ่อนชำระเป็นเงิน หรือเป็นสัตว์ทะเลที่จับมาก็ได้ คือ กุ้งแชบ๊วย กุ้งลายปลาเก๋า ปลากระพง ปลาหมึก แล้วแต่ว่าทูนที่เถ้าแก่ออกให้จะมากหรือน้อยอย่างไร ชาวเลที่เป็นลูกน้องเถ้าแก่จะนำสัตว์ทะเลที่จับได้มาขายให้เถ้าแก่ การกำหนดราคาในการซื้อขายกุ้ง-ปลาต่าง ๆ เถ้าแก่จะเขียนประกาศไว้ที่แพ ราคาจะเปลี่ยนแปลงไปตามราคาของตลาด

การทำอวนกุ้ง อวนกุ้งมีลักษณะเป็นอวน 3 ชั้น คือ อวนตาห่าง ตาถี่และตาห่าง ด้านบนผูกลูกทูนพลาสติก ด้านล่างผูกลูกตะกั่ว อวนผืนหนึ่ง ๆ เรียกว่า อวน 1 ตา ชาวเลจะผูกอวนต่อ ๆ กัน 3-4 ตา รวมเป็น 1 ผืนใหญ่ การวางอวนแต่ละครั้งจะวางคราวละ 2-3 ผืนใหญ่ ชาวเลนำตาข่ายมาห่ออวนมัดไว้ และนำไปใส่ในเรือตั้งแต่ตอนเย็น เพื่อเตรียมที่จะออกอวนในรุ่งเช้า ชาวเลจะไปออกอวนตั้งแต่เช้ามืด และจะกลับมาประมาณ 10.30-11.00 น. ถ้าน้ำขึ้นในช่วงบ่าย ชาวเลจะไปออกอวนอีกครั้ง แต่ถ้าน้ำลงจะไม่ไป การออกอวนนี้จะออกทุกวัน ยกเว้นในช่วงน้ำตาย คือ ระหว่าง 6 ค่ำ - 10 ค่ำ น้ำทะเลจะค่อนข้างนิ่งไม่มีกระแสไหลไปมา น้ำจะอยู่ในระดับเดียว ไม่ขึ้นไม่ลง ชาวเลบอกว่าในช่วงนี้ กุ้งจะน้อย บางทีออกไปวางอวนก็ไม่ได้กุ้งเลย ชาวเลเชื่อว่า ถ้าเย็นวันใดท้องฟ้ามีสีแดงปรากฏทางทิศใด แสดงว่าจะมีกุ้งมากทางทิศนั้น หากไปวางอวนจะได้กุ้งมาก การวางอวนนั้น จะไปวางบริเวณรอบ ๆ เกาะลันตา เมื่อวิ่งเรือไป ถึงบริเวณที่คาดว่าจะมีกุ้งแล้ว ชาวเลจะค่อย ๆ ปล่อยอวนลงไปบนทะเลเป็นแนวเส้นตรงผูกปลายอวนทั้งสองข้างกับไม้ที่มีธงและลูกทูนผูกติดอยู่ เพื่อที่จะได้รู้ตำแหน่งอวนของตน เมื่อกลับมาเก็บอวนภายหลังที่วางอวนไปจนหมดทุกผืนแล้ว กุ้งที่ติดมากับอวนและเป็นที่ต้องการของชาวเลมากคือ กุ้งแชบ๊วย เพราะขายได้ราคาดีที่สุด นอกจากจะมีกุ้งแล้วยังมีสัตว์ทะเลอื่น ๆ ติดมากับอวนอีกมาก เช่น ปลาหมึก ปลาต่าง ๆ กุ้ง ปู เป็นต้น อวนนี้เมื่อปลดเอาสัตว์ทะเลและเปลือกหอย ปะการัง เศษไม้ต่าง ๆ ออกจนหมดแล้วจะห่ออวนไว้ด้วยตาข่ายมัดไว้นำไปใส่เรือเตรียมออกอวนในเช้าวันต่อไป

การทำไซปลา ไซดักปลาของชาวเลที่สังกาอู้นี้มีหลายขนาด ตั้งแต่ขนาดกว้างยาว 1X1 เมตร จนถึงขนาด 2X3 เมตร ที่สามารถจับได้หลายสิบคน ทำด้วยไม้ หวาย และลวด ชาวเลจะตัดไม้และหวายจากป่าบนภูเขา หรือนั่งเรือไปตัดที่เกาะอื่น ๆ เช่น เกาะกลาง เกาะไผ เกาะกระดานนำมาขึ้นรูปเป็นโครงของไซแล้วใช้ลวดถักเป็นตาข่ายโดยรอบ มีช่องให้ปลาวายเข้าไปติดอยู่ในไซ และมีช่องสำหรับเปิดเข้าไปเอาปลาออกมาได้ 1 ช่อง ไซดักปลานี้ ชาวเลจะนำใส่เรือไปวางในบริเวณน้ำลึก เช่น บริเวณหลังเกาะลันตา หน้าเกาะไผ เป็นต้น โดยจะใช้ก้อนหิน

ก้อนโต ๆ ใส่เข้าไปในไซ ถ่วงให้ไซจมลงไปในทะเล ไซเชือกผูกไซกับทุ่นลอยที่ผูกติดกับไม้ธง แสดงตำแหน่งของไซที่วางไว้ ทิ้งไซไว้ในทะเล 3-4 วัน จึงกลับมาภูไซ นำปลามาขายให้เจ้าแก่ ปลาที่ติดไซเป็นปลาที่มีขนาดใหญ่ และขายได้ราคาดี เช่น ปลาเก๋า ปลากระพง ปลามอง เป็นต้น

นอกจากชาวเลจะทำประมงเป็นอาชีพหลักแล้ว ยังมีอาชีพเสริมอีก คือ การสานเสื่อจาก ใบเตย ใบเตยที่ใช้เป็นเตยทะเลเลื้อนอยู่ตามชายฝั่งทะเลและบริเวณเกาะต่าง ๆ มีลักษณะเหมือน ใบเตยหอมที่ใช้จัดดอกไม้ แต่มีขนาดใหญ่กว่า แข็งกว่าและมีหนามแหลม หญิงชาวเลจะนำใบเตยนี้มารีดเอาหนามและเอาส่วนกลางใบซึ่งแข็งมากออก แล้วกรีดออกเป็นเส้นกว้างประมาณ 1 เซนติเมตร นำไปตากแดดจนแห้ง แล้วจึงนำมาย้อมด้วยสีย้อมเตย สีที่นิยมย้อมคือ สีฟ้า สีม่วง สีเหลือง สีแดง และสีเขียว นำไปตากจนแห้งอีกครั้งจึงนำมาสานเป็นเสื่อ เป็นลวดลายต่าง ๆ สวยงาม เสื่อใบเตยนี้นิยมสานกันในช่วงใกล้ ๆ งานเดือนสิบ เพื่อที่จะได้นำไปขายหรือนำไปแลกกับผ้าถุงในงานเดือนสิบที่จัดขึ้นที่อำเภอเหนือคลอง ซึ่งชาวเลจะพากันไปเที่ยวงานนี้กันทุกปี นอกจากจะสานเสื่อแล้วก็มี การทำแหวนจากกระดองกระ นำไปขายหรือแลกผ้าและขนมในงานบุญเดือนสิบเช่นกัน

อีกสิ่งหนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่ชาวเลได้มาก คือ การขายเปลือกหอยและการขายมุก ชาวเลจะเก็บเปลือกหอยที่สวยงาม ๆ ตามชายทะเล หรือนำน้ำลงไปเก็บนำมาฝังไว้ในดินหรือทราย เพื่อให้ตัวหอยที่อยู่ข้างในตาย จากนั้นจึงนำมาขัดล้างให้สะอาดเก็บไว้ขาย ได้แก่ เปลือกหอยตีนข้าง หอยวงข้าง หอยมือเสือ หอยเบี้ย หอยเล็บมือ เป็นต้น ส่วนมุกนั้นต้องดำน้ำลึกมากและไม่ค่อยพบมุกในหอยมุกบ่อยนัก มุกเม็ดโต ๆ สีสวย ๆ ชาวเลจะเอาไปขายที่ตลาดหรือที่ตัวเมือง กระปี่ ส่วนมุกเม็ดเล็ก ๆ ไม่ค่อยสวยจะเก็บไว้ หลังจากนั้นก็นำไปแลกผ้าถุงในงานบุญเดือนสิบด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

อาหารและแหล่งอาหาร

อาหารที่ชาวเลบริโภคส่วนใหญ่เป็นอาหารประเภทเนื้อสัตว์ อาหารทะเล ที่ได้จากการทำประมงเป็นประจำทุกวัน และมีอาหารพืชผักบ้าง นอกจากนี้ยังมีอาหารประเภทที่ทำได้ง่ายตามแถบชายฝั่งทะเลจำพวกหอยต่าง ๆ เช่น หอยดาว หอยเข็ม หอยซี่ หอยติเตบ หอยลิ้น ฯลฯ

อาหารเหล่านี้ได้มาด้วยวิธีการต่าง ๆ กันคือ อาหารทะเลจำพวกปลาทะเล กุ้ง ปลาหมึก (ยกเว้นปลาหมึกกาไว) ปู ได้จากการวางอวน ซึ่งการวางอวนแต่ละครั้งจะได้สัตว์ทะเลติดมากับอวนหลายชนิด ชาวเลจะคัดเลือกกุ้ง ปลา และปลาหมึก รวมทั้งสัตว์ทะเลอื่น ๆ ที่ขายไม่ได้ราคาหรือขายไม่ได้ จะนำมาประกอบอาหารไว้รับประทานภายในครอบครัว หรือนำไปตากแห้ง ทำเค็ม ย่าง เป็นการถนอมอาหารเก็บไว้รับประทานต่อไป

ปลาบางชนิดก็ได้มาด้วยวิธีการอื่นนอกจากการวางอวน เช่น ปลากระบอก ได้จากการทอดแหในช่วงบ่ายหรือเย็น ที่เป็นช่วงที่น้ำลงผู้ชายชาวเลจะนำแหไปทอด บริเวณน้ำตื้นที่เชื่อมระหว่างหมู่บ้านกับเกาะเล็ก บริเวณดังกล่าวมีลักษณะเป็นร่องน้ำที่ปลาสามารถว่ายข้ามไปมาได้ เมื่อถึงเวลาน้ำลงจะมีปลากระบอกว่ายข้ามร่องน้ำนี้เป็นฝูง ๆ ชาวเลนิยมทอดแหเพื่อจับปลากระบอกกันมาก เพราะหาง่าย ไม่ต้องออกเรือไปหาไกล ๆ ชาวเลเรียกปลากระบอกว่า *อิกัดบานะ* (*อิกัด - ปลา, บานะ - กระบอก*)

นอกจากนี้ยังมีปลาหมึกกาไว ซึ่งเป็นปลาหมึกชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายปลาหมึกยักษ์ แต่มีขนาดเล็กกว่า ส่วนหัวกลม ๆ มีหนวดยาว อาศัยอยู่ในรูตามซอกหิน และจะสามารถจับปลาหมึกกาไวนี้ได้เมื่อน้ำลงมาก ๆ จนเห็นพื้นหาด ผู้ชายชาวเลจะนำอุปกรณ์ที่ใช้จับปลาหมึกกาไว ออกไปเดินหาของมันเมื่อน้ำลง อุปกรณ์ที่ใช้จับปลาหมึกกาไวได้แก่ เหล็กแหลมยาว ประมาณ 1 ฟุตครึ่ง ไม้ไผ่เหลาบาง ๆ มัดเป็นปมที่ปลายข้างหนึ่งสำหรับมัดเหยื่อ ลวด 1 เส้น ชาวเลจะหาปูที่อาศัยตามซอกหินมาเป็นเหยื่อล่อปลาหมึกกาไว โดยเหยื่อไม้ไผ่ที่มีเหยื่อมัดอยู่เข้าไปในรูล่อปลาหมึกกาไวให้กินเหยื่อ เมื่อปลาหมึกกาไวกินเหยื่อชาวเลจะค่อย ๆ ดึงไม้ไผ่ขึ้นมาที่ปากรูให้ปลาหมึกกาไวตามขึ้นมา กินเหยื่อ ใช้เหล็กแหลมแทงที่หัวของมัน แล้วใช้มือดึงตัวของมันออกจากรู เอาลวดแทงที่หัวของปลาหมึกกาไว นำกลับไปให้ภรรยาประกอบอาหารต่อไป

ส่วนหอยต่าง ๆ นั้น หญิงชาวเลจะออกไปหาบริเวณโขดหินตามชายทะเล หรือที่เกาะเล็ก หรือที่เกาะกลาง เกาะทั้งสองอยู่ใกล้กับหมู่บ้าน เกาะเล็กนั้นสามารถเดินไปได้เมื่อน้ำลง ส่วนเกาะกลางต้องนั่งเรือไป อุปกรณ์ที่ใช้หาหอยได้แก่ ไม้กาโต๊ะ มีลักษณะคล้ายตะขอที่ความยาวข้างใช้บังคับข้าง ตะกร้าหรือภาชนะอื่น ๆ สำหรับใส่หอย และมีดบางปลายแหลม หอยแต่ละชนิดมีวิธีหาที่ต่างกันไป หอยบางชนิดสามารถเก็บได้เลย เช่น หอยดาวัว หอยซี่ หอยเข็ม แต่หอยบางชนิดต้องใช้ไม้กาโต๊ะเคาะให้เปลือกหอยแตกเสียก่อน แล้วใช้มีดแงะเอาส่วนที่เป็นเนื้อออกมา เช่น หอยติเตบกกลาง หอยติเตบก เพราะหอยเหล่านี้จะเกาะติดอยู่กับก้อนหิน

นอกจากอาหารประเภทอาหารทะเลแล้ว มีอาหารประเภทพืชผักบ้างเล็กน้อย ผักที่ชาวเลนำมาประกอบอาหาร ได้แก่ ถั่วฝักยาว กะหล่ำปลี ลูกเนียง ผักกาดขาว มะเขือเพราะ โดยซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ผักเหล่านี้เจ้าของร้านจะไปซื้อมาจากตลาดนัดที่บ่อม่วง ทุกวัน พุธที่สบดี หญิงชาวเลจะมาซื้อผักกันในวันนี้ และเก็บผักไว้ปรุงอาหารได้ 2-3 วัน จากนั้นต้องรอให้ถึงวันพุธที่สบดีอีกครั้งหนึ่ง จึงจะมีผักให้กินกัน ดังนั้น อาหารที่ทำรับประทานจึงไม่ค่อยมีผักเป็นส่วนประกอบ มักเป็นเนื้อสัตว์ล้วน ๆ อาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ไม่ใช่อาหารทะเลซึ่งได้แก่ เนื้อหมู เนื้อวัว หากต้องการรับประทานต้องฝากให้เจ้าของร้านค้าซื้อมาให้จากตลาดนัด หรือขับรถมอเตอร์ไซด์ หรือขับเรือไปซื้อที่ตลาดในอำเภอ ส่วนเบ็ด ไก่ ชาวเลมักเลี้ยงไว้ที่บ้าน จะนำมาทำอาหารเมื่อเบ็ด ไก่ เหล่านั้นตายลงด้วยโรคต่าง ๆ หรือจมน้ำตาย หรือเมื่อมีงานสำคัญก็จะนำมาทำอาหารในงานนั้น ๆ เช่น งานแต่งงาน อาหารอีกชนิดหนึ่งคือ ไข่ ซื้อได้จากร้านค้า

ในหมู่บ้าน ชาวเลไม่ค่อยทำอาหารจากไข่ จะซื้อมาทำเป็นอาหารก็ต่อเมื่อไม่มีปลาหรืออาหารทะเลอื่น ๆ เนื่องจากมีพยาธิ ฝนตกหนักและคลื่นลมแรง ทำให้ไม่สามารถไปออกอวนได้

สาธารณูปโภค

ภายในหมู่บ้านสังกัดผู้มีไฟฟ้าและน้ำใช้ โดยชาวบ้านจะปั่นไฟและต่อน้ำใช้กันเอง ไฟฟ้านั้น ร้านค้าในหมู่บ้านมีเครื่องปั่นไฟ บ้านต่าง ๆ จะต่อไฟจากร้านค้า เจ้าของร้านค้าจะปั่นไฟตั้งแต่เวลาประมาณ 18.00 - 23.00 น. ในวันจันทร์ - ศุกร์ ส่วนในวันเสาร์ - อาทิตย์ จะปั่นไฟตอนเช้าเวลา 09.00-10.00 น. เพื่อเปิดโทรทัศน์ดูละครจักร ๆ วงศ์ ๆ ตอนเย็นปั่นไปตามเวลาปกติ หากในวันใดที่มีรายการพิเศษ ๆ เช่น การถ่ายทอดมวยชิงแชมป์โลก เจ้าของเครื่องปั่นไฟจะปั่นไฟให้ ในเวลากลางวันที่ไม่มีไฟปั่น ชาวเลจะใช้ไฟจากหม้อแบตเตอรี่ ซึ่งมักจะซื้อไว้ใช้กันทุกบ้าน การคิดค่าไฟ คิดตามเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีใช้ในบ้านคือ หลอดไฟดวงละ 30 บาท/เดือน โทรทัศน์ 20 บาท/เดือน

น้ำที่ใช้ในหมู่บ้านชาวเล ช่วยกันซื้อท่อพีวีซีต่อน้ำจากอ่างเก็บน้ำบนภูเขาลงมาที่หมู่บ้าน แต่ละบ้านจะต่อท่อเล็ก ๆ ทำเป็นก๊อกน้ำไว้ที่ข้าง ๆ บ้าน ชาวเลจะเก็บเงินจากทุกบ้าน ๆ ละ 20-50 บาท เก็บไว้ซื้อท่อพีวีซีมาซ่อมท่อส่งน้ำเมื่อท่อแตก ในฤดูฝนมีฝนตกมากน้ำที่ไหลจากภูเขาแรง บางครั้งมีพายุทำให้ต้นไม้หักพาดท่อส่งน้ำแตกบ่อย ๆ ตอนแรก ๆ เก็บเงินบ้านละ 5 บาท บ้าง 10 บาทบ้าง ต่อมาชาวเลจึงคิดกันว่าควรซื้อท่อสำรองไว้เมื่อท่อแตกก็สามารถนำท่อใหม่ไปเปลี่ยนได้ทันที ชาวเลใช้น้ำนี้เป็นน้ำดื่มและใช้ชำระล้างสิ่งต่าง ๆ แต่ในฤดูฝนจะรองน้ำฝนไว้ดื่ม

วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ

วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของชาวเลในหมู่บ้านสังกัดอยู่ยังคงยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ได้แก่ ภาษา การแต่งกาย ประเพณีบูชาตาโต๊ะวารามัน ประเพณีแต่งเปลว ประเพณีลอยเรือ

วัฒนธรรม

ภาษา ชาวเลทุกคนในหมู่บ้านสังกัดทั้งเด็กและผู้ใหญ่ใช้ภาษาของชาวเล คือ อูรักลา-ไว้ยพูดคุยสื่อสารระหว่างกัน ภาษา “อูรักลาไว้ย” เป็นภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน มีลักษณะคล้ายภาษายาวี จะต่างกันบ้างคือ การออกเสียงที่เพี้ยนไป อาจสั้นลงหรือยาวขึ้น ภาษาอูรักลาไว้ยไม่มีคำครบทุกคำ บางคำใช้ภาษาไทย เช่น ครู โรงเรียน วัด ชาวเลในหมู่บ้านสามารถฟังและพูดภาษาไทยได้คล่องแคล่ว แต่สำเนียงการพูดเป็นสำเนียงภาษาไทยได้ ลักษณะการใช้ภาษาภายใน

ครอบครัวหรือในชุมชนซึ่งเป็นชาวเลด้วยกัน จะใช้ภาษาอุลักลาไวยีสันทนาพูดคุยกัน โดยเฉพาะการสนทนากับเด็กเล็ก ๆ เนื่องจากเด็กมีความคุ้นเคยกับภาษาอุลักลาไวยีมาตั้งแต่เกิดและบุคคลที่แวดล้อมเด็กก็พูดภาษานี้กัน ส่วนการใช้ภาษากับบุคคลนอกชุมชนที่ไม่ใช่ชาวเลจะใช้ภาษาถิ่น-ไทยใต้ในการสนทนาสื่อสารกัน

การแต่งกาย ลักษณะการแต่งกายของชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู๋ เมื่ออยู่บ้านผู้หญิงที่แต่งงานแล้วมักไม่ใส่เสื้อ จะนุ่งผ้าโสร่งปาเต๊ะกระโจมอกอยู่อย่างนั้นทั้งวัน ถ้าต้องออกทะเลไปออกอวนกับสามี จะสวมเสื้อแขนยาวและสวมหมวกปีกกว้างป้องกันแดด ส่วนผู้ชายชาวเลจะนุ่งกางเกงจีนหรือนุ่งโสร่งและไม่ใส่เสื้อเช่นกัน เมื่อจะออกทะเลก็สวมเสื้อแขนยาว นุ่งกางเกงจีนหรือกางเกงวอร์ม หากต้องไปตลาดหรือไปติดต่อราชการที่อำเภอ ทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะสวมเสื้อนุ่งกางเกงและสวมรองเท้าเรียบร้อย ส่วนเด็ก ๆ และหนุ่มสาว จะแต่งกายตามสมัยนิยมทั่วไป

ประเพณี

ประเพณีสำคัญที่จัดขึ้นในหมู่บ้านสังกาอู๋ ได้แก่ ประเพณีบูชาดาโต๊ะวารามัน ประเพณีแต่งเปลว ประเพณีลอยเรือ

ประเพณีบูชาดาโต๊ะวารามัน จัดขึ้นในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือนยี่ หรือ เดือนมกราคม เป็นการเซ่นไหว้ผีเจ้าที่เจ้าทางหรือดาโต๊ะ ที่บริเวณศาลที่สร้างไว้บนหน้าผาริมทะเล เมื่อถึงวันงานชาวบ้านจะจัดทำอาหารคาวต่าง ๆ เช่น แกงหมู แกงไก่ และอาหารหวาน คือ ต้มบัวดมันเทศ รวมทั้งนำเหล้าขาว เหล้าเช็งซุน หมากพลู ยาเส้น มาเซ่นไหว้ด้วย โดยมีโต๊ะหมอเป็นผู้ทำพิธีบูชาดาโต๊ะวารามัน เมื่อทำการบูชาแล้ว ชาวเลจะตีรำมะนา ร้องรำทำเพลง ตีมเหล้ากันเป็นที่สนุกสนานตลอดทั้งคืน

ประเพณีแต่งเปลว เป็นการเซ่นไหว้และบูชาผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วของครอบครัว ทำกันในเดือนเมษายน มีลักษณะเดียวกับพิธีเซ็งเม็งของคนจีน ชาวเลจะไปที่ป่าช้า (เปลว) ที่เป็นสถานที่ฝังศพของชาวเล และทำความสะอาดหลุมฝังศพของญาติพี่น้องของตน โดยการถางหญ้าบริเวณรอบ ๆ หลุมฝังศพและเก็บเศษไม้เศษใบไม้ต่าง ๆ จนเตียนโล่งสะอาดตา ตกแต่งให้สวยงามโดยอาจมุงหลังคากันแดดกันฝนให้ใหม่ หรือนำร่มไปกางที่หลุมฝังศพให้ เมื่อตกแต่งและทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วจะนำสิ่งของเครื่องเซ่นไหว้ ได้แก่ อาหารคาวหวานต่าง ๆ เหล้าขาวหมาก พลุ หากผู้ตายเป็นเด็ก จะนำนมมาเซ่นไหว้ด้วย จุดธูปบอกให้ผู้ตายมารับเครื่องเซ่นไหว้เหล่านี้

ประเพณีลอยเรือ ถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู๋ ในปีหนึ่ง ๆ จัด 2 ครั้ง คือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 (เดือนพฤษภาคม) และวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 (เดือนตุลาคม) เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ ขับไล่สิ่งที่ไม่ดี เเคราะห์ร้าย โรคภัยไข้เจ็บ และ

สิ่งอับมงคลต่างๆ ให้ออกไปจากเกาะ ออกไปจากหมู่บ้าน และขอให้เจ้าเกาะคุ้มครองป้องกันให้ชาวเลอยู่ดีมีสุข ทำการประมงได้ผลดี ชาวเลจะเริ่มทำพิธีกันตั้งแต่วันที่ขึ้น 13 ค่ำ โดยผู้ชายชาวเลจะตัดไม้มาทำ “เรือปาจ๊าก” ที่ใช้ในพิธีลอยเรือ และแห่เรือปาจ๊ากไปที่หัวแหลม ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีลอยเรือในวันที่ขึ้น 14 ค่ำ ตอนกลางคืนมีการร้องเพลง เล่นรำมะนา รำวงรอบๆ เรือปาจ๊ากจนถึงรุ่งเช้า คือวันขึ้น 15 ค่ำ โตะหมอจะทำพิธีสะเดาะเคราะห์ให้ชาวเลทุกคน แล้วทำพิธีลอยเรือ โดยแห่เรือปาจ๊ากลงไปปล่อยให้ลอยไปในทะเล จากนั้นในตอนบ่ายจะนำไม้ “กายูฮาดัก” มีลักษณะคล้ายไม้กางเขน มีใบกระพ้อฉีกเปรี๊วๆ ติดที่ปลายไม้ทั้งสองข้างมาปักแทนที่วางเรือปาจ๊ากจำนวน 5 อัน หรือเป็นจำนวนเลขคู่ ในคืนนั้นมีการร้องเพลง เล่นรำมะนาและรำวงรอบ ๆ ไม้กายูฮาดักนี้ตลอดคืน เมื่อถึงรุ่งเช้าชาวเลจะนำไม้กายูฮาดักไปปักในทะเลรอบ ๆ หมู่บ้าน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้สิ่งที่ไม่ดีเข้ามาในหมู่บ้าน

ความเชื่อ

ชาวเลมีความเชื่อถือในภูติผีปีศาจ ไสยศาสตร์ พิธีกรรมต่าง ๆ และเคารพนับถือบรรพบุรุษ ทุกบ้านจะทำหิ้งบูชาบรรพบุรุษ ญาติพี่น้องที่เสียชีวิตไปแล้ว ชาวเลเชื่อว่า การเกิดโรคภัยไข้เจ็บ การทำมาหากินติดขัด ออกทะเลแล้วไม่ได้ปลา สิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ นานา ที่เกิดขึ้นกับคนในหมู่บ้านเกิดจากการกระทำของภูติผีปีศาจ ในปีหนึ่งๆ จึงต้องประกอบพิธีสะเดาะเคราะห์ ขับไล่สิ่งอับมงคลต่าง ๆ ให้ออกไป โดยการจัดประเพณีลอยเรือ พวกเขาเชื่อว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ จะลอยไปกับเรือและพวกเขาจะมีความสุขความเจริญต่อไป นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น

ความเชื่อในการรักษาอาการต่าง ๆ เช่น อาการสะอึก ก้างติดคอ

สะอึก ให้อาบน้ำและน้ำลายมาแตะที่หน้าผาก หรือเอาเศษผ้าชุบน้ำลายแล้ววางไว้บนหน้าผาก เชื่อว่าอาการสะอึกจะหายไป

ก้างติดคอ ให้นำเบ็ดตกปลาไปเผาไฟ ตักน้ำใส่ขัน ใส่เบ็ดที่เผาไฟลงไป ตั้งทิ้งไว้สักครู่ จึงนำน้ำในขันมาดื่ม เชื่อว่าจะทำให้ก้างปลาที่ติดคอกอยู่หลุดไป หรือตักน้ำใส่ขัน 1 ขัน ชักทัพตีตกแกง ตักน้ำในขันจิบ 1 ครั้ง แล้วเอาทัพพินั้นมาชูดที่คอ 1 ครั้ง ทำเช่นนี้จนครบ 3 ครั้ง อีกวิธีหนึ่ง คือ ถ้าก้างติดคอขณะที่กินข้าวอยู่ให้ใช้มือหมุนจานหรือชามข้าวไปทางซ้าย 3 รอบและหมุนไปทางขวาอีก 3 รอบ

ความเชื่ออื่น ๆ เช่น เมื่อผลไม้ที่ตนปลูกออกผล และไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาเด็ดกินเจ้าของจะทำ “ติบูก” โดยเอากะลามะพร้าว 2 ซีก ประกบกัน ให้ผูกเชือกมาแขวนไว้ หากผู้อื่นเด็ดผลไม้มากินจะมีอาการปวดท้องต้องแก้ตามที่เจ้าของว่าคาถาไว้ โดยไปเปิดกะลาที่แขวนดูว่ามีอะไรอยู่ข้างในก็แก้ตามนั้น เช่น ไข่ต้ม บางคนให้กินไข่ต้มจึงจะหาย แต่บางคนต้องกินเหล้าขาว

ติบุก อีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นแบบเปิด คือใช้กะลามะพร้าวซีกเดียวแขวนไว้ เชื่อกันว่า ถ้าใครถูกเข้าจะแก้ยากมาก เพราะเจ้าของจะไม่เอาอะไรใส่ไว้ในกะลา สำหรับแก้ในกรณีนี้ต้องอาศัยโตะหมอนั่งดูว่าต้องแก้ด้วยอะไรจึงจะสำเร็จ

การพักผ่อนหย่อนใจ

ผู้ชายชาวเลที่สังกัดชอบเล่นกีฬา กีฬาที่เป็นที่นิยมเล่นกันคือ ฟุตบอล และตะกร้อ จะเล่นกันในเวลาเย็น ที่ลานดินใกล้คลองสังกัด มีการจัดการแข่งขันฟุตบอลกับหมู่บ้านอื่นบ้าง แต่มักเป็นการแข่งระหว่างชาวเลด้วยกันแต่อยู่คนละหมู่บ้าน เช่น ชาวเลที่บ้านศาลาด่าน ส่วนผู้หญิงชอบนั่งคุยกันมากกว่า เมื่อมีเวลาว่างเมื่อใดก็ต้องจับกลุ่มคุยกันเมื่อนั้น

วัยรุ่นทั้งหญิงและชายชอบฟังเพลงและชอบเต้นกันมาก มักเปิดเพลงเสียงดังจากวิทยุ บ้าง จากเทปบ้าง โดยเฉพาะเพลงที่มีจังหวะเร็ว ๆ สนุกสนาน วันใดที่รู้สึกครีမ်ครีမ်ใจ หรือได้กั๋งหรือปلامาก วัยรุ่นจะนำเทป เครื่องเสียงมาเปิดเพลงและเต้นกันอย่างสนุกสนาน ตั้งแต่หัวค่ำจนถึงตี 1 ตี 2 ผู้ใหญ่ก็ไม่มีใครว่าเพราะชาวเลทุกคนชอบเต้นชอบรำ และถือนานาน ๆ จึงจะมีสักครั้ง แต่ถ้ามีคนแก่เจ็บป่วยอยู่ก็จะขอร้องไม่ให้จัด เด็กวัยรุ่นก็ให้ความร่วมมือและเชื่อฟังดี

ชาวเลชอบความสนุกสนานรื่นเริง ชอบดื่มเหล้า เมื่อมีงานประเพณีต่าง ๆ จะสนุกสนานกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ หรือแม้กระทั่งเมื่อจะบนบานให้คนป่วยหาย ก็มักจะบนด้วยรำวงและเหล้า ชาวเลทุกคนจะมาร่วมกันรำวงและดื่มเหล้าแก้บนกันอย่างสนุกสนาน

2. สภาพทั่วไปและชีวิตความเป็นอยู่ของกรณีศึกษา

ครอบครัวที่ 1

ครอบครัวที่ 1 เป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก คือ นายมี ทะเลเล็ก อายุ 23 ปี นางสาว ทะเลเล็ก อายุ 24 ปี และเด็กชายเอก ทะเลเล็ก อายุ 3 ปี 10 เดือน

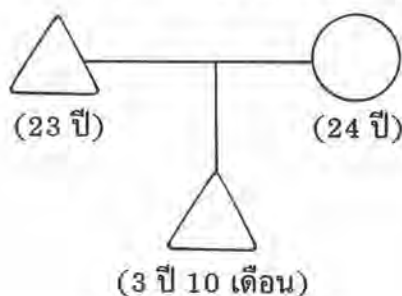
นายมีเดิมอยู่ที่อำวมะละเมื่อมาแต่งงานกับนางสาวซึ่งอยู่ที่สังกัด จึงย้ายมาอยู่ที่สังกัดโดยสร้างบ้านอยู่ตรงข้ามกับบ้านของแม่ของนางสาว บ้านเป็นบ้านไม้ไผ่หลังเล็ก ๆ หลังคามุงด้วยใบจาก ฝาบ้านเป็นฝาไม้ไผ่สานขัดตะ พื่นบ้านใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกวางเรียงกันแล้วตอกตะปู บ้านยกพื้นสูงประมาณครึ่งเมตร เป็นใต้ถุนเตี้ย ๆ ใช้เป็นที่เลี้ยงเปิดหรือโกโดยใช้อวนเก่า ๆ มาพันรอบ ๆ เสาบ้านทำเป็นเส้า หน้าบ้านทำเป็นนอกชานเล็ก ๆ ยื่นออกมา มีบันไดไม้ไผ่สำหรับขึ้นลงที่หน้าบ้าน ภายในบ้านเป็นห้องโล่ง ๆ โดยแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็นส่วน ๆ คือ ส่วนในสุดใช้เป็นครัว มุมหนึ่งใช้เป็นที่สำหรับนอน มุมหนึ่งใช้สำหรับเก็บสิ่งของเครื่องใช้จำพวกเสื้อผ้า

ส่วนอีกมุมหนึ่งใช้เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ได้แก่ อวน ลูกทูน ลูกตะกั่ว เชือก บ้านนี้ไม่มีส้วม เมื่อต้องการปัสสาวะหรืออุจจาระจะไปถ่ายที่ชายหาดซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านออกไปเล็กน้อย นายมีกำลังสร้างบ้านใหม่ซึ่งเป็นบ้านก่ออิฐถือปูนแต่ยังสร้างไม่เสร็จ

นายมีและนางสวามีอาชีพทำการประมง คือ วางอวนกุ้ง โดยปกติ นางสวียจะออกไปวางอวนกับนายมีในตอนเช้าเป็นประจำทุกวัน และจะอุ้มเด็กชายเอกมาฝากไว้ที่บ้านยาย หรือบางวันก็ให้เด็กชายเอกนอนกับยายตั้งแต่ตอนกลางคืน ยายจะช่วยดูแลอาบน้ำ แต่งตัว และทำอาหารเข้าให้เด็กชายเอกกิน คอยดูแลระหว่างที่เด็กชายเอกเล่น จนกว่านายมีและนางสวียจะกลับมา ซึ่งเป็นเวลาประมาณ 10:30 น. - 11:00 น. เมื่อกลับมาจากวางอวนแล้วนางสวียจะทำหน้าที่ดูแลลูก ซักผ้า หุงหาอาหารกลางวัน เมื่อกินอาหารกลางวันเสร็จนางสวียจะให้เด็กชายเอกนอนพักผ่อนตอนกลางวันพร้อมกับตนทุกวัน เวลาประมาณ 12:30 น. - 14:00 น. เมื่อตื่นขึ้นมาแล้ว นางสวียจะปล่อยให้เด็กชายเอกไปเล่นกับเพื่อนๆ นางสวียจะไปนั่งคุยที่บ้านแม่บ้างที่ร้านค้าบ้าง หรือนั่งผูกอวนตาใหม่อยู่บนบ้านจนกว่าจะถึงเวลาประมาณ 16:00 น. จึงเริ่มเตรียมทำอาหารเย็น ระหว่างนั้นยายจะช่วยดูแลลูกให้ ส่วนนายมีนั้นเมื่อจัดการนำกุ้ง ปลาไปขายแล้วก็นอนพักผ่อน หรือไปนั่งคุยกับผู้ชายชาวเลด้วยกัน หรือซ่อมอวนที่ชำรุดและเตรียมอวนใส่เรือไว้เพื่อออกอวนในวันรุ่งขึ้น ในตอนเย็นหากวันใดน้ำลงมากนายมีจะออกไปหาปลาหมึกกาไว้มาให้ นางสวียทำเป็นอาหารเย็น โดยบางครั้งจะพาเด็กชายเอกไปด้วย หรือจะพากันไปหาหอยกันทั้งครอบครัว

บ้านของนายมีไม่มีโทรทัศน์ เมื่อจะดูโทรทัศน์จะไปดูที่ร้านค้าในหมู่บ้านพร้อมกันทั้งพ่อ แม่ ลูก ในวันธรรมดาจะไปดูโทรทัศน์เมื่อกินอาหารเย็นเรียบร้อยแล้ว เวลาประมาณ 20:30 น. เพื่อดูละครหลังข่าวที่เสนอทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 หรือภาพยนตร์จีนชุดเป่าปู้นจิ้น ที่เสนอทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เมื่อละครจบจึงกลับไปนอนที่บ้านเวลาประมาณ 22:00 น. เด็กชายเอกมักจะหลับก่อนละครจบเสมอ นางสวียจะปล่อยให้ลูกนอนจนดูละครจบจึงอุ้มกลับบ้านพร้อมกัน ส่วนวันเสาร์และวันอาทิตย์นางสวียจะพาลูกไปดูโทรทัศน์ตั้งแต่เช้าเวลาประมาณ 8:30 น. เพื่อดูละครจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่เสนอทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

โครงสร้างของครอบครัวที่ 1

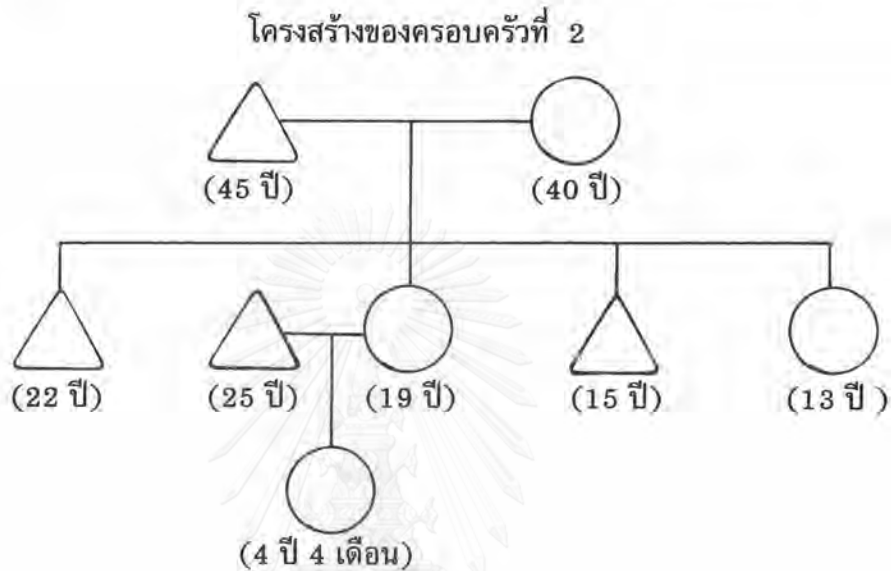
ครอบครัวที่ 2

ครอบครัวที่ 2 ประกอบด้วย นายดำ ทะเลเล็ก อายุ 25 ปี นางสมใจ ทะเลเล็ก อายุ 19 ปี และเด็กหญิงขวัญ ทะเลเล็ก อายุ 4 ปี 4 เดือน ครอบครัวนี้อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวของพ่อแม่นางสมใจซึ่งประกอบด้วย นายสน ทะเลเล็ก (พ่อ) อายุ 45 ปี นางเดือน ทะเลเล็ก (แม่) อายุ 40 ปี นายเต่า ทะเลเล็ก อายุ 22 ปี นางสาวทราย ทะเลเล็ก อายุ 17 ปี นายปาน ทะเลเล็ก อายุ 15 ปี เด็กหญิงแก้ว ทะเลเล็ก อายุ 13 ปี นางสมใจเป็นลูกคนที่ 2 ของครอบครัวนี้จึงมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ลูกเขย และหลาน

นายดำเดิมอาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่สังกาอู้นี้ แต่เมื่อแต่งงานกับนางสมใจแล้วจึงย้ายมาอยู่กับครอบครัวของภรรยา บ้านที่อาศัยอยู่นี้เป็นบ้านไม้ขนาดใหญ่ หลังคามุงด้วยกระเบื้องและสังกะสี สร้างยื่นลงไปในทะเล แบ่งออกเป็นส่วนหน้าบ้านและหลังบ้านโดยมีชานบ้านซึ่งไม่ได้มุง หลังคาคั่นอยู่ตรงกลาง ส่วนหน้าบ้านกันเป็นห้อง 1 ห้อง เพื่อให้ลูกสาวทั้งสองคนที่ยังไม่ได้แต่งงานนอน และมีตู้โซฟาใหญ่ 1 ใบ โทรทัศน์สีขนาด 16 นิ้ว 1 เครื่อง ตู้ไม้สำหรับใส่เสื้อผ้า 2 ใบ บริเวณนี้จึงใช้เป็นที่พักผ่อน ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง รวมทั้งเป็นที่นอนของลูกชายทั้งสองด้วย ส่วนที่เป็นชานบ้านใช้เป็นที่ชำระล้างสิ่งต่างๆ และเก็บเครื่องมือที่ใช้ประกอบอาชีพ เช่น ธง ลังพลาสติกใบใหญ่สำหรับแช่ปลา ส่วนนอนจะเก็บไว้ใต้ชานบ้าน หลังบ้านเป็นห้องโล่งๆ มีฝาผนัง 3 ด้าน คือ ด้านข้างสองด้านและด้านหลัง บริเวณนี้แบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นครัว ที่นอนสำหรับพ่อและแม่ และที่นอนสำหรับครอบครัวของนายดำ ซึ่งจะใช้ตู้ใส่เสื้อผ้ากันแบ่งเป็นสัดส่วน หลังบ้านมีประตูเปิดออกไปได้และกำลังต่อบ้านให้ยาวออกไปอีก

ถึงแม้จะอาศัยอยู่กับครอบครัวของนางสมใจแต่นายดำก็มีเรือของตนเองและออกไปวางอวนทุกวันโดยไปกับน้องชายคนสุดท้องของนางสมใจ หาได้เท่าใดก็เก็บไว้ใช้จ่ายในส่วนของตัวเอง เพราะพ่อของนางสมใจก็วางอวนเหมือนกัน แยกกันทำมาหากินแต่ช่วยกันในเรื่องอาหารการกินซึ่งเป็นครัวเดียวกัน หมายถึง กินรวมกัน ในแต่ละวันขณะที่นายดำออกไปวางอวน นางสมใจจะอยู่บ้านไม่ไปช่วยสามีวางอวน ทั้งนี้เพราะนางสมใจมีรูปร่างอ้วนมาก การเคลื่อนไหวหรือทำงานต่างๆ ไม่ค่อยคล่องตัว จึงมีหน้าที่เลี้ยงลูกและทำงานบ้านเพียงอย่างเดียว ในตอนเช้าเมื่อตื่นนอนแล้ว นางสมใจจะพาเด็กหญิงขวัญไปปัสสาวะหรืออุจจาระที่ชายหาดซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านออกไปเล็กน้อย เนื่องจากที่บ้านไม้ได้สร้างส้วมไว้ใช้ จากนั้นจะอาบน้ำ ใส่เสื้อผ้า และหาข้าวเข้าป้อนให้เด็กหญิงขวัญกิน และจะไปนั่งคุยที่บ้านญาติหรือเพื่อนบ้าน ปล่อยให้ลูกเล่นกับเพื่อนๆ อยู่ใกล้ๆ เมื่อนายดำกลับมาจากวางอวนนางสมใจจะกลับบ้านมาช่วยสามีปลดกุ้ง ปลดปลาออกจากอวน ทำความสะอาดอวน เสร็จแล้วก็นอนพักผ่อนอยู่ที่บ้านหรือที่บ้านแม่ของนายดำ เมื่อถึงเวลาเย็นจะกลับมาหุงข้าว ทำอาหารเย็น บางวันที่น้ำทะเลลงในตอนเย็นนายดำจะไปทอดแหจับปลากระบอก นางสมใจกับลูกจะคอยเอาตะกร้าไปใส่ปลาที่จับมาได้มาทำอาหาร หรืออย่างเก็บไว้กินในวันต่อไป หรืออาจจะไปหาหอยกันตามชายหาดและโขดหินใกล้ๆ หมู่บ้าน

เมื่อถึงเวลาประมาณ 18:00 น. เจ้าของร้านค้าซึ่งมีเครื่องปั่นไฟ เริ่มปั่นไฟแจกจ่ายไปตามบ้านต่าง ๆ พี่น้องของนางสมใจจะเปิดโทรทัศน์ดู แต่นางสมใจไม่ดูมักพาลูกไปนั่งคุยที่บ้านญาติ เมื่อถึงเวลาที่มีละครจะกลับมาดูที่บ้าน เมื่อถึงเวลาประมาณ 20:00 น. นางสมใจจะจัดหมอนให้เด็กหญิงขวัญนอนหลับข้าง ๆ ตน เมื่อดูละครจบจะอุ้มเด็กหญิงขวัญเข้าไปนอนที่หลังบ้านพร้อม ๆ กัน

ครอบครัวที่ 3

ครอบครัวที่ 3 เป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย นายตั้ง ประมงกิจ อายุ 35 ปี นางประทุม ประมงกิจ อายุ 31 ปี เด็กชายโต ประมงกิจ อายุ 13 ปี เด็กชายเล็ก ประมงกิจ อายุ 5 ปี 4 เดือน

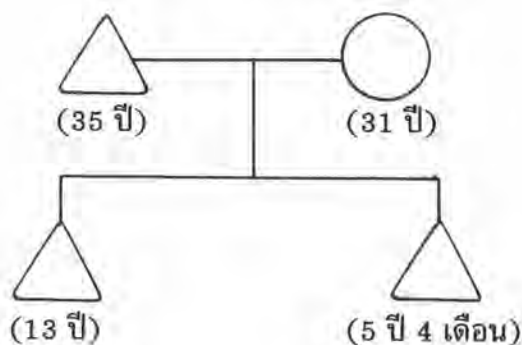
นายตั้งปลูกบ้านอยู่ติด ๆ กับบ้านพี่น้องของนางประทุม บ้านมีลักษณะเป็นบ้านไม้สร้างยื่นลงไปในทะเล หลังคามุงด้วยสังกะสีและใบจาก ฝาบ้านทำจากไม้ไผ่สานขัดเป็นลวดลายภายในบ้านแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ หน้าบ้านและหลังบ้าน ภายในมีห้องเล็ก ๆ 1 ห้อง เมื่อก่อนใช้เป็นห้องนอนแต่ขณะนี้ใช้เก็บเสื้อผ้าและสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวต่าง ๆ มีโทรทัศน์ขาวดำขนาด 14 นิ้ว 1 เครื่อง พื้นที่ส่วนนี้ใช้สำหรับนอนพักผ่อน ดูโทรทัศน์ และนั่งทำอวนผืนใหม่ตัดไปเป็นครีว และห้องส้วม ส่วนหลังบ้านใช้เป็นที่นอนและเก็บสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ทำการประมง และมีชานบ้านเล็ก ๆ ยื่นออกไปในทะเล

นายตั้งและนางประทุมมีอาชีพทำประมง คือ ทำอวนกุ้ง ทุกๆวันเมื่อต้องไปวางอวน จะฝากให้พี่สาวช่วยดูแลลูกๆให้ นางประทุมจะจัดเตรียมอาหารไว้ให้ก่อนที่จะไปวางอวน ส่วน เด็กชายโตจะอยู่บ้านคอยเลี้ยงน้อง พาน้องไปเล่นใกล้ ๆ บ้าน บางครั้งเด็กชายโตจะไปวางอวน กับพ่อ นางประทุมจะอยู่บ้านแทน เด็กชายโตเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน บ้านสังกาอู่ และชอบสอนน้องท่อง ก.ไก่ และท่องคำคล้องจองที่มีอยู่ในหนังสือหัดอ่าน ก.ไก่ ซึ่งนางประทุมซื้อมาให้เด็กชายเล็กอ่าน บางวันนางประทุมให้เด็กชายเล็กแต่งตัวไปโรงเรียนพร้อมกับเด็กข้าง ๆ บ้าน และจะชนนมชั้นหวานใส่ขวดนมไปด้วย เพราะเด็กชายเล็กยังดื่มนมอยู่ทุกวัน วันละ 3 มื้อ คือ เช้า กลางวัน และก่อนนอน

ในแต่ละวันเมื่อกลับมาจากวางอวนแล้ว นายตั้ง นางประทุมและเด็กชายโตจะช่วยกัน ปลูกกุ้ง ปลา เด็กชายเล็กช่วยแม่ปลูกกุ้งและปลาออกจากอวนด้วย เมื่อเสร็จแล้วแล้วเอาไปขายที่ แพร่บั้งซื้อของเก่าแก่ จากนั้นเมื่อรับประทานอาหารกลางวันแล้วนายตั้งจะซ่อมอวนที่ชำรุดหรือไป ตัดไม้มาทำไซปลา หรือนอนดูโทรทัศน์กับลูกๆ โดยใช้ไฟฟ้าจากหม้อแบตเตอรี่ ส่วนนางประทุม จะซักผ้า ผูกอวนผืนใหม่ หรือไปนั่งคุยกับเพื่อนบ้าน เด็กชายโตชอบไปเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน และเด็กชายเล็กก็ชอบไปเล่นกับเด็กชายต้น เด็กชายอื่นซึ่งอายุไล่เลี่ยกันและบ้านอยู่ใกล้กัน เมื่อ ถึงเวลาเย็น นางประทุมจะจัดข้าวให้เด็กชายเล็กกินก่อน บางครั้งป้อนให้และบางครั้งให้ใช้ช้อนตัก กินเอง และจะเปิดโทรทัศน์ให้ลูก ๆ ดูละครหลังข่าวและภาพยนตร์จีนชุดเป่าปู้เงิน และปล่อยให้เด็กชายโตนอนที่หน้าโทรทัศน์ ส่วนเด็กชายเล็กนั้นนางประทุมจะอุ้มเข้าไปนอนในมุ้งที่หลังบ้าน กับตน

โครงสร้างของครอบครัวที่ 3

ครอบครัวที่ 4

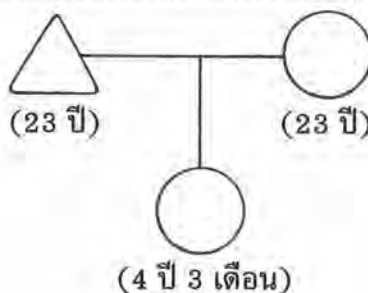
ครอบครัวที่ 4 ประกอบด้วย นายเย็น ทะเลเล็ก อายุ 23 ปี นางสุดา ทะเลเล็ก อายุ 23 ปี และเด็กหญิงวันเพ็ญ ทะเลเล็ก อายุ 4 ปี 3 เดือน

นายเย็นสร้างบ้านอยู่บนทางลาดเชิงเขาไม่ได้สร้างอยู่ริมทะเล ลักษณะของบ้านเป็นบ้านปูน ชั้นเดียว หลังคามุงกระเบื้อง มีประตูไม้อย่างดี ภายในปูด้วยเสื่อน้ำมัน กั้นห้อง 1 ห้อง มีตู้ไม้สำหรับใส่เสื้อผ้าและวางของโชว์ มีโทรทัศน์สีขนาด 16 นิ้ว 1 เครื่อง ส่วนที่เป็นครัวสร้างแยกออกจากตัวบ้านทำเป็นเพิงมุงหลังคาด้วยสังกะสี ไม่มีส้วมไว้ใช้ เมื่อต้องการถ่ายจะไปถ่ายที่ชายหาด

นายเย็นมีอาชีพทำประมง คือ ทำอวนกุ้ง และวางไซปลา และเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านด้วย นายเย็นไปวางอวนกับนางสุดาทุกวัน โดยจะนำเด็กหญิงวันเพ็ญมาฝากไว้ที่บ้านยาย ให้ยายช่วยดูแลจัดการเรื่องอาบน้ำ แต่งตัว ทำอาหารให้กิน บางครั้งพี่สาวของนางสุดาจะช่วยดูแลให้ เมื่อนางสุดากลับมาจะทำหน้าที่เลี้ยงเด็กหญิงวันเพ็ญเอง โดยปกติในเวลากลางวัน นายเย็น นางสุดาและเด็กหญิงวันเพ็ญจะไม่ค่อยอยู่ที่บ้านของตนมักจะลงมาอยู่ที่บ้านแม่ของนางสุดา หรืออยู่ที่ร้านค้าซึ่งเป็นญาติกัน นายเย็นมักขับรถจักรยานยนต์ออกไปทำธุระที่อำเภอเสมอ ๆ ส่วนนางสุดาจะนั่งคุยกับเพื่อนบ้านและคอยดูแลระหว่างที่เด็กหญิงวันเพ็ญเล่นกับเพื่อน ๆ ในตอนเย็นเมื่อกินอาหารเย็นแล้วจะพากันมาดูโทรทัศน์ที่ร้านค้าจนละครจบจึงกลับไปนอนที่บ้าน

นายเย็นชอบซื้อสมุด ดินสอ หนังสือภาพ แบบฝึกหัดเขียนตัวอักษร ก.ไก่-ฮ.นกฮูก แบบฝึกหัดระบายสี มาให้เด็กหญิงวันเพ็ญและจะสอนให้อ่านและหัดเขียนชื่อ นามสกุล และบางวันจะให้เด็กหญิงวันเพ็ญไปโรงเรียนกับญาติพี่ ๆ ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY
โครงสร้างของครอบครัวที่ 4

ครอบครัวที่ 5

ครอบครัวที่ 5 ประกอบด้วย นายชั้น ทะเลเล็ก อายุ 45 ปี นางกุหลาบ ทะเลเล็ก อายุ 40 ปี เด็กหญิงดาว ทะเลเล็ก อายุ 14 ปี เด็กหญิงเดือน ทะเลเล็ก อายุ 14 ปี เป็นฝาแฝดกัน และเด็กชายต้น ทะเลเล็ก อายุ 3 ปี 7 เดือน

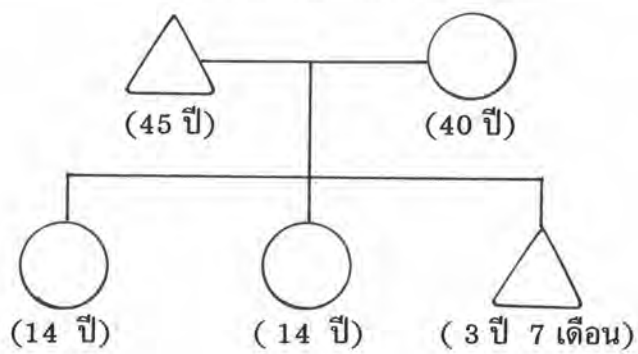
นายชั้นและนางกุหลาบเดิมมีลูกผู้หญิงฝาแฝด 2 คน คือ เด็กหญิงดาวและเด็กหญิงเดือน ต่อมาได้รับเด็กชายต้นมาเป็นลูกตั้งแต่อายุได้ 3 เดือน ซึ่งเป็นลูกของน้องสาวของนายชั้นเอง และไม่ได้อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านสังกาอู่ โดยนายชั้นและนางกุหลาบให้การเลี้ยงดูเด็กชายต้นเหมือนลูกแท้ๆ

นายชั้นสร้างบ้านอยู่บนเนินดินใกล้ๆกับชายหาด มีลักษณะเป็นบ้านปูนชั้นเดียว หลังคามุงด้วยกระเบื้อง หน้าบ้านมีสนามหญ้าออกมาสำหรับนั่งเล่น ภายในแบ่งออกเป็นห้อง 1 ห้อง สำหรับให้ลูกผู้หญิงนอนส่วนนายชั้น นางกุหลาบ เด็กชายต้น กางมุ้งนอนข้างนอกห้อง มีตู้เสื้อผ้า 1 ใบ โทรทัศน์สีขนาด 14 นิ้ว 1 เครื่อง วิทยุเทป 1 เครื่อง มุมหนึ่งใช้เก็บสิ่งของที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น เชือก ลูกทูน ลูกตะกั่ว อวน เป็นต้น ส่วนที่เป็นครัวสร้างแยกออกไปจากตัวบ้าน โดยทำเป็นเพิงสังกะสี ยกพื้นเตี้ยๆ ที่บ้านนี้สร้างส้วมไว้ใช้แต่ไม่ค่อยได้ใช้ มักไปถ่ายที่ชายหาดมากกว่า

นายชั้นจะไปวางอวนตอนเช้าทุกวันกับเด็กหญิงเดือน นางกุหลาบนั้นอยู่บ้านดูแลเด็กชายต้นและทำงานบ้านอื่นๆ เช่น เก็บกวาดบ้าน เก็บขยะไปเผา สานเสื่อ ผูกอวนผืนใหม่ โดยมีเด็กหญิงดาวช่วยหุงข้าว ทำอาหาร ซักผ้า และช่วยดูแลเด็กชายต้นด้วย เช่น การอาบน้ำ การแปรงฟัน แต่งตัว เมื่อกลับมาจากออกไปวางอวนแล้วนายชั้นจะนั่งพักผ่อนหรือซ่อมแซมเรือ ซ่อมแซมอวนที่ขาดหรือชำรุด ส่วนนางกุหลาบชอบนั่งคุยกับยายหรือเพื่อนบ้านที่ชอบมานั่งเล่นที่หน้าบ้าน และคอยดูแลไม่ให้เด็กชายต้นไปเล่นไกลๆหรือเล่นในสิ่งที่เป็นอันตรายเพราะเด็กชายต้นดื้อมาก เด็กชายต้นเคยมีประวัติเป็นโรคขาดสารอาหารจึงต้องดื่มนมเป็นประจำทุกวัน เมื่อนมที่ได้รับแจกมาหมดลง นางกุหลาบจึงขงนมชันทวานให้กินเป็นประจำทุกวัน 3 มื้อ คือ เช้า กลางวัน และก่อนนอน หรือบางครั้งถ้าเด็กชายต้นอยากกินก็ขงให้

ในตอนกลางคืนจะเปิดโทรทัศน์ดูละคร ดูภาพยนตร์จีนชุดเป่าปุ่นจีน และจะปูที่นอนให้เด็กชายต้นนอนที่หน้าโทรทัศน์เลย

โครงสร้างของครอบครัวที่ 5

ตารางที่ 3 สรุปลักษณะทั่วไปของครอบครัวนักศึกษา

ที่	ครอบครัว			ผู้เลี้ยงดูเด็ก			เด็ก			
	โครงสร้างของครอบครัว	จำนวนสมาชิก	สภาพของที่อยู่อาศัย	ผู้เลี้ยงดูหลัก	อายุ	ผู้เลี้ยงดูรอง	เพศ	อายุ (ปี/เดือน)	บุตรคนที่	จำนวนพี่น้อง
1	ครอบครัวเดี่ยว	3	บ้านไม่หลังคา มุงจาก ไม่มี โทร-ทัศน์ ไม่มี ส้วม	พ่อ แม่	23 24	ยาย	ชาย	3.10	1	-
2	ครอบครัวชาย	9	บ้านไม่หลังคา มุงกระเบื้อง มี โทรทัศน์สีและ วิทยุ-เทป ไม่มี ส้วม	พ่อ แม่	25 19	ยาย	หญิง	4.4	1	-
3	ครอบครัวเดี่ยว	4	บ้านไม่หลังคา มุงกระเบื้องและ สังกะสี มีโทร- ทัศน์ขาวดำและ วิทยุเทป มีส้วม	พ่อ แม่	35 31	ป้า	ชาย	5.2	2	2
4	ครอบครัวชาย	3	บ้านปูนหลังคา มุงกระเบื้อง มี โทรทัศน์สีและ วิทยุเทป ไม่มี ส้วม	พ่อ แม่	23 23	ยาย	หญิง	4.3	1	-
5	ครอบครัวเดี่ยว	5	บ้านปูนหลังคา มุงกระเบื้อง มี ส้วม	พ่อ แม่	45 40	พี่สาว	ชาย	3.7	3	3

3. การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก : การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

อาหารและโภชนาการ

การดูแลด้านอาหารและโภชนาการให้แก่เด็กปฐมวัยชาวเล ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดหาอาหารปรุงอาหารและดูแลให้เด็กบริโภคอาหาร คือ แม่ ส่วนพ่อมีหน้าที่หลักคือการหาอาหาร โดยการออกไปวางอวนในทะเล และช่วยดูแลระหว่างที่เด็กรับประทานอาหารบ้างในบางครั้ง อาหารต่าง ๆ ที่นำมาให้เด็กบริโภคนั้นส่วนใหญ่เป็นอาหารทะเลที่ได้จากการทำประมง อาหารที่หาได้ง่ายตามชายฝั่ง และอาหารที่ซื้อจากร้านค้าหรือจากตลาด

ตารางที่ 4 ประเภทของอาหารที่นำมาประกอบอาหารใช้ในการเลี้ยงดูเด็ก

	อาหารทะเล	เนื้อสัตว์อื่น ๆ	ผัก
	ปลาทะเล กุ้ง ปลาหมึก	เนื้อหมู	ถั่วฝักยาว
	ปลาหู กุ้งแชบ๊วย ปลาหมึกหอม	เนื้อวัว	กะหล่ำปลี
	ปลาลัง กุ้งแช็ง ปลาหมึกกระดอง	เนื้อเป็ด	แตงกวา
	ปลากระบอก กุ้ง ปลาหมึกกล้วย	เนื้อไก่	ลูกเนียง
	ปลาทราย ปลาหมึกกาไว	ไข่	สะตอ
	ปลากระเบน ปู หอย		
	ปลาแดง ปูม้า หอยตาวัว		
	ปลาธง ปูดาว หอยลิ้น		
	ปลาสาก หอยติเตบ		
ข้าว	ปลาฉลาม หอยเข็ม		
	ปลาตุกทะเล หอยซี่		
	ปลาซีกเดียว หอยมุก		
	ปลาลิ้นควาย หอยนางรม		
	ปลามอง ฯลฯ		
	ปลาการ์ตูน เต่าทะเล		
	ปลาเก๋า ตะพาบทะเล		
	ปลากระพง ฯลฯ		

ลักษณะการปรุงอาหารใช้วิธีการง่าย ๆ ได้แก่ ต้ม ทอด ผัด ย่าง แกง และจะใส่สารปรุงแต่งรสอาหารหรือผงชูรสในอาหารด้วยทุกครั้ง แม่ชาวเลจะทำอาหารให้สำหรับทุกคนในครอบครัว ไม่แยกทำเป็นอาหารสำหรับเด็กกับอาหารสำหรับผู้ใหญ่ แต่ในการทำอาหารแต่ละครั้ง จะทำอาหารที่มีรสจัดด้วยเสมอ เช่น ปลาทอด ปลาต้ม ผัดปลาหมึก ปูต้ม เป็นต้น หากว่าในมือใดไม่มีอาหารรสจัด ก็ให้เด็กรับประทานที่มีรสเผ็ดเหมือนผู้ใหญ่ด้วยเหมือนกัน แต่จะให้เพียงเล็กน้อย เช่น แกงส้ม แม่จะแกะเอาแต่เนื้อปลาในแกงส้มคลุกกับข้าวราดด้วยน้ำแกงเล็กน้อยป้อนให้เด็ก

การจัดให้เด็กรับประทานอาหาร โดยทั่วไปแม่ชาวเลจะให้เด็กรับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ คือ มื้อเช้า มื้อกลางวัน และมื้อเย็น ในแต่ละมื้อไม่มีกำหนดเวลาที่ตายตัว มักให้เด็กรับประทานเมื่อทำอาหารเสร็จหรือเมื่อเด็กบอกว่าหิว แต่พอที่จะประมาณช่วงเวลาแม่ให้เด็กรับประทานอาหารได้ดังนี้

มื้อเช้า ประมาณ 7.00 - 8.30 น. เมื่อทำอาหารเสร็จ

มื้อกลางวัน ประมาณ 11.00 - 13.00 น. เมื่อทำอาหารเสร็จ หรือ สังเกตเวลาที่เด็กนักเรียนเดินกลับมารับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน

มื้อเย็น ประมาณ 18.00 - 19.00 น. เมื่อทำอาหารเสร็จ

แม่ชาวเลจะให้เด็กรับประทานอาหารก่อนคนอื่น ๆ ในครอบครัวไม่ค่อยให้รับประทานร่วมกับพ่อแม่ หรือสมาชิกคนอื่น ๆ เพราะเด็กหิวเร็วกว่าผู้ใหญ่และเด็กจะได้ไม่เข้าไปวนวายในขณะที่ผู้ใหญ่รับประทานอาหารอยู่ นอกจากนี้ พ่อหรือแม่หรือพี่ ๆ ต้องออกทะเลไปวางอวนแต่เช้ามืด และกลับมาเมื่อเกือบเที่ยง บางวันก็ออกไปอีกในช่วงบ่าย การรับประทานอาหารของคนในครอบครัวจึงไม่เป็นเวลา และไม่พร้อมกัน มื้อที่ทุกคนจะรับประทานอาหารพร้อม ๆ กันคือ มื้อเย็น บางครั้งก็ให้เด็กร่วมรับประทานด้วยแต่ไม่บ่อยนัก แม่จะเป็นผู้ดูแลหาอาหารและป้อนอาหารให้เด็ก แม่จะป้อนอาหารให้เด็กทีละคำ ให้เด็กเคี้ยวอาหารให้ละเอียดและให้รับประทานอาหารให้หมด แม่ไม่ค่อยให้เด็กตักข้าวกินเองเพราะเด็กจะทำข้าวหกเลอะเทอะ และเด็กชอบจะเล่นมากกว่าทำให้รับประทานอาหารได้ไม่มาก

อาหารหลักสำหรับเด็ก คือ ข้าว โดยจะคลุกกับกับข้าว เช่น ปลาต้ม ปลาทอด ผัดกุ้ง ฯลฯ ใส่น้ำซึ้อข้าวให้มีรสเค็มเล็กน้อย ภาชนะที่ใช้ใส่อาหารให้เด็ก ได้แก่ ขามสังกะสีหรือขามพลาสติก เพราะตกไม่แตก แม่ชาวเลไม่ค่อยทำอาหารประเภทอาหารจานเดียว ที่พบว่าทำบ้างได้แก่ ผัดหมี่ข้าวใส่กุ้งหรือปลาหมึก นอกนั้นจะซื้อจากแม่ค้าที่ทำมาขายเป็นท่อน ๆ โดยจะเข้ามาขายเองหรือมาฝากขาย อาหารที่แม่ค้านำมาขาย ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวน้ำ ก๋วยเตี๋ยวแห้ง ก๋วยเตี๋ยวผัด ข้าวหมกไก่ ขนมจีน ข้าวเหนียว-ไก่ทอด ข้าวยา แต่ไม่ได้ทำมาขายทุกวัน

อาหารเสริมที่แม่ชาวเลจัดให้เด็ก ได้แก่ นมกล่อง นมเปรี้ยว นมข้นหวานชง ขนมต่าง ๆ และผลไม้ อาหารเสริมจำพวก นมกล่อง นมเปรี้ยว แม่จะซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้านให้เด็ก แต่ไม่ได้ซื้อให้เด็กดื่มอย่างสม่ำเสมอทุกวัน จะซื้อให้เด็กดื่มเมื่อเด็กร้องขอเท่านั้น ส่วนนม

ชั้นหวานซง แม่ซื้อนมชั้นหวานจากร้านค้ามาซงให้เด็กดื่มที่บ้าน โดยจะต้มน้ำใส่กาน้ำหรือหม้อ ต้มน้ำจนเดือด ตั้งทิ้งไว้ให้เย็นแล้วเทใส่กระป๋องน้ำพลาสติกที่มีฝาปิดเก็บไว้สำหรับชนม นำนมชั้นหวานเทใส่ขวดน้ำพลาสติกเก็บไว้หรือหล่อน้ำไว้ เมื่อจะชนมให้เด็ก แม่จะเทนมชั้นหวานใส่ในขวดนมประมาณ 1 ออนซ์ แล้วเทน้ำที่ต้มแล้วใส่ในขวดนมจนเกือบเต็มขวด ประมาณ 8 ออนซ์ ปิดฝาจุกนม เขย่าขวดนมให้นมกับน้ำละลายเข้าด้วยกัน แล้วให้เด็กกิน แม่ชาวเลบางคนจะใส่ไมโลผสมลงไปด้วย แม่จะชนมให้เด็กกินวันละ 3 มื้อ คือ เช้า กลางวัน และก่อนนอน ซึ่งไม่ได้กำหนดเวลาตายตัวที่แน่นอน แล้วแต่ว่าเด็กหิวเมื่อไรก็ซงให้กินตามที่เด็กร้องขอ การให้เด็กกินนมชั้นหวานซงนี้ บางครอบครัวให้เด็กกินจนถึงอายุ 4-5 ขวบ บางครอบครัวให้กินจนถึงอายุ 6 ขวบ

สำหรับชนมต่าง ๆ พบว่า แม่ไม่ค่อยได้ทำชนมให้เด็กรับประทานเองบ่อยนัก จะทำชนมเมื่อมีงานประเพณี เช่น ประเพณีลอยเรือ จะทำชนมจุกเจอ ชนมโละไป นอกจากชนมตามประเพณีแล้วแม่ชาวเลจะทำชนมตามผลไม้ที่มีในฤดูกาล เช่น หน่าทุเรียน จะทำข้าวเหนียวทุเรียน ส่วนชนมอื่น ๆ จะซื้อจากร้านค้า แม่จะพาเด็กไปซื้อเองหรือบางครั้งให้เงินแก่เด็กไปซื้อเอง แม่จะปล่อยให้เด็กเลือกซื้อชนมได้ตามใจชอบ ชนมที่เด็กซื้อส่วนใหญ่ ได้แก่ ชนมห่อต่าง ๆ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ชนมปัง หมากฝรั่ง ลูกอม และยังมีหวานเย็น น้ำอัดลม กระทิงแดงโคล่า เครื่องดื่มบำรุงกำลัง เช่น สปอนเซอร์

ผลไม้ที่แม่ชาวเลซื้อหาให้เด็กรับประทาน ได้แก่ ผลไม้ที่มีตามฤดูกาล เช่น เงาะ ลำไย ทุเรียน มะม่วง ลางสาด มังคุด นอกจากผลไม้ที่ต้องซื้อจากร้านค้าแล้ว ยังมีผลไม้ที่ปลูกไว้ให้เด็กได้รับประทานอีกด้วย คือ ฝรั่ง มะละกอ กระท้อน มะม่วง กล้วยน้ำว้า

สุขภาพอนามัย

การดูแลและรักษาความสะอาดร่างกาย

หญิงชาวเลผู้เป็นแม่เป็นผู้ที่ดูแลเรื่องการรักษาความสะอาดร่างกายของเด็กในทุก ๆ ด้าน ทั้งการอาบน้ำ สระผม แปรงฟัน ตัดเล็บ ตัดผม แคะหู ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การอาบน้ำ แม่ชาวเลจะอาบน้ำให้เด็กทุกวัน วันละหลาย ๆ ครั้ง โดยมีหลักว่าต้องอาบน้ำวันละ 2 ครั้ง คือ เช้าและเย็น ส่วนในระหว่างวันนั้นแม่จะอาบน้ำให้เด็กเมื่อเด็กเล่นสกปรกมา หรือไปเล่นน้ำทะเลมา หรืออากาศร้อนมาก หรือเมื่อแม่จะอาบน้ำก็มักจะเรียกเด็กมาอาบน้ำพร้อม ๆ กันด้วย หากแม่ไม่อยู่หรือไม่ว่าง จะให้พี่หรือญาติบ้านใกล้เคียงดูแลอาบน้ำให้ เด็กชาวเลมักจะอาบน้ำพร้อมกับแม่หรือญาติที่เป็นผู้หญิง ไม่ค่อยพบว่าพ่อหรือญาติที่เป็นผู้ชายอาบน้ำให้เด็ก เพราะชาวเลถือว่า การดูแลเด็กเป็นหน้าที่ของผู้หญิง วิธีการอาบน้ำ แม่จะถอดเสื้อผ้าให้และพาเด็กไปอาบน้ำที่ก๊อกน้ำหน้าบ้าน ถ้าที่บ้านไม่มีการต่อก๊อกน้ำ ก็จะไป

อาบที่บ้านใกล้เรือนเคียงตามแต่จะสะดวก น้ำนี้ชาวเลต่อท่อมาจากอ่างเก็บน้ำบนภูเขา ที่อยู่เหนือหมู่บ้านขึ้นไป แต่ละบ้านจะต่อก๊อกน้ำไว้ที่หน้าบ้านเพื่อใช้บริโภคและชำระล้างสิ่งต่าง ๆ แม่จะเปิดน้ำใส่ถังน้ำพลาสติกใบใหญ่หรือกะละมังใบใหญ่ ใช้ที่ตักน้ำที่ทำจากถังน้ำมันขนาด 5 ลิตร ตักน้ำรดตัวเด็กจนเปียกทั้งตัว ถ้าเป็นเด็กผู้ชายแม่จะตักน้ำรดศีรษะด้วย แล้วใช้มือถูสบู่ฟอกที่ตัวเด็กจนทั่ว แล้วจึงตักน้ำล้างตัวให้จนสะอาด แม่ชาวเลไม่ค่อยให้เด็กอาบน้ำเองเพราะเด็กยังอาบน้ำไม่สะอาด แต่ก็เริ่มสอนให้เด็กรู้จักอาบน้ำเองบ้างเป็นครั้งคราว โดยจะนั่งดูอยู่ใกล้ ๆ และคอยบอกให้เด็กถูสบู่ให้ทั่ว ล้างตัวให้สะอาด

การสระผม แม่ชาวเลจะสระผมให้เด็กไปพร้อม ๆ กับการอาบน้ำ การสระผมให้เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายต่างกัน คือ เด็กผู้หญิง แม่จะสระผมให้สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ใช้ยาสระผมชนิดเดียวกับที่แม่ใช้ เป็นยาสระผมสำหรับผู้ใหญ่ และจะเปลี่ยนยี่ห้อและชนิดของยาสระผมไปเรื่อย ๆ ตามความพอใจ การสระผม แม่ตักน้ำรดผมของเด็กจนเปียกทั่วศีรษะ เทยาสระผมใส่ฝ่ามือ ขยี้ให้เกิดฟองเล็กน้อยก่อนจึงค่อย ๆ ขโลมยาสระผมกับผมของเด็ก ใช้มือเกาศีรษะของเด็กจนทั่วแล้วล้างออกด้วยน้ำจนหมดฟอง แล้วจึงสระใหม่อีกครั้ง ส่วนเด็กผู้ชาย แม่จะตักน้ำรดผม ใช้มือขยี้ทำความสะอาดผมให้ทุกครั้งที่อาบน้ำ ยกเว้นเมื่อเด็กไม่สบาย แม่ชาวเลกล่าวว่า เด็กผู้ชายชอบเล่นชนทุกวัน คลุกดิน คลุกทราย เล่นน้ำทะเลก็บ่อยแทบทุกวัน ต้องสระผมให้ทุกวันเพราะสกปรกมาก สิ่งที่ใช้สระผมใช้ทั้งยาสระผมและสบู่ ยาสระผมที่ใช้เป็นยาสระผมชนิดเดียวกับที่แม่ใช้ และสบู่ที่ใช้สระผมคือสบู่ที่ใช้ดูตัวเด็กนั่นเอง

การแปรงฟัน แม่จะดูแลให้เด็กแปรงฟันอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง คือ ตอนเช้า ส่วนการแปรงฟันก่อนนอนไม่ได้มีการปฏิบัติเป็นประจำ และจะปฏิบัติน้อยมาก แปรงสีฟันที่ใช้เป็นแปรงสีฟันสำหรับเด็ก ส่วนยาสีฟัน ใช้ยาสีฟันชนิดเดียวกับที่ผู้ใหญ่ใช้ การแปรงฟันแต่ละครั้ง แม่จะบีบยาสีฟันใส่แปรงสีฟัน ให้เด็กอมน้ำบ้วนปากก่อนแล้วจึงฟันให้แม่แปรงฟันให้ โดยแปรงขึ้น ๆ ลง ๆ แปรงฟันกรามบนและล่างจนทั่วแล้วให้เด็กบ้วนปากล้างยาสีฟันออก แม่ชาวเลปล่อยให้เด็กแปรงฟันเองบ้างโดยจะสอนให้ หรือเด็กบางคนพี่หรือยายจะสอนให้แปรงฟัน

การตัดเล็บ เมื่อแม่สังเกตเห็นว่าเล็บมือ เล็บเท้าของเด็กยาวและสกปรกมากแล้วจะใช้กรรไกรตัดเล็บให้เด็ก

การตัดผม สำหรับเด็กหญิงแม่จะใช้กรรไกรตัดผมให้เมื่อเด็กผมยาวปิดหน้าปิดตาแล้ว ถ้าแม่คนใดไม่มีฝีมือในการตัดผมก็ให้ญาติพี่น้องช่วยตัดให้ ชาวเลไม่นิยมให้เด็กไว้ผมยาว เพราะเป็นเหากันมาก แม่ชาวเลบางคนมีความเชื่อว่า เหา เกิดจากการใช้ยาสระผมชนิดสูตรเย็น และขจัดรังแค โดยบอกว่า เด็กเริ่มเป็นเหาเมื่อใช้ยาสระผมชนิดนี้ ส่วนเด็กผู้ชายเมื่อผมเริ่มยาว พ่อจะพาไปตัดผมที่ร้านตัดผมในตลาดที่อำเภอ หรือบางครั้งแม่จะใช้กรรไกรตัดให้เอง ถ้าไม่มีเวลาพาไปตัดที่ตลาด

การทำความสะอาดหู แม่จะใช้ไม้แคหู่ที่เป็นเส้นลวดยาว ส่วนปลายมีลักษณะโค้งเหมือนช้อน แคหู่ให้เด็กเมื่อเด็กบอกว่าคันหู หรือสังเกตเห็นว่า เด็กเอามือหรือไม้แคหู่เล่น

แต่ไม่ได้ปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ บางครั้งหากหาไม้แคหูดูปไม่พบ ก็ใช้กีบดำหรือเศษไม้เล็ก ๆ แคหูดูปให้

การดูแลและรักษาความสะอาดเครื่องแต่งกายและสิ่งของเครื่องใช้สำหรับเด็ก

การรักษาความสะอาดเครื่องแต่งกาย ปกติแม่จะนำเสื้อผ้าของเด็กมาซักทำความสะอาดทุกวัน ยกเว้นในฤดูฝนซึ่งมีฝนตกหนักและมักตกตลอดทั้งวัน ก็จะเก็บรวม ๆ ไว้ซักพร้อม ๆ กันในวันที่ฝนไม่ตกหรือหากฝนตกจะนำผ้าที่ซักไปตากที่ชายคาบ้าน หรือใต้ถุนบ้าน การซักเสื้อผ้าของเด็กจะซักพร้อม ๆ กับเสื้อผ้าของพ่อแม่ ไม่แยกซักต่างหาก วิธีซัก แม่จะนำเสื้อผ้าทั้งหมดใส่ลงในกะละมังซักผ้า ที่ละลายผงซักฟอกกับน้ำไว้แล้ว ไม่แยกว่าเป็นเสื้อหรือกางเกง ใช้มือขยี้แล้วใช้แปรงซักผ้าแปรงบริเวณนั้นจนสะอาด เมื่อซักด้วยผงซักฟอกจนหมดแล้วนำผ้าไปล้างด้วยน้ำเปล่าอีก 2 ครั้ง แล้วจึงนำไปตาก

การรักษาความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ เครื่องนอน ขวดนม

การทำความสะอาดเครื่องนอน คือ เบาะ ผ้าปูนอน หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม เครื่องนอนเหล่านี้เมื่อนำมาให้เด็กนอนในแต่ละวันแล้วจะเก็บวางซ้อน ๆ กันไว้ตามมุมห้องบ้าง เก็บไว้หลังบ้านบ้างตามแต่จะสะดวก เมื่อถึงเวลาที่เด็กจะนอนก็นำออกมาจัดวางปูให้เด็กนอนนาน ๆ ครั้งจึงจะนำที่นอน หมอน และผ้าห่มออกตากแดดประมาณเดือนละครั้ง ส่วนปลอกหมอน ผ้าปูนอนจะเปลี่ยนและนำไปซักเกือบทุกอาทิตย์ แต่ผ้าห่มนั้นนาน ๆ จึงจะนำมาซักสักครั้งหนึ่ง

การทำความสะอาดขวดนมที่ใช้ชงนมให้เด็ก เมื่อชงนมให้เด็กและเด็กดื่มจนหมดแล้ว จะไม่นำขวดนมไปล้างทำความสะอาดทันที แต่จะตั้งทิ้งไว้จนกว่าจะชงนมให้เด็กใหม่อีกครั้ง จึงจะนำขวดนมไปล้าง เนื่องจากมีขวดนมเพียงขวดเดียว การล้างทำความสะอาดจะล้างด้วยน้ำเปล่า โดยใช้แปรงล้างขวดล้างภายในขวด และใช้ฟองน้ำล้างทำความสะอาดภายนอกขวด ส่วนหัวนมล้างด้วยน้ำเปล่าเช่นกัน เมื่อล้างเสร็จแล้วจะสลัด ๆ พอให้สะเด็ดน้ำแล้วนำไปใส่ในมวงให้เด็กดื่มต่อไป ผู้ปกครองชาวเลจะให้เด็กดื่มจนอายุประมาณ 6-7 ปี ซึ่งเด็กเข้าโรงเรียนแล้ว

การดูแลสุขภาพและการรักษาพยาบาลเมื่อเด็กเจ็บป่วย

การดูแลสุขภาพร่างกายของเด็ก สิ่งแม่ชาวเลปฏิบัติและให้การดูแลเพื่อให้เด็กมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงอยู่เสมอ คือ การดูแลให้เด็กรับประทานอาหารครบ 3 มื้อทุกวัน และให้เด็กได้เล่นกับเด็กวัยเดียวกัน เพื่อเป็นการออกกำลังกาย รวมทั้งให้เด็กพักผ่อนด้วยการนอนหลับอย่างเพียงพอ คือ จัดให้เด็กนอนกลางวันเป็นเวลาประมาณ 1 ชั่วโมงเสมอ ๆ และให้เด็กเข้านอนตั้งแต่หัวค่ำ ตั้งแต่เวลาประมาณ 19.30 น. และตื่นเวลาประมาณ 6.30 น.

การตรวจสุขภาพและการฉีดวัคซีนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่เด็ก แม่ชาวเลไม่ต้องพาเด็กไปรับบริการจากโรงพยาบาล แต่ทางโรงพยาบาลจะจัดชุดบริการมาให้บริการแก่ชาวเลที่หมู่บ้าน เนื่องจากชาวเลไม่ออกไปรับบริการจากโรงพยาบาล เพราะไม่รู้บ้าง เพราะอายุบ้าง โรงพยาบาลจะแจ้งข่าวการมาให้บริการกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อสม. จะแจ้งให้คนในหมู่บ้านทราบอีกครั้งหนึ่ง และถึงแม้ว่า อสม. จะแจ้งให้ทราบกันแล้ว เมื่อถึงวันและเวลาที่โรงพยาบาลมาให้บริการ แม่ชาวเลก็ไม่ค่อยพาเด็กมารับบริการ แต่มักจะปล่อยให้เด็กมารับบริการเองตามลำพังหรือเด็กจะมากับเด็กที่โตกว่า หมอหรือพยาบาลต้องเดินไปตามเด็กถึงบ้านก็มี ทั้งนี้เพราะชาวเลอายุไม่กล้าไปพบหมอ กลัวว่าจะพูดกันไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจสิ่งที่หมอพูดหรือถาม

การรักษาพยาบาลเมื่อเด็กเจ็บป่วย อาการเจ็บป่วยที่พบว่าเด็กชาวเลเป็นกันบ่อย จำแนก ได้ดังนี้

1. โรคที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่
2. โรคที่เกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร ได้แก่ ปวดท้อง โรคพยาธิ
3. โรคติดต่อต่าง ๆ ได้แก่ ไข้สูกฮีส ไข้เลือดออก
4. โรคผิวหนัง ได้แก่ ผด ผื่น แผลพุพอง
5. บาดแผลที่เกิดจากอุบัติเหตุต่างๆ ได้แก่ มีดบาด หกล้ม เปลือกหอยบาดหรือ

แทง

เมื่อเด็กเจ็บป่วยหรือไม่สบาย แม่ชาวเลจะรู้ว่าเด็กป่วยโดยการสังเกตจากความผิดปกติที่แสดงออกมาทางร่างกายของเด็ก เช่น เชื้องซึม ตัวร้อน มีผดผื่นขึ้นตามผิวหนัง มีบาดแผลหรือมีเลือดออก หรือรับรู้จากการบอกเล่าของเด็ก เช่น ปวดท้อง เจ็บปวดตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย แม่ชาวเลจะวินิจฉัยโรคจากอาการของเด็ก เช่น ถ้าเด็กมีอาการตัวร้อน เชื้องซึม ตาแดง ปากแดง ก็วินิจฉัยได้ว่าเด็กเป็นไข้หวัด หรือจะสอบถามว่าเด็กกินอะไรเข้าไปบ้าง กินที่ไหน ใครเอาให้กิน เมื่อเด็กมีอาการปวดท้อง หรือถ้าเด็กมีบาดแผลก็จะสอบถามดูว่าไปเล่นที่ไหนมา ถูกอะไรบาด จากนั้น แม่ชาวเลจะซื้อยาให้เด็กรับประทานเอง หรือพาไปเพื่อรักษาการเจ็บป่วยนั้น ถ้าไม่หายจะพาเด็กไปหาหมอที่โรงพยาบาล หรือให้เฒ่าหมอรักษา บางคนพาเด็กไปโรงพยาบาลแล้วไม่หายก็พากลับมาให้เฒ่าหมอรักษาเองที่บ้าน วิธีที่ปฏิบัติต่อเด็กและการให้การักษาพยาบาลของแม่ชาวเลพอจะประมวลได้ดังนี้

การดูแลรักษาเมื่อเด็กเจ็บป่วยเป็นโรคที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ

เมื่อเด็กเจ็บป่วยเป็นโรคที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่แม่จะให้การดูแล และรักษาพยาบาลตามลักษณะอาการของโรคที่ปรากฏ คือ ถ้าเด็กตัวร้อน จะใช้

ผ้าขนหนูหรือผ้าขาวม้าชุบน้ำเย็นเช็ดตัวให้ และให้กินยาลดไข้ เช่น ยาตราหัวสิงห์ ยาแก้ไขเด็ก ตราทิพย์ ยาลดไข้เด็กตราคาล่าซึ่งซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ให้เด็กกินเช้า กลางวัน เย็น หลังอาหารจนกว่าจะหาย และหากว่ามีอาการไอร่วมด้วย แม่จะซื้อยาแก้ไอตราเสือดาว หรือ ตราสูง-เท่าให้เด็กกิน และคอยดูแลให้เด็กนอนหลับมาก ๆ ไม่ให้ออกไปเล่นนอกบ้านหรือเล่นตากแดด ไม่ให้ดื่มน้ำเย็นและไม่ให้เด็กอาบน้ำ โดยเช็ดตัวให้แทน แม่ชาวเลบางคนใช้ยาเขียวละลายน้ำทาให้ทั่วตัวเด็กเพื่อลดอาการตัวร้อนหรือลดพิษไข้

การดูแลรักษาเมื่อเด็กเจ็บป่วยเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินอาหาร

เมื่อเด็กมีอาการปวดท้องอันเนื่องมาจากสาเหตุใด ๆ ก็ตาม เช่น รับประทานหวาน เย็นมากเกินไป รับประทานอาหารที่ไม่สุก หรือเกิดอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ แม่ชาวเลจะใช้ยาหม่องทาบริเวณท้องของเด็กจนทั่ว แล้วให้เด็กนอนพัก ยาหม่องที่ใช้ทา ได้แก่ ยาหม่องที่ซื้อจากร้านค้า และยาหม่องที่ซื้อจากแม่ค้าทำมาขายเองจากจังหวัดพัทลุง เป็นยาหม่องที่ทำขึ้นเอง ผสมสมุนไพรต่าง ๆ มีสรรพคุณ แก้ปวดเมื่อย เป็นลม วิงเวียนศีรษะ บรรเทาอาการปวดบวม และคันเนื่องจากสัตว์กัด ต่อย แม่ชาวเลนิยมซื้อยาหม่องนี้ไว้ใช้ บอกว่าใช้ได้ รักษาได้หลายโรค ยาหม่องนี้ 3-4 เดือน แม่ค้าจึงจะนำมาขายสักครั้ง โดยมียาสมุนไพรอื่น ๆ มาขายด้วย ส่วนเด็กที่เป็นโรคพยาธิ แม่จะให้โตะหอมมาทำยาและปิดพยาธิออกให้ เรียกว่า ยาเดือน

การดูแลรักษาเมื่อเด็กเจ็บป่วยเป็นโรคผิวหนัง

ลักษณะโรคผิวหนังที่พบบ่อยในเด็กชาวเล คือ ผด ผื่นคัน ตุ่ม หรือแผลพุพองที่เกิดจากยุงหรือแมลงกัดต่อย หรือเกิดจากความสกปรก เมื่อเกิดอาการเหล่านี้ในเด็ก แม่ชาวเลจะใช้แป้งเย็นสำหรับทาตัว โรยตามตัวให้เด็กบริเวณที่ปรากฏอาการ หรือนำแป้งเย็นผสมน้ำเล็กน้อยทาให้จนกว่าผด ผื่น หรือแผลพุพองจะหายไป ซึ่งบางครั้งก็หาย บางครั้งก็ไม่หาย แต่แม่ชาวเลก็ยังคงใช้แป้งเย็นทาให้เด็กอยู่ โดยอาจเปลี่ยนยี่ห้อของแป้งไปเรื่อย ๆ จนกล่าวว่า ไม่รู้จะทาแป้งอะไรให้แล้ว

การดูแลรักษาบาดแผลที่เกิดจากอุบัติเหตุต่าง ๆ

เมื่อเด็กมีบาดแผลซึ่งเกิดจากถูกมีดบาด หรือ ถูกเปลือกหอยบาด และบาดแผลไม่ลึกมาก แม่จะใช้ยาหม่องที่ซื้อจากแม่ค้าจากพัทลุงทาที่แผลแล้วปิดแผลด้วยพลาสติก ถ้าเด็กถูกเปลือกหอยแทงที่เท้า แม่จะใช้มีดกรีดเปิดปากแผลเล็กน้อยเพื่อดึงเอาเปลือกหอยที่หักคาอยู่

ออก หรือถ้าเอาออกไม่ได้ จะใช้ก้อนหินทุบที่แผลให้เปลือกหอยที่หักคาอยู่แผลกไป แล้วปิดปากแผลด้วยพลาสติก

การรักษาพยาบาลเมื่อเด็กเจ็บป่วยนั้น พ่อจะสรุปได้ว่าแม่ชาวเลจะทำการรักษาตามลักษณะอาการของโรคที่ปรากฏให้เห็น โดยซื้อยาจากร้านค้าให้เด็กรับประทานเอง หรือใช้วิธีรักษาที่ตนเองคิดว่าจะทำให้เด็กหายจากอาการเหล่านั้นได้ ซึ่งจดจำมาจากแม่ของตนหรือเห็นคนอื่น ๆ ปฏิบัติกัน จึงนำมาปฏิบัติตาม ในกรณีที่เด็กเจ็บป่วยอย่างรุนแรง แม่ให้กินยาแล้วเด็กก็ไม่หาย แม่ชาวเลจะนำเด็กนั่งรถมอเตอร์ไซด์หรือนั่งเรือไปหาหมอที่โรงพยาบาล หรือให้โต๊ะหมอมอบประจำหมู่บ้านมาทำพิธี “ทำยา” ให้กับเด็กที่บ้าน เด็กคนใดเมื่อแม่พาไปรักษาที่โรงพยาบาลแล้วอาการยังไม่ดีขึ้น จะนำเด็กกลับมาบ้านเพื่อให้โต๊ะหมอมรักษาให้ตามวิธีที่ใช้รักษาชาวเลด้วยกันมาช้านาน

โต๊ะหมอ คือผู้ที่เป็นคนกลางที่จะติดต่อระหว่างคนในหมู่บ้านกับวิญญาณ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตามที่ชาวเลเคารพนับถือ เพื่อการประกอบพิธีการต่างๆ เช่น การหาสาเหตุของการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ การเกิดภัยพิบัติ การแก้บน การรักษาพยาบาล การลอยเรือ เป็นต้น โต๊ะหมอเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากโต๊ะหมอก่อนแล้วว่าเป็นผู้ที่มีความพิเศษ มีความสามารถจดจำคาถา พิธีกรรมต่างๆ ตลอดจนสมุนไพรที่ใช้รักษาโรค และได้รับการถ่ายทอดจากโต๊ะหมอก่อน

การรักษาโรคร้ายไข้เจ็บของโต๊ะหมอ เรียกว่า “ทำยา” สามารถรักษาโรคได้ทุกโรค ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ จากการศึกษาพบว่ามีเด็กชายต้นไม่สบาย มีอาการตัวร้อนมากและมีอาการไอร่วมด้วย นางกุหลาบซื้อยาแก้ไอตราหัวสิงห์มาให้กินแล้วอาการก็ยังไม่ดีขึ้น เป็นเวลาหลายวัน นางกุหลาบจึงไปหาโต๊ะหมอที่บ้านและบอกให้โต๊ะหมอมารักษาเด็กชายต้นที่บ้าน เมื่อบอกกล่าวกับโต๊ะหมอแล้วว่าที่บ้านมีคนป่วยขอให้ช่วยมารักษาด้วย โต๊ะหมอจะพยักหน้า แสดงอาการรับรู้ และจะบอกเวลาให้รู้ว่าสามารถมาทำยาได้ในเวลาใด นางกุหลาบจึงกลับมาเตรียมหมาก พลู 3 คำ มวนยาเส้น 1 มวน ไม้ขีดไฟ 1 กล่อง เหล้าขาวใส่ขวดกระติงแดง 1 ขวด เงินค่าตอบแทนแก่โต๊ะหมอ แล้วแต่ว่าจะให้เท่าไร โต๊ะหมอจะไม่เรียกร้องค่ารักษาถือว่าเป็นหน้าที่ของตนอยู่แล้ว แต่เจ้าของบ้านจะให้เพื่อเป็นสินน้ำใจ ของทั้งหมดจะจัดใส่จาน 1 ใบ วางไว้ที่พื้นหน้าห้องบูชาบรรพบุรุษ พ่อ แม่ ญาติพี่น้องที่เสียชีวิตไปแล้ว และจัดสถานที่โดยการปิดกวาดบริเวณหน้าห้องบูชาให้สะอาด นำเสื่อมาปู และเตรียมหมอน 1 ใบ วางไว้สำหรับให้เด็กที่ป่วยนอนเพื่อทำการรักษา ส่วนโต๊ะหมอเมื่อใกล้ถึงเวลาที่บอกกล่าวแก่แม่ของเด็กที่ป่วยไว้จะเดินกลับไปที่บ้านของตน เมื่อถึงเวลาโต๊ะหมอจะลงจากบ้าน นั่งที่บันไดหน้าบ้านและบอกกล่าวแก่ผีปู่ย่าตายายว่า ขณะนี้มีลูกหลานเจ็บป่วยขอให้ช่วยปกป้องรักษา ขอให้เด็กหายจากการเจ็บ-ป่วยนั้น และลงบันไดเดินมาที่บ้านของเด็ก ระหว่างที่เดินมานั้นก็จะบอกกล่าวแก่ผีเจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าทะเล พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้เด็กหายเจ็บป่วย หากต้องการสิ่งใดตอบแทนก็ขอให้บอกมาจะจัดเตรียมไปให้ เมื่อเดินมาถึงบ้านที่มีเด็กป่วย โต๊ะหมอจะขึ้นไปบนบ้านและบอกกล่าวแก่ผีบ้านผีเรือนอีกครั้งหนึ่ง

นั่งลงหน้าหิ้งบูชาที่เจ้าของบ้านจัดเตรียมของไว้ให้ ส่วนนางกุหลาบจะให้เด็กชายต้นที่ป่วยนอน หายเหยียดยาวในที่ที่เตรียมไว้ และจะถอยไปนั่งร่วมกับสามีหรือญาติคนอื่น ๆ มองดูโตะหมอ ทำพิธีรักษาอย่างเสียบ ๆ

เมื่อโตะหมอนั่งพับเพียบที่หน้าหิ้งบูชาแล้ว ยกจานเครื่องเช่นไหว้ขึ้นด้วยมือทั้งสองข้าง บอกแก่ผีปู่ย่าตายายของเด็กที่อยู่ ณ ที่นั้น ให้มารับเครื่องเช่นไหว้และไม่ให้มารบกวนลูกหลานอีก ยกจานเครื่องเช่นไหว้จรดหน้าผากแล้ววางลง จากนั้นเชยิบมานั่งใกล้ ๆ กับเด็กที่นอนอยู่ ยกมือขวาแล้วกำมือ อ้าปากเอานิ้วหัวแม่มือเข้าไปแตะเพดานปากด้านบนแล้วเอาออกมา แบนมือแตะที่หน้าผากของเด็ก แล้วเลื่อนมือจากหน้าผากไปจนถึงปลายเท้าของเด็ก ยกมือขึ้นแล้วเป่าตั้งแต่ศีรษะของเด็กไปจนถึงปลายเท้า ทำเช่นนี้ 3 ครั้ง เป็นการเป่าให้ผีที่มาทำให้เด็กไม่สบายออกไปจากตัวเด็ก แล้วโตะหมอหยิบหมากพลู 1 คำ ให้แม่หรือยายของเด็กเคี้ยวพอแหลกแล้วคายใส่มือไว้ นำมาลูบที่ตัวเด็กตั้งแต่หัวจรดเท้าทางด้านหน้า หลัง ซ้าย ขวา แล้วเอาหมากพลูนั้นโยนทิ้งออกไปนอกบ้าน เป็นการนำสิ่งที่ไม่ดี โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ออกจากตัวเด็ก เป็นอันเสร็จพิธี และเด็กจะหายจากการเจ็บป่วยนั้น ส่วนหมากพลูที่เหลือเอาเก็บไว้ หากคนในบ้านเจ็บป่วยก็สามารถนำมากินเพื่อรักษาการเจ็บป่วยนั้นได้ เพราะโตะหมอทำเป็นยาไว้แล้ว

ส่วนการทำยาเดือน เพื่อรักษาโรคพยาธิ โตะหมอจะใช้นิ้วหัวแม่มือป้ายปูนแดงที่ใช้กินกับหมากมาป้ายลงบนท้องบริเวณสะดือของเด็ก เรียกว่า ปัดเดือน การปัดนี้ต้องปัดลงเท่านั้น จะปัดขึ้นไม่ได้ เพื่อให้พยาธิที่อยู่ในท้องของเด็กออกไปจากตัวเด็ก โดยปัดออกทางกัน เมื่อปัดเดือนให้เด็กแล้วเชื่อกันว่าเด็กจะไม่ปวดท้องอีก

นอกจากโตะหมอแล้วยังมีผู้ที่สามารถทำยารักษาคนป่วยได้อีก 4-5 คน เป็นผู้ชายทั้งสิ้น โดยได้ร่ำเรียนการทำยามาจากคนเฒ่าคนแก่ หรือจากโตะหมอคนก่อนที่เสียชีวิตไปแล้ว และมีความรู้เรื่องสมุนไพรต่าง ๆ เช่นเดียวกับโตะหมอ แต่ไม่มีความสามารถในเรื่องพิธีการในประเพณีสำคัญ ๆ ของหมู่บ้านอย่างโตะหมอ หากโตะหมอไม่อยู่หรือไม่ว่าง คนเหล่านี้สามารถทำยารักษาคนป่วยแทนโตะหมอได้

สุขนิสัย

การฝึกสุขนิสัยและการช่วยเหลือตนเองในด้านการรับประทานอาหาร การขับถ่าย การรักษาความสะอาดของร่างกาย และเครื่องแต่งกาย รวมทั้งการให้เด็กมีส่วนร่วมในการช่วยเหลืองานบ้านของแม่ชวเลนั้น จากการศึกษาพบว่า แม่ชวเลยังไม่ค่อยให้เด็กได้ฝึกฝนในเรื่องเหล่านี้ และไม่ค่อยให้เด็กช่วยเหลือตนเองทั้งในด้านการรับประทานอาหาร การขับถ่าย การรักษาความสะอาดร่างกายและเครื่องแต่งกาย และการให้เด็กช่วยงานบ้าน แม่ชวเลจะช่วยเหลือและทำให้เด็กเองหรือมอบหมายให้พี่เป็นผู้ช่วยดูแลให้

การรับประทานอาหาร แม่ชาวเลจะป้อนอาหารให้เด็กเกือบทุกมื้อ ไม่ให้เด็กตักอาหารกินเอง สิ่งที่ปล่อยให้เด็กช่วยเหลือตนเอง คือ ให้เด็กตักน้ำดื่มเอง

การขับถ่าย แม่ชาวเลฝึกให้เด็กบอกเมื่อเวลาจะขับถ่าย แม่จะช่วยถอดกางเกงให้ และให้เด็กขับถ่ายบริเวณใต้ถุนบ้านหรือชายทะเล เมื่อเด็กถ่ายเสร็จแม่จะล้างทำความสะอาดให้ ถึงแม้ว่าบางบ้านจะมีส้วมใช้กันแล้ว แต่แม่ก็ยังให้เด็กไปถ่ายที่ใต้ถุนบ้านหรือตามชายทะเล ในเวลากลางวันเพราะสะดวกกว่า ส่วนในเวลากลางคืนจะให้เด็กถ่ายในส้วมที่อยู่บนบ้าน

การรักษาความสะอาดร่างกายและเครื่องแต่งกาย เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้านเป็นพื้นดิน พื้นทราย และน้ำทะเล เด็กชาวเลมักเล่นคลุกดินคลุกทรายจนร่างกายและเสื้อผ้าเปื้อนเปรอะเลอะเทอะ หรือลงเล่นน้ำทะเลทั้งที่ยังสวมเสื้อผ้าอยู่ แต่แม่ชาวเลก็ไม่ได้ว่ากล่าวหรือห้ามเด็กแต่อย่างใด เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของเด็ก ตนเองก็เป็นเช่นนี้มาก่อน เมื่อเห็นว่าเด็กเล่นจนสกปรกมากแล้วจะเรียกให้มาอาบน้ำ และเปลี่ยนเสื้อผ้าให้ใหม่เสมอ แม่ชาวเลจึงอาบน้ำให้เด็กวันละหลาย ๆ ครั้ง เสื้อผ้าที่让孩子สวมใส่ประจำวันจึงมักเป็นเสื้อผ้าที่ค่อนข้างเก่าจะเก็บเสื้อผ้าใหม่ไว้สวมใส่เมื่อมีงานสำคัญ ๆ ส่วนการแต่งกาย เมื่ออาบน้ำให้เด็กเสร็จแล้ว แม่ยังเช็ดตัว ปะแป้ง ทวีผม และใส่เสื้อผ้าให้เด็กเอง หากตนเองไม่อยู่จะให้พี่ของเด็ก หรือญาติที่เป็นผู้หญิงดูแลจัดการแทนให้

งานบ้านต่าง ๆ เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างจาน หรืองานเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่าง ๆ แม่ชาวเลจะไม่ให้เด็กทำเลย บอกว่าเด็กยังเล็กอยู่ ยังทำอะไรไม่เป็นและถ้าให้ช่วยทำก็จะทำไม่ค่อยสะอาด สิ่งที่สังเกตเห็นว่าแม่ชาวเลให้เด็กช่วยเหลือบ้าง คือ ไข่ให้หยิบสิ่งของให้ เช่น จาน ช้อน ทับพี เกลือ น้ำตาล หรือ ไข่ให้ไปซื้อของที่ร้านค้าให้บ้าง

การออกกำลังกาย

ลักษณะการส่งเสริมให้เด็ก ๆ ได้ออกกำลังกาย สังเกตพบว่าปรากฏในลักษณะการให้เด็กเล่น พ่อแม่ชาวเลจะซื้อฟุตบอลให้เด็กผู้ชาย หรือปล่อยให้ไปเล่นกับเด็กอื่น ๆ และพบว่าการออกกำลังกายที่เป็นการออกกำลังกายของเด็กที่พบบ่อยมากได้แก่ การว่ายน้ำ โดยผู้ปกครองชาวเลจะสอนให้เด็กคุ้นเคยกับน้ำด้วยการปล่อยให้ไปเดินเล่นในน้ำตื้น ๆ และจะสอนให้เด็กว่ายน้ำเมื่ออายุประมาณ 4-5 ปี นอกจากนี้ยังมีการวิ่งลากรถ ขี่จักรยาน เล่นชิงช้า เล่นยิงยางหรือโลยติ๊กอ้อย ส่วนเด็กผู้หญิงลักษณะการออกกำลังกายที่พบ ได้แก่ การวิ่งไล่จับ เล่นกระต่าย-ขาหัก ว่ายน้ำ เล่นชิงช้าที่ทำจากแหหรืออวน หรือทำจากผ้าโสร่งนำมาผูกที่ใต้ถุนบ้าน พ่อแม่ชอบที่จะให้เด็กเล่นชิงช้าที่ใต้ถุนบ้าน เพราะปลอดภัยและดูแลได้ง่าย ซึ่งลักษณะของการเล่นที่เป็นการออกกำลังกายนี้ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่

อุบัติเหตุและการป้องกัน

การดูแลและการป้องกันอุบัติเหตุภายในบ้านที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กได้นั้น พ่อแม่ชาวเล มีวิธีปฏิบัติ คือ จัดเก็บสิ่งของที่อันตรายต่อเด็กให้พ้นมือเด็ก เช่น มีด หรือของมีคม ต่างๆ จะหนีบไว้ตามฝاب้านสูง ๆ ที่เด็กเอื้อมไม่ถึง อวนจะผูกแขวนไว้ตามเสาบ้านหรือใส่ไว้ใน ลังกระดาด จัดวางข้าวของต่าง ๆ ไว้ชิดฝاب้าน ไม่วางทิ้งให้เกะกะตามทางเดิน บางบ้านจะจัดที่ สำหรับเก็บสิ่งของต่าง ๆ ไว้บริเวณหลังบ้าน และประการสำคัญ คือ พ่อ แม่ จะบอกกับเด็กว่า ไม่ให้ขึ้นไปเล่นบนบ้าน เป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและป้องกันไม่ให้สิ่งของเครื่อง ใช้ภายในบ้านชำรุดเสียหายด้วย

การดูแลและป้องกันอุบัติเหตุภายในบ้านให้แก่เด็ก ๆ นั้น พบว่า พ่อ แม่ จะคอย บอกเด็กอยู่เสมอว่า ให้ใส่รองเท้าเมื่อออกไปนอกบ้าน และจะไม่ให้เด็กไปเที่ยวหรือเล่นไกล ๆ เมื่อเด็กจะไปไหนแม่หรือพี่จะพาไป จะไม่ปล่อยให้เด็กไปตามลำพัง และมักจะบอกกับเด็ก เสมอ ๆ ว่า อย่าไปร้ายที่ไหน (อย่าชน)

การดูแลและป้องกันอุบัติเหตุจากการเล่น พ่อ แม่ชาวเลจะคอยดูแลไม่ให้เด็กไปเล่น คนเดียวหรือไปเล่นไกล ๆ มักจะให้เด็กเล่นบริเวณหน้าบ้าน ใต้ถุนบ้าน หรือตามหาดทราย ใกล้ ๆ บ้าน ที่แม่สามารถมองเห็นเด็กได้ และจะคอยดูแลไม่ให้เด็กนำของมีคมหรือไม้ขีดไฟไป เล่น ถ้าเด็กเล่นมีดหรือเล่นไฟแม่จะบอกให้เด็กเลิกเล่น และนำมาเก็บเสีย หากเด็กไม่ปฏิบัติ ตามแม่จะตีทันที ดังข้อมูลที่สังเกตพบ คือ

.....นางกุหลาบกำลังกวาดขยะ เศษไม้ เศษกระดาด ถุงพลาสติกที่ลานดินหน้าบ้าน มากองรวมกันไว้ เด็กชายต้นมานั่งใกล้ ๆ กองขยะ นางกุหลาบใช้ไฟแช็กจุดไฟเผาขยะ เด็กชายต้นหยิบเศษไม้มาแห่เข้าไปในกองไฟแล้วเอามาทำท่าพนมมือเล่น เมื่อไฟที่ไม้ดับก็เอา แห่เข้าไปในกองไฟใหม่ นางกุหลาบหันมาเห็นจึงพูดว่า “ ใ้บาว ยางัน อูชิ” (ใ้บาว อย่า เล่น) เด็กชายต้นหัวเราะและยังเล่นไฟอีก นางกุหลาบจึงตีที่แขนของเด็กชายต้น แต่พอนาง กุหลาบหันไปเก็บขยะต่อ เด็กชายต้นก็เล่นไฟอีก นางกุหลาบจึงตีอีกและแรงกว่าเก่า เด็กชาย ต้นหยุดเล่น หัวเราะแล้ววิ่งไปเล่นกับเพื่อน.....

นอกจากนี้แม่จะบอกให้พี่หรือเด็กที่โตกว่าที่เล่นด้วยกันช่วยดูแลน้องด้วย และถ้าเด็ก ต้องการเล่นน้ำทะเล ต้องมาบอกหรือขออนุญาตพ่อหรือแม่ก่อน แม่จะให้เล่นบริเวณน้ำตื้น ๆ แถว ๆ ริมหาด ไม่ให้เด็กว่ายน้ำไปเล่นไกล ๆ โขดหิน เพราะจะถูกคลื่นซัดไปกระแทกกับโขดหิน ได้ และเด็กอาจถูกเปลือกหอยบาด เพราะมีหอยเกาะอยู่ตามโขดหินมาก

สำหรับของเล่นที่อาจเกิดอันตรายต่อเด็กได้ ถ้าเด็กใช้หรือเล่นไม่ถูกวิธี แม่จะสอน และแสดงวิธีเล่นให้เด็ก ๆ เป็นตัวอย่างก่อน เช่น ปางงูหรือหนังสัตว์

.....เด็กชายต้นเอาหนังสือมาเล่นและทำทำยิงหนังสือใส่นางกุหลาบ นางกุหลาบเอามือกันไว้ บอกว่า “อย่า ใ้อับว” เด็กชายต้นยังทำอีกและทำทำยิงโดยยกหนังสือเข้าใกล้หน้าของตน นางกุหลาบจึงบอกไม่ให้เด็กชายต้นทำอย่างนั้น เตี้ยวดิตใส่ตา ตาจะบอด แล้วดึงเอาหนังสือมาจากมือเด็กชายต้น มาทำทำยิงให้ดู บอกว่า “ทำอย่างนี้.....”

การดูแลและป้องกันอันตรายจากคนแปลกหน้า โดยปกติชาวเลมีลักษณะนิสัยซื่ออายุ และจะอยู่รวมกันเป็นชุมชนเฉพาะชาวเลด้วยกัน ประกอบกับที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ห่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ มากจึงไม่ค่อยได้ติดต่อกับคนนอกชุมชนมากนัก เมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามาที่หมู่บ้าน ชาวเลจะไม่พูดด้วยและจะอุ้มลูกจูงหลานเข้าบ้าน หรือเดินหนีไปหรือคอยสังเกตอยู่ห่าง ๆ ปล่อยให้ผู้ชายชาวเลตอบคำถามหรือซักถามคนแปลกหน้า ถึงแม้ว่าชาวเลจะเริ่มคุ้นเคยกับการที่มีคนแปลกหน้าเข้ามาที่หมู่บ้าน เช่น นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ นักข่าวที่มาถ่ายทำสารคดี พ่อค้าเร่ขายของ แต่ชาวเลก็จะสอนให้เด็กระวัง ไม่ให้เข้าไปใกล้หรือรับขนมจากคนแปลกหน้า โดยบอกกับเด็ก ๆ ว่า จะถูกจับตัวไปขาย

การดูแลและป้องกันอันตรายจากสัตว์ต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านสั่งกำชับมีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิด ได้แก่ หมา แมว เป็ด ไก่ ซึ่งเป็นสัตว์ที่ไม่มีอันตรายเท่าใดนัก แต่ชาวเลก็สอนให้เด็กรู้จักระมัดระวังตัวไม่ให้ได้รับอันตรายจากสัตว์เหล่านี้ คือ พ่อ แม่ จะสอนเด็กไม่ให้ไปเล่นกับหมา อย่าเข้าใกล้ไก่ที่เพิ่งฟักลูกไก่ ห้ามไม่ให้เด็กเข้าไปเล่นในบริเวณที่มีหญ้าขึ้นรก ๆ เพราะอาจถูกงูกัดได้

สำหรับสัตว์ทะเลบางชนิดที่มีพิษ เช่น แมงกะพรุนไฟ หนอนทะเล ซึ่งมักติดมากับอวน พ่อ แม่ จะเก็บไปทิ้งไกล ๆ ไม่ให้เด็กจับเล่น เพราะมีพิษทำให้ปวดแสบปวดร้อนได้

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก : การส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจและอารมณ์

การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ที่ส่งผลต่อการพัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ของเด็กชาวเล ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์กับเด็ก วิธีปฏิบัติของผู้ปกครองชาวเลที่มีต่อเด็ก เมื่อเด็กทำความดีหรือทำความผิด การฝึกให้เด็กแสดงออกตามความต้องการของตน การฝึกหัดให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ การถ่ายทอดความเชื่อต่าง ๆ และการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อพื้นบ้าน หรือสิ่งอื่น ๆ เพื่อพัฒนาจิตใจและอารมณ์ของเด็ก จากการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบในด้านต่าง ๆ ข้างต้น ดังต่อไปนี้

การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

ปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองชาวเลมีต่อเด็กชาวเล หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออกทางท่าทาง การใช้คำพูดต่อเด็ก การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ปกครองชาวเล ในด้านการแสดงออก หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก พบว่าหญิงชาวเลผู้เป็นแม่ของเด็กคือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กมากที่สุด และยาย คือผู้ที่มีบทบาทรองลงมา

แม่ คือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและแสดงออกต่อเด็กด้วยความรัก ความเอาใจใส่อย่างเห็นได้ชัดมากที่สุด แม่จะอุ้ม กอด สัมผัสเด็กและอยู่กับเด็กเกือบตลอดเวลา แม่ชาวเลจะพาเด็กไปที่ต่าง ๆ ด้วยเสมอ โดยจะอุ้มใส่เอวหรือเดินจูงมือกันไป ไม่ว่าจะอยู่ภายในหมู่บ้าน ไปอำเภอหรือไปร่วมงานที่จัดขึ้นนอกหมู่บ้าน แม้กระทั่งเมื่อต้องเดินทางไปเกาะอื่น ๆ แม่จะพาเด็กนั่งเรือไปด้วยจะไม่ปล่อยเด็กอยู่บ้าน หรือฝากญาติพี่น้องดูแล ยกเว้นเมื่อแม่ต้องไปออกทะเลหรือไปวางอวน จะฝากเด็กให้ยายหรือญาติพี่น้องช่วยดูแล ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไม่นานนักประมาณ 3-4 ชั่วโมง เท่านั้น เหตุที่แม่ไม่พาเด็กไปออกทะเลด้วย เพราะการออกทะเลแต่ละครั้งต้องแล่นเรือไปไกล แดดร้อนมาก ลักษณะอากาศและคลื่นลมในทะเลแปรปรวนได้ง่าย จึงเป็นอันตรายเกินไปที่จะพาเด็กเล็ก ๆ ไปด้วย แต่บางครั้งแม่ก็จะพาเด็กไปออกทะเลด้วยบ้าง แต่นาน ๆ จึงจะพาไปสักครั้งหนึ่ง และส่วนใหญ่จะพาไปเมื่อเด็กอายุ 6 ขวบขึ้นไป ซึ่งมักจะเป็นเด็กผู้ชาย ส่วนเด็กผู้หญิงจะอยู่บ้าน

นอกจากแม่ชาวเลจะพาเด็กไปที่ต่าง ๆ ด้วยแล้ว เมื่อแม่ชาวเลทำกิจกรรมใด ๆ เช่น หุงข้าว ซักผ้า หรือแม่แต่ไปนั่งคุยกับเพื่อนบ้าน แม่ก็จะให้เด็กอยู่ใกล้ ๆ เมื่อเข้าไปในหมู่บ้านชาวเลจึงมักพบว่า ในวงสนทนาของหญิงชาวเลจะมีเด็ก ๆ นั่งตัก หรือเล่นอยู่ด้วยเสมอ

สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับเด็กนั้น พบว่า พ่อจะไม่ค่อยได้ใกล้ชิดกับลูกเท่าใดนัก มักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ การซ่อมแซมหรือการทำเครื่องมือที่ใช้ประกอบอาชีพ ผู้ชายชาวเลผู้เป็นพ่อถือว่า หน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกเป็นหน้าที่ของผู้หญิง แต่พ่อก็มีการพูดคุย หรือพาเด็กไปเที่ยว หรือไปหาปลาหมึกกาไวด้วยบ้างเหมือนกัน อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างพ่อชาวเลกับเด็ก ก็ดำเนินไปอย่างปกติ ไม่เกิดการห่างเหินหรือการไม่คุ้นเคยระหว่างกันแต่อย่างใด

การแสดงออกหรือการมีปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองชาวเลปฏิบัติต่อเด็กชาวเลอีกประการหนึ่ง คือ การสนทนา พูดคุย การใช้คำพูดกับเด็ก จากการศึกษาพบว่า เมื่อพ่อ แม่ ต้องการพูดกับเด็กจะเรียกชื่อของเด็ก หรือใช้คำสรรพนามเรียกแทนชื่อ ดังนี้

1. เรียกชื่อ เช่น ก้อย ดาว ต้ม
2. ใช้สรรพนามเรียกแทนชื่อ ได้แก่ “บาว” สำหรับเรียกเด็กผู้ชาย
“มิ” สำหรับเรียกเด็กผู้หญิง
“นุ้ย” ใช้เรียกได้ทั้งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

3. ใช้สรรพนามนำหน้าชื่อ เช่น บาวตั้ม มิก้อย หรือ ไอ้ตั้ม อิ๊ก้อย

ลักษณะคำพูดและการใช้น้ำเสียง เมื่อพ่อ แม่ พูดกับเด็กจะเปลี่ยนไปตามอารมณ์ของพ่อแม่ สังเกตได้ว่า ถ้าพ่อแม่อารมณ์ปกติจะเรียกชื่อเด็กหรือเรียก บาว มิ ,บาวตั้ม มิก้อย และเมื่อพอใจ อารมณ์ดีหรือต้องการเอาใจเด็ก จะเรียกเด็กว่า “นุ้ย” แต่เมื่ออารมณ์ไม่ดี ไม่พอใจ โกรธ จะเรียก ไอ้ อี นำหน้าชื่อเด็กและเรียกเสียงดัง เช่น แม่เรียกเด็กให้มาอาบน้ำหลายครั้งแล้วแต่เด็กไม่มา แม่เริ่มโกรธจึงตะโกนเสียง ดังว่า “อิ๊ก้อย! บาวัง ปีมานี บาวัง” (อิ๊ก้อย ! เร็ว ๆ ไปอาบน้ำ เร็ว ๆ) อย่างไรก็ตาม พ่อ แม่ ชาวเลมักจะไม่ใช้คำหยาบกับเด็ก หรือพูดคำด่า คำ เมื่อโกรธหรือไม่พอใจจะพูดเสียงดังขึ้นเท่านั้น

การปฏิบัติเมื่อเด็กทำความดีหรือทำความผิด

เมื่อเด็กชาวเลทำสิ่งที่เป็นที่พึงพอใจของพ่อแม่ เช่น กินข้าวหมดจาน อาบน้ำเอง ใส่เสื้อผ้าเอง ช่วยเหลือพ่อแม่เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น หยิบของให้ ปฏิบัติตามคำสั่งของพ่อแม่ ไม่ตีและไม่ชน แม่ชาวเลจะพูดชมเชยเด็กว่า “เก่ง” หรือกอด หอมแก้ม แต่บางครั้งก็ทำเฉยไม่แสดงความพอใจใด ๆ และไม่มีกรให้สิ่งของเป็นรางวัล และหากเด็กทำความผิดหรือทำสิ่งไม่ดี เช่น ทำงานแตก เล่นไฟ หนีไปเล่นน้ำคลอง แม่ชาวเลจะลงโทษทันทีด้วยการตี หรือดุด่าเด็กทันที การตีจะตีด้วยมือหรือตีด้วยไม้ที่หยิบฉวยได้ใกล้มือ แต่ตีไม่แรงมาก บางครั้งทำท่าแสร้งมือจะตีแต่ไม่ตี การทำโทษเด็กมักทำเพื่อขู่เด็ก ให้เด็กกลัว และหยุดพฤติกรรมที่ไม่สมควรนั้น การลงโทษไม่ทำอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ บางครั้งเมื่อเด็กทำความผิดเช่นเดิม แต่ก็ไม่ได้ลงโทษหรือว่ากล่าวตักเตือนใด ๆ

การฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์

ลักษณะการฝึกหัดให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ของตน และแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมของพ่อ แม่ ชาวเลนั้น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการฝึกหัดเป็นไปอย่างไม่มีแบบแผน และไม่ได้ตั้งใจ เป็นการฝึกหัดโดยให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการเลียนแบบ หรือเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และบางครั้งเด็กเรียนรู้จากการถูกทำโทษ เช่น เมื่อเด็กแสดงอาการโกรธ กรีดร้อง ขว้างปาสิ่งของ พ่อแม่จะทำโทษเด็กด้วยการตีทันที และจะหยุดตีเมื่อเด็กหยุดพฤติกรรมนั้น หรือให้เด็กเรียนรู้จากการขู่ให้กลัว เช่น การอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือญาติผีปีศาจ เมื่อเด็กร้องไห้หรือเมื่อเด็กแสดงอารมณ์โกรธอย่างรุนแรง

การถ่ายทอดความเชื่อ

ชาวเล เป็นกลุ่มชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีวิถีชีวิตที่ผูกพันและใกล้ชิดกับธรรมชาติจนแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้ อาจกล่าวได้ว่า ธรรมชาติคือชีวิตของชาวเล โดยเฉพาะธรรมชาติแห่งท้องทะเล และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ฝนตก พายุ ร้องพายุ รวมไปถึงการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ

การถ่ายทอดความเชื่อต่าง ๆ ของชาวเลให้แก่เด็ก ๆ นั้น มีหลายวิธีด้วยกัน คือ

1. การบอกเล่าหรือเล่าให้ฟัง แม่หรือผู้ปกครองชาวเลมักจะเล่าหรือบอกกับเด็กเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ เช่น ความเชื่อเรื่องผี ในเวลากลางคืนแม่ชาวเลและเด็ก ๆ ชอบนั่งเล่นที่ชานหน้าบ้านในช่วงหัวค่ำ แม่จะชี้ไปทางต้นไม้ที่ขึ้นอยู่รอบ ๆ บอกกับเด็กว่ามีผีสิงอยู่ที่ต้นไม้ต้นนั้นก็ผี ต้นนี้ก็ผี ดังข้อมูลต่อไปนี้

.....เด็กชายเอกนั่งอยู่บนตักนางสาวที่ชานหน้าบ้านของยาย เด็กชายเอกเอาไฟฉายมาส่องเล่น โดยส่องไปรอบ ๆ นางสาวเอาไฟฉายส่องไปที่ต้นไม้ในที่มืด ๆ บอกกับลูกว่า “เดะ กายู อาดา ฮาตุ” (ที่ต้นไม้ต้นนั้นมีผี) เด็กชายเอก ถามว่า “อาดา ฮาตุ....หามะ” (มีผีหรือแม่) นางสาวพยักหน้า “เออ.....”

บางครั้งแม่จะเล่าประสบการณ์ที่ตนเคยพบผี หรือได้รับการบอกเล่าอีกต่อหนึ่ง และมักจะเล่าถึงการพบผีของคนในหมู่บ้านว่า ในเวลาพลบค่ำ เล่นเรือผ่านบริเวณป่าช้าที่ใช้ฝังศพของชาวเล ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านไม่มากนัก เห็นกลุ่มหมอกควันที่บริเวณป่าช้า ค่อย ๆ รวมตัวเป็นกลุ่มควันที่หนาขึ้น เป็นวงกลม ค่อย ๆ ลอยสูงขึ้นไปบนท้องฟ้าแล้วหายลับไปบ้าง หรือลอยมาที่หมู่บ้านบ้าง และเชื่อว่าสิ่งที่เห็นนั้นคือ วิญญาณ แม่ชาวเลจะบอกกับเด็ก ๆ ว่า เมื่อเห็นหรือได้ยินเสียงแปลก ๆ ในเวลากลางคืน ห้ามไม่ให้เด็กชี้หรือร้องทัก และห้ามออกไปเล่นในเวลากลางคืน

2. พาเด็กไปร่วมงานหรือพิธีต่าง ๆ ชาวเลมีความเชื่อเรื่องผี ทั้งผีบรรพบุรุษ และผีที่เชื่อว่ามียูตามสรรพสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว จึงมีประเพณีหรือพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อดังกล่าว เช่น ประเพณีแต่งเปลาว พิธีแก้บน เป็นต้น ชาวเลจะพาเด็ก ๆ ไปร่วมในพิธีต่าง ๆ ด้วยเสมอ แม่หรือยายจะพาลูกพาหลานไปช่วยกันทำความสะอาดบริเวณหลุมฝังศพของญาติ พี่ น้องที่ป่าช้า จัดอาหารคาวหวาน น้ำ หมากพลู เช่น ไหว้ญาติพี่น้อง ที่เสียชีวิตไปแล้วในประเพณีแต่งเปลาว หรือมักพาเด็กไปดูโต๊ะหม้อทำพิธีแก้บนให้แก่ผู้ที่บนให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ และร่วมร้องรำทำเพลงเพื่อแก้บนด้วย

3. ให้เด็กมีประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง เช่นเมื่อเด็กเจ็บป่วย แม่ชาวเลจะให้โต๊ะหม้อมา “ปัด” หรือ “ทำยา” ให้เพื่อรักษาโรค เด็กจะเกิดความเชื่อถือโต๊ะหม้อว่าสามารถรักษาโรคได้

และเชื่อว่า การเจ็บป่วยเกิดจากผีทำ หรือเกิดจากตนกระทำความผิดต่อผี จึงถูกลงโทษให้เจ็บป่วย

4. จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่สะท้อนถึง ความเชื่อต่าง ๆ เช่น จัดหิ้งบูชารูป ปู่ย่าตายาย ที่เสียชีวิตไปแล้ว การผูกผ้าขาวผ้าแดงที่เสาเอกของบ้าน การติดผ้ายันต์ไว้ที่ประตูบ้าน การติดพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถฯ

การใช้สื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์

สื่อต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจและอารมณ์ของเด็กชาวเลจากการศึกษา สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทคือ สื่อพื้นบ้าน และสื่อเทคโนโลยี

1. สื่อพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงร้องแรง การรำวงหรือรำร้องแรง

2. สื่อเทคโนโลยี ได้แก่ วิทยุเทป โทรทัศน์ เพลงที่เปิดฟังส่วนใหญ่เป็นเพลงไทยสากลประเภทเพลงสตริงของนักร้องวัยรุ่นสมัยใหม่ เช่น แรพเตอร์ ดร.คิด ทาทายัง เป็นต้น และรายการโทรทัศน์ที่ดู ได้แก่ ละคร ภาพยนตร์จีน ภาพยนตร์อินเดีย เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า สื่อที่ถูกนำมาใช้มากและบ่อยที่สุดคือ วิทยุเทปและโทรทัศน์ พ่อแม่หรือพี่มักเปิดโทรทัศน์ ดูหนังดูละคร และให้เด็กดูด้วย และเปิดวิทยุเทป เปิดเพลงให้เด็ก ร้อง เด็กเต้นกันบ่อย ๆ ส่วนเพลงร้องแรงหรือการรำวงแรงนั้น เด็กจะมีโอกาสได้ฟังได้รำ ก็เมื่อมีงานประเพณีลอยเรือ หรือเมื่อมีการแค้นด้วยร้องแรงเท่านั้น และยังพบอีกว่า พ่อแม่ชาวเล ไม่มีการเล่นกีฬาพื้นบ้าน ตำนานความเป็นมาของบรรพบุรุษ หรือร้องเพลงกล่อมเด็กหรือร้อง เพลงร้องแรงให้เด็กฟังเลย

การให้เด็กแสดงออกตามความต้องการของตน

การฝึกให้เด็กชาวเลมีการแสดงออกตามความต้องการของตน พบว่าผู้ปกครองชาวเล มีวิธีการฝึกหัดโดย การใช้คำถาม ในเด็กอายุ 3-4 ปี เด็กยังเล็ก แม่จะใช้คำถาม ถามเด็กเกี่ยวกับความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร การขับถ่าย การพักผ่อน คำถามที่ใช้ ได้แก่ ลาปอ นาซี ลากี (หิวข้าวหรือยัง) มากัด นาซี ลากี (กินข้าวหรือยัง) (มากัด นาซี ลากี) นะ ปี่ แอะ เต็ด (ปวดเขี้ยว-ปวดขี้หรือเปล่า) งาโตะ ตินู เต็ด (ง่วงหรือยัง) เมื่อเด็กบอก พ่อแม่ จะให้การตอบสนองความต้องการของเด็กทันที เช่น เมื่อเด็กบอกว่าหิว ถึงแม้กำลังทำงานสิ่งใด ก็ตาม แม่จะรีบเข้าครัวคลุกข้าวให้เด็กกิน เมื่อเด็กโตขึ้นอายุ 5-6 ปี เด็กสามารถบอกความต้องการทางร่างกายได้ โดยไม่ต้องรอให้พ่อแม่ถาม นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ปกครองชาวเลมักจะ ตามใจเด็กมาก เมื่อเด็กต้องการก็จะจัดหาให้ ไม่ค่อยปฏิเสธความต้องการของเด็ก ระหว่างการ

เก็บข้อมูล บ่ายวันหนึ่งมีพ่อค้าหาบของเล่นมาขายที่หมู่บ้าน เด็กชายเอกนอนหลับอยู่ และตื่นมาเมื่อพ่อค้าเดินไปขายของเล่นที่อื่นแล้ว เมื่อเด็กชายเอกเห็นเพื่อน ๆ เล่นของเล่นก็ร้องจะเอาของเล่นบ้าง แม่จึงให้น้องเขยขับมอเตอร์ไซด์ตามหาพ่อค้าขายของเล่นจนพบและซื้อของเล่นให้เด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก : การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

การฝึกกิริยามารยาท

การอบรมสั่งสอนและฝึกหัดด้านกิริยามารยาทให้แก่เด็กของผู้ปกครองชาวเลนั้น แม่ และยายเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการฝึกและอบรมกิริยามารยาทในชีวิตประจำวัน ได้แก่ มารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทต่อผู้อาวุโส มารยาทในการพูด

การฝึกหัดกิริยามารยาทในการรับประทานอาหาร แม่ หรือยายจะสอนเด็กในขณะที่เด็กรับประทานอาหาร และอบรมสั่งสอนจะเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ขึ้น แต่ถ้าไม่มีเหตุการณ์ใดๆ แม่หรือยายจะไม่สอนไม่อบรมเด็ก ขณะที่แม่ป้อนข้าวให้เด็ก เด็กพูดหรือหัวเราะขณะที่เคี้ยวข้าวอยู่ แม่จะบอกกับเด็กว่าให้กินข้าวให้หมดปากก่อนแล้วค่อยพูด เคี้ยวข้าวติดคอ หรือเมื่อเด็กทำข้าวหกเลอะเทอะแม่จะสอนหรือบางครั้งจะใช้มือตีเด็ก บอกกับเด็กว่าอย่าทำข้าวหกเลอะเทอะอีก แม่จะเอาผ้าซั้วมาปิดข้าวที่หกทิ้งไป แม่หรือยายจะสอนให้เด็กกินข้าวให้หมดจาน ไม่กินข้าวค้ำ น้ำค้ำ ไม่เล่นระหว่างที่กินข้าว ต้องกินข้าวให้หมดก่อนจึงไปเล่น เคี้ยวข้าวให้ละเอียดก่อนแล้วจึงกลืน ดังข้อมูลต่อไปนี้

.....นางกุหลาบป้อนข้าวให้เด็กชายต้นอยู่ที่หน้าบ้าน ยายขอเด็กชายต้นเดินมานั่งคุยกับนางกุหลาบ เด็กชายต้นถามยายทุกอย่างที่ยังเคี้ยวข้าวไม่หมดว่า “ปีตีฮา”(ไปไหนมา) นางกุหลาบหันไปพูดเสียงดังว่า “ไอ้บาว ยางัน มินเสา มากัด นาฮี ฮาบิ”(ไอ้บาว อย่าพูดกินข้าวให้หมดก่อน).....

การฝึกกิริยามารยาทต่อผู้อาวุโส การแสดงความเคารพนับถือต่อผู้อาวุโสของชาวเลสังเกตได้จากการแสดงออกด้านร่างกาย การปฏิบัติต่อผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส นั้น แม่ชาวเลจะสอนและปฏิบัติตนให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง ได้แก่ เมื่อพบผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติตนให้เรียบร้อย ไม่พูดหรือส่งเสียงดัง ไม่นั่งหันเท้าไปที่มีผู้ใหญ่ นั่งอยู่ ไม่เดินไปเดินมาขณะที่มีผู้ใหญ่ นั่งอยู่ด้วย ไม่เข้าไปเล่นใกล้ ๆ เมื่อผู้ใหญ่คุยกัน แม่จะบอกให้เด็กไปเล่นกับเพื่อน ดังข้อมูลต่อไปนี้

.....นางกุหลาบนั่งคุยอยู่กับยาย นางแดง และนางฝ้ายที่หน้าบ้าน เด็กชายต้นเดินเข้ามาแดงเข้ามานั่งตักแม่ นางกุหลาบพูดว่า “ไอ้บาว ดูโต๊ะ บาย”(ไอ้บาว นั่งดี ๆ) เด็กชายต้นเอากระดาษใส่หมากพลูของยายมาเล่น นางกุหลาบดึงกระดาษไม่ให้เด็กชายต้นเล่น แล้วบอกว่า “ปี...ปี...ปี อุชิ กะบาวเล็ก...ปี ไอ้บาว อาดา ลูกบอล.....ปี” (ไป...ไป...ไปเล่นกับบาวเล็กไป...ไอ้บาวมีลูกบอล ไป).....

ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบคือ ชาวเลไม่ใช้การไหว้เพื่อแสดงการทักทาย หรือแสดงการขอบคุณ แต่การไหว้จะปรากฏอยู่ในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีแก้บน พิธีบูชาผีต่าง ๆ เป็นต้น

ส่วนการฝึกมารยาทในการพูดนั้น เนื่องจากภาษาอูรักลาโว้ย ไม่มีการลงท้ายคำที่แสดงความสุภาพ ดังนั้นการมีมารยาทในการพูดจะสังเกตได้จากน้ำเสียงของผู้พูด พ่อแม่ชาวเลจะสอนให้พูดดี ๆ กับผู้ใหญ่ ไม่ตะคอก ไม่พูดเสียงดัง ไม่พูดสอดแทรกเมื่อผู้ใหญ่คุยกัน แต่จากการสังเกตก็พบว่า บางครั้งพ่อแม่ก็จะพูดเสียงดังกับลูก

การให้เด็กมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและชุมชน

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้ปกครองชาวเลมักจะให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว และชุมชนอยู่เสมอ แต่ไม่ได้มีเป้าหมายให้เด็กมีหน้าที่หรือมีบทบาทใด ๆ ในกิจกรรมของครอบครัวหรือของชุมชน แม่ชาวเลให้เหตุผลว่า เด็กยังเล็กอยู่ ทำอะไรไม่เป็น ล้างจานก็ไม่สะอาด รอให้เด็กโตก่อนดีกว่า อย่างไรก็ตาม พ่อ แม่ ชาวเลพยายามให้เด็กช่วยเหลือกิจกรรมภายในบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ช่วยหยิบของ ช่วยไปซื้อของที่ร้านค้า

การปลูกฝังความมีน้ำใจ ความสามัคคี และความซื่อสัตย์

ลักษณะหรือวิธีการอบรมสั่งสอนให้เด็กชาวเลมีน้ำใจ มีความสามัคคี และมีความซื่อสัตย์ ที่พอจะสังเกตเห็นได้ ได้แก่ การสอนให้เด็กมีน้ำใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ทั้งผู้ที่อ่อนวัยกว่าและผู้ที่สูงวัยกว่า เช่น สอนให้เด็กแบ่งขนมให้น้อง แบ่งของเล่นให้เพื่อน และพ่อแม่ชาวเลยังปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็น คือ พ่อแม่มักจะนำตม้นำแกงใส่ถ้วย แบ่งปันให้เพื่อนบ้านหรือญาติ ๆ อยู่เสมอ

การสอนให้เด็กมีความสามัคคี สำหรับเด็ก 3-6 ปี สถานการณ์ที่ผู้ปกครองชาวเลใช้อบรมสั่งสอนให้เด็กมีความสามัคคี รักพวกพ้อง คือในขณะที่เด็กเล่นกับเพื่อน แม่หรือยายจะบอกให้เด็กเล่นด้วยกันดี ๆ อย่าทะเลาะกัน อย่าแย่งของเล่นกัน ให้แบ่งกันเล่น

สำหรับการอบรมสั่งสอนให้เด็กมีความซื่อสัตย์นั้น สังเกตได้จากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองชาวเล เช่น หากเป็นลูกน้องของเจ้าแก้วได้รับการช่วยเหลือด้านการลงทุน เมื่อหากุ้ง หาทปลามาได้ ชาวเลจะนำมาขายให้เจ้าแก้วเท่านั้นจะไม่นำไปขายให้คนอื่นแม้ว่าจะได้ราคาที่ดีกว่าก็ตาม หรือสังเกตได้ว่าในหมู่บ้านไม่มีสิ่งของใดๆ หายเลยแม้ว่าจะวางทิ้งไว้

การให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ลักษณะการส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งผู้ที่สูงวัยกว่า วัยเดียวกันหรืออ่อนวัยกว่า การศึกษาพบว่าจากการที่แม่ชาวเลมักพาเด็กไปที่ต่างๆ ด้วยเสมอ ทำให้เด็กมีโอกาสพบกับบุคคลอื่นๆ นอกครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแต่ละวันแม่ชาวเลชอบนั่งคุยกันเมื่อมีเวลาว่าง และจะพาลูกๆ ของตนมาด้วย แม่ชาวเลจะปล่อยให้เด็ก ๆ เล่นด้วยกัน หรือพากันไปเล่นใต้ถุนบ้านหรือเล่นตามชายหาดในบริเวณใกล้ๆ นอกจากเด็กจะได้เล่นกับเด็กวัยเดียวกันแล้ว เด็กยังได้พบกับเด็กที่อ่อนวัยกว่า แม่ชาวเลจะสอนให้เด็กรักน้อง แบ่งของเล่นให้น้อง ช่วยไปซื้อขนมให้น้องหรือแบ่งขนมให้น้องกิน รวมทั้งพาน้องไปเล่นและดูแลน้องระหว่างที่เล่นด้วยและเด็กก็ยังได้รู้จักคุ้นเคยและพูดคุยกับผู้ใหญ่คนอื่น ๆ โดยแม่จะบอกให้เด็กรู้ว่าใครเป็นใคร ชื่ออะไร บ้านอยู่ที่ไหน ดังข้อมูลต่อไปนี้

.....เด็กชายเล็กนั่งเล่นอยู่กับแม่ ครูที่โรงเรียนบ้านสังกาอู่ชัยบรรดจักรยานยนต์มาถามหาชื่อปลา เด็กชายเล็กเห็นครูจึงถามแม่ว่า “มะ...ครูชื่อ นามา” (แม่ ครูชื่ออะไร) นางประทุมตอบว่า “เต็ด ตาฮู”(ไม่รู้) แล้วตะโกนถามหลานสาวว่า “ครู ชื่อ นามา”(ครูชื่ออะไร) พร้อมกับชี้ไปที่ครูที่ยืนอยู่ไกลออกไป หลานสาวตอบมาว่าชื่อ ครูแวน(ครูคนนี้ใส่แวนสายตาด้วย) นางประทุมหันมาบอกกับเด็กชายเล็กว่า “ชื่อไอ้แวน ครูไอ้แวน” เด็กชายเล็กถามอีกว่า ครูอาดา นานะเต็ด” (ครูมีลูกหรือเปล่า) “อาดา”(มี)นางประทุมตอบ.....

พ่อแม่ชาวเล มักจะผูกซิงซ้าที่ทำจากเศษอวนหรือจากผ้าโสร่งที่ไม่ใช้แล้วไว้ใต้ถุนบ้านเด็ก ๆ ชอบมาเล่นด้วยกัน ซึ่งทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะมาเล่นด้วยกันอย่างสนุกสนาน โดยมีแม่หรือยาย นั่งอยู่ใกล้ ๆ

การสร้างระเบียบวินัยและการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของบ้านและชุมชน

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเพื่อสร้างระเบียบวินัยภายในบ้านของผู้ปกครองชาวเลนั้น จากการเก็บข้อมูลไม่ค่อยพบลักษณะการอบรมให้เด็กมีความเป็นระเบียบวินัยเท่าใดนัก

การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้านไม่มีการกำหนดเวลาใด ๆ เพียงแต่จะต้องปฏิบัติให้เสร็จสิ้นไป เช่น การรับประทานอาหาร การทำงานต่าง ๆ

สำหรับการฝึกให้เด็กปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนต่าง ๆ นั้น จะปรากฏในลักษณะของข้อห้าม เช่น ห้ามวิ่งเล่นบนบ้าน ห้ามออกไปเล่นนอกบ้านในเวลากลางคืน เป็นต้น

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก : การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ในด้านที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสติปัญญานั้น ผู้วิจัยทำการศึกษาในด้าน การส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้แก่เด็กในด้านภาษา วัฒนธรรมประเพณี ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทักษะการดำเนินชีวิตและอาชีพ รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ การจัดหาของเล่นและการใช้สื่อต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งปรากฏผลการศึกษาวิจัยดังนี้

การส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้แก่เด็ก

การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เด็กในด้านภาษา ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษาในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

วิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้แก่เด็กในด้านภาษา

ภาษาที่ชาวเลในหมู่บ้านสังกาอูใช้ในการสนทนาสื่อสารกัน ได้แก่ ภาษาอูรักลาโว้ย ซึ่งเป็นภาษาพูดที่ไม่มีภาษาเขียนปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และภาษาถิ่นไทยใต้ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในลักษณะการเรียกชื่อเฉพาะ ที่ไม่มีพูดในภาษาอูรักลาโว้ย เช่น โรงเรียน ครู วัด อำเภอ หมอ พยาบาล เป็นต้น เป็นการยืมมาใช้ร่วมกับภาษาอูรักลาโว้ย ชาวเลจะใช้ภาษาถิ่นไทยใต้พูดสื่อสารเมื่อต้องการติดต่อสื่อสารกับคนไทย เช่น ครู เจ้าหน้าที่อำเภอ หมอ พยาบาล คนในตลาด พ่อค้า แม่ค้า ดังนั้นภาษาพูดที่ผู้ปกครองชาวเลถ่ายทอดให้เด็กจึงมี 3 ภาษา คือ ภาษาอูรักลาโว้ย ภาษาถิ่นไทยใต้ และภาษาไทยกลาง

ภาษาอูรักลาโว้ย ลักษณะการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาอูรักลาโว้ย ให้แก่เด็กนั้นเป็นไปโดยวิธีธรรมชาติ กล่าวคือ ผู้ปกครองชาวเลพูดภาษาอูรักลาโว้ยในชีวิตประจำวัน สนทนาพูดคุยกับบุคคลในครอบครัว กับเด็ก กับคนอื่น ๆ ทุก ๆ วัน ความเข้าใจและความ

สามารถในการใช้ภาษาจึงเกิดขึ้น เด็กชาวเลอายุ 3-6 ปี จะพูดและฟังภาษาอุรักลาไวย์ได้อย่างเข้าใจ ดังเช่น

.....นางจันทร์ให้เด็กชายเล็กไปซื้อขนมให้น้อง พูดว่า “*บาว ปีบับลี โถย บี มิ ดุวา บาท*” (บาวไปซื้อขนมให้น้องนะ 2 บาท) เด็กชายเล็กรับเงินไปแล้วถามว่า “*โถย นามา ปาปีกำ เทรอมะ*” (ขนมอะไร ปาปีกำเธอแม่).....

ภาษาถิ่นไทยใต้ ลักษณะการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาถิ่นไทยใต้ ของผู้ปกครองชาวเลนั้น จากการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองชาวเลส่วนใหญ่ไม่สอนให้เด็กเล็ก ๆ ที่มีอายุ 3 ปี พูดภาษาถิ่นไทยใต้ โดยเฉพาะในเด็กเล็ก ๆ เด็กอายุ 3 จะไม่เข้าใจภาษาถิ่นไทยใต้ พูดและฟังไม่รู้เรื่อง เมื่ออายุ 4-6 ปี เด็กจำและพูดได้อย่างเข้าใจความหมายเป็นคำ ๆ เช่น กิน ข้าว ปลา ปู น้ำ ตลาต ผู้ปกครองชาวเลมีส่วนสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้ภาษาถิ่นไทยใต้ โดยการพาเด็กไปตลาดนอกหมู่บ้านด้วย หรือพาไปอำเภอก ทำให้เด็กมีประสบการณ์ในการฟังและพูดภาษาถิ่นไทยใต้ นอกจากนี้จากการที่มีพ่อค้าแม่ค้านำของมาขายที่หมู่บ้าน เด็ก ๆ จะถามพ่อแม่ว่าเขาพูดว่าอะไร พ่อ แม่จะแปลเป็นภาษาอุรักลาไวย์ให้เด็กเข้าใจอีกครั้งหนึ่ง ดังข้อมูลต่อไปนี้

.....วันนี้มีพ่อค้ามาจากที่อื่น เอาที่นอนและเสื่อน้ำมันมาขายที่หมู่บ้าน บอกว่าขายไม่แพง เด็กชายเอกถามแม่ว่า “*มะ ยา มินเลา นามา*” (แม่ เขาพูดว่าอะไร) นางสาวตอบว่า “*ยา ยวน เต็ด มาหัน*” (เขาบอกว่า เขาขายไม่แพง) เด็กชายเอกถามอีกว่า “*บาปา มะ*” (เท่าไร แม่) นางสาวถามพ่อค้าเป็นภาษาไทยกลางว่า “ไม่แพงนะ เท่าไร” พ่อค้าตอบว่า “*ห้าร้อย*” นางสาวหันไปบอกกับเด็กชายเอกว่า “*ไอบาว ลิ ม่า ลาดัย มา...หัน*” (ห้าร้อย แ..พ..ง).....

ส่วนภาษาไทยกลางโดยปกติเด็กจะได้ยินได้ฟังจากการดูโทรทัศน์และการฟังวิทยุ แต่เด็กหรือแม่แต่ผู้ปกครองชาวเลเองไม่มีโอกาสได้พูดโต้ตอบเป็นภาษาไทยกลางกับคนอื่น ๆ เท่าใดนัก เมื่อผู้วิจัยเข้าไปอยู่ในหมู่บ้าน พบว่าผู้ปกครองชาวเลอยากพูดภาษาไทยกลางกับผู้วิจัยและพูดภาษาไทยกลางกับเด็ก ๆ ด้วย ดังข้อมูลต่อไปนี้

.....ผู้วิจัยนั่งคุยอยู่กับนางกุหลาบ เด็กชายตันนั่งกินลำไยอยู่ข้าง ๆ แล้วปาเปลือกลำไยใส่ผู้วิจัย นางกุหลาบจึงพูดเป็นภาษาไทยกลางกับเด็กชายตันว่า “เออ...เตี้ยตินนะ เตี้ยที่ไวกลับบ้านไปแต่งงานนะ” เด็กชายตันถามว่า “*ปะตีฮา*” (ที่ไหน) นางกุหลาบตอบเป็นภาษาไทยกลางว่า “ที่ราชบุรีโน่น.....ราชบุรี (ย่า) เด็กชายตันพูดตาม “*ราช..บุรี*” “เออ....ราชบุรี” นางกุหลาบตอบ.....

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาไทยกลางของเด็กชาวเลอีกผู้หนึ่ง คือ พี่ที่เข้าโรงเรียนแล้ว เด็กเหล่านี้จะเรียนรู้ภาษาไทยกลางจากครูที่โรงเรียน เมื่อกลับบ้านจะพูดภาษาไทยกลางกับเพื่อนและสอนน้องให้พูดภาษาไทยกลางด้วย

นอกจากการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านภาษา ในส่วนของการฟังการพูดแล้ว ในด้านการอ่านและการเขียนพบว่า เมื่อเด็กอายุ 5-6 ปี ซึ่งอายุใกล้เคียงเกณฑ์ที่ต้องเข้าโรงเรียน ผู้ปกครองบางคนจะซื้อหนังสือหัดอ่าน ก.ไก่ หนังสือแบบฝึกหัดคัดลายมือ ก-ฮ สมุด ดินสอ ยางลบ ดินสอสี หรือบางทีก็เอาสมุด ดินสอ ของพี่มาให้น้องเขียน ลักษณะการสอนของผู้ปกครองชาวเล คือ ปลอ่ยให้เด็กเขียนหรือวาดรูปตามใจชอบ เขียนชื่อให้เด็ก ๆ แล้วให้เด็กเขียนตาม บอกให้เด็กเขียนทีละตัว (สะกดให้) นอกจากนี้พี่ยังมีบทบาทมากในการสอนน้องอ่านท่องคำคล้องจองต่าง ๆ

วิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้แก่เด็กด้านวัฒนธรรมประเพณี

ชาวเลเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อที่มีต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ปรากฏการณ์ต่าง ๆ การยึดมั่นและความเชื่อเกี่ยวกับภูติผีปีศาจ

การถ่ายทอดความรู้แก่เด็กชาวเลเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีนั้นผู้ปกครองใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

ก. พาเด็กไปร่วมงานหรือมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นประจำ เช่น การแต่งเปลว การลอยเรือ

ในการแต่งเปลว ผู้ปกครองชาวเลจะพาเด็ก ๆ ไปช่วยถือของเช่น ไห้ว เช่น ขนม บุหรี่ ยาเส้น แล้วพากันเดินไปตามชายหาดไปยังเปลว(ป่าช้า) ที่อยู่ห่างจากหมู่บ้านออกไป เมื่อไปถึงผู้ปกครองชาวเลจะให้เด็ก ๆ ช่วยกันเก็บเศษกิ่งไม้ ใบไม้ ที่ร่วงเกะกะอยู่บริเวณหลุมฝังศพของญาติพี่น้อง เก็บกวาดบริเวณนั้นให้สะอาด เด็ก ๆ จะได้ร่วมพิธีเช่นไหว้ด้วย จากนั้นจะได้กินขนมที่นำมาเช่น ไห้ว เด็ก ๆ จะชอบมาแต่งเปลวเพราะจะได้กินขนม

ส่วนในพิธีลอยเรือ ผู้ปกครองชาวเลจะให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมในงานด้วยตั้งแต่วันแรกที่มีการต่อเรือปาจ๊าก เมื่อชาวเลต่อเรือเสร็จเรียบร้อยแล้วจะพากันแห่เรือปาจ๊ากไปยังหัวแหลมที่ซึ่งชาวเลเคยอาศัยอยู่ก่อนที่จะย้ายมาอยู่ที่สังกาอู เด็ก ๆ จะไม่ได้ร่วมขบวนแห่เพราะระยะทางที่เดินไปไกลมากประมาณ 4 กิโลเมตร ประกอบกับเป็นเวลาค่ำ แดดร้อน และทางที่เดินไปก็เป็นหินเสี้ยนมากทำให้เดินลำบาก พ่อแม่จะพาเด็ก ๆ นั่งเรือไปหัวแหลมกันตั้งแต่เวลาประมาณ 10:00 น. -11:00 น. บางคนก็ขับรถมอเตอร์ไซด์ไป พ่อแม่จะแต่งตัวให้เด็ก ๆ ด้วยเสื้อผ้าใหม่ที่สวยงามและซื้อของเล่น ขนม อาหาร ให้เด็กกินตามใจชอบ

ตอนกลางคืน พ่อแม่จะปล่อยให้เด็กเล่น หรือไปร่ำวง หรือไปซื้ออาหารที่แม่ค้าเอามาขาย เมื่อวงรำมะนาเริ่มบรรเลง ผู้ชายชาวเลร่วมกันตีกลองรำมะนา ร้องเพลง และตีมโหรีกันอย่างสนุกสนาน แม่หรือยายจะพาเด็กไปดูเขาตีรำมะนา และพาไปร่ำวงรอบ ๆ เรือปาจ๊าก เมื่อเวลาประมาณ 22:00 น. มีพิธีเสบายเล คือ การสาดน้ำทะเลใส่กันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เด็ก ๆ จะไปร่วมสาดน้ำทะเลกับผู้ใหญ่ด้วย

เมื่อเวลาประมาณ 05:00 น. ของวันใหม่โตะหมอเริ่มทำพิธีสะเดาะที่เคราะห์ ขับไล่สิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย โรคภัยไข้เจ็บออกไปจากเกาะออกไปจากหมู่บ้าน ผู้ปกครองชาวเลจะนำข้าวตอกที่เตรียมไว้มาปัดตามตัวเด็กตั้งแต่หัวจรดเท้า เป็นการขับไล่สิ่งไม่ดีออกไปจากตัวเด็ก และเอาข้าวตอกนั้นชดลงไปในเรือปาจ๊าก ไล่สิ่งไม่ดีทั้งหลายลอยไปกับเรือ เมื่อลอยเรือไปแล้ว แม่หรือยายจะนำน้ำมันดีที่โตะหมอเสกเป่าแล้วมาอาบ ล้างหน้าล้างตัวให้เด็ก ถือว่าเป็นมงคล และนำผ้าดิบที่โตะหมอบริกรรมคาถาแล้วมาผูกข้อมือให้แก่เด็ก ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องรางป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ ป้องกันผี และสิ่งที่ไม่ดีที่จะเกิดกับเด็ก ๆ ในงานประเพณีลอยเรือนี้เด็ก ๆ และชาวเลทุกคนจะสนุกสนานกันมาก

ข. ผู้ปกครองชาวเลปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะนุ่งผ้าโสร่งกระโจมอกอยู่ในหมู่บ้าน ผู้ชายนุ่งกางเกงจิ้น วัฒนธรรมทางภาษา พ่อแม่ ชาวเลจะใช้ภาษาอูรักลาโว้ยสนทนาพูดคุยกัน เป็นต้น

ค. เล่าให้ฟัง เช่น การเตรียมสิ่งของเพื่อเซ่นไหว้ผี หรือ สิ่งของที่ใช้ร่วมพิธีลอยเรือ ต้องเตรียมสิ่งของใดบ้าง

บุคคลอีกผู้หนึ่งที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณีให้แก่เด็กชาวเล คือ โตะหมอ เป็นการถ่ายทอดโดยทางอ้อม คือ โตะหมอจะปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับการสั่งสอนหรือถ่ายทอดจาก ผู้ที่เป็นโตะหมอคนก่อน เป็นแบบแผนประเพณีสืบต่อกันมา เมื่อพ่อแม่พาเด็ก ๆ ไปร่วมในงานประเพณีต่าง ๆ เด็ก ๆ จึงได้ดูและเห็นการประกอบพิธีต่าง ๆ

วิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้แก่เด็กด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการที่หมู่บ้านสังกาอยู่ตั้งอยู่บนเกาะลันตา และสภาพพื้นที่รอบ ๆ หมู่บ้านเป็นทะเลและภูเขาที่มีต้นไม้อยู่โดยรอบ เด็กชาวเลจึงมีวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดธรรมชาติ พ่อ แม่หรือผู้ปกครองชาวเลสอนหรือถ่ายทอดความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ได้แก่

น้ำขึ้น น้ำลง	พ่อแม่ชาวเลจะสอนให้เด็กรู้ว่า น้ำทะเลจะขึ้นหรือลงเวลาใด
ข้างขึ้น ข้างแรม	พ่อแม่ชาวเลสอนให้เด็กสังเกตลักษณะของดวงจันทร์
ฝนตก	พ่อแม่ชาวเลสอนให้เด็กสังเกตว่าฝนจะตกมาถึงหมู่บ้าน โดยให้สังเกตท้องฟ้าลักษณะฝนตกเป็นฝายาว คล้าย ๆ

คลิ่นในทะเล

หมอก เมื่อฟ้าขาว ๆ นั้นเคลื่อนตัวเข้ามาใกล้แสดงว่าฝนกำลังตกมาถึงหมู่บ้านในไม่ช้านี้

พ่อแม่ชาวเลสอนให้เด็กสังเกตเกี่ยวกับคลิ่นในทะเลที่มีความสูง แสดงว่ามีลมแรง และมีคลิ่นสูงอาจเป็นอันตรายได้หากออกไปในทะเล โดยสังเกตว่าเมื่อมองออกไปในทะเลหากเห็นคลิ่นขาวเป็นริ้ว ๆ โกล ๆ แสดงว่าทะเลขณะนั้นมีคลิ่นลมแรง และหากทะเลเรียบแสดงว่าคลิ่นลมในทะเลสงบ

ความรู้เกี่ยวกับชีวิตสัตว์ทะเล พ่อแม่ชาวเลสอนให้เด็ก ๆ ให้รู้จักชื่อและลักษณะของสัตว์ทะเล ที่เด็ก ๆ มีโอกาสได้พบเห็น สัตว์ทะเลต่างๆ เหล่านั้น บางก็ติดมากับอวนหรือบ้างก็อาศัยอยู่ริมหาด เมื่อพ่อแม่ออกไปวางอวนจะมีสัตว์ทะเลติดมากับอวนมากมาย ทั้ง กุ้ง หอย ปู ปลา แมงกะพรุน ปะการัง ปลาหมึก กัลปังหา ฯลฯ เด็ก ๆ มักจะมาช่วยพ่อแม่ปลดสัตว์ทะเลเหล่านี้ออกจากอวน และเด็กมีคำถามมากมายเกี่ยวกับสัตว์ทะเลที่เขาพบ พ่อแม่จะบอกเด็กเกี่ยวกับชื่อ ชนิดใดที่กินได้ ชนิดใดที่กินไม่ได้ ชนิดใดเป็นอันตรายต่อคน ชนิดใดจับต้องหรือสัมผัสไม่ได้เพราะมีพิษ นอกจากนี้เมื่อพ่อแม่พาเด็ก ๆ ไปหาหอยตามชายฝั่ง พ่อแม่จะตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เช่น หอยต่าง ๆ หรือเมื่อเด็กพบเปลือกหอย พ่อแม่จะบอกว่าเป็นเปลือกหอยชนิดใด และยังมีปลาทะเล ตัวเตงกวาง และปะการังชายฝั่งที่พบเห็นได้เมื่อน้ำลง

ความรู้เกี่ยวกับต้นไม้และพืชต่าง ๆ ส่วนใหญ่ พ่อแม่ชาวเลจะสอนให้เด็กรู้จักต้นไม้ที่ให้ผลกินได้ เช่น ต้นกระท้อน มะละกอ ฝรั่ง กล้วย มะม่วง มะยม ทูเรียน ขนุน ละมุด มะม่วงหิมพานต์ และพืชที่กินได้ เช่น พริก ขมิ้น ตะไคร้ มะกรูด เป็นต้น ซึ่งต้นไม้เหล่านี้มีปลูกอยู่ในหมู่บ้าน

วิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้แก่เด็กด้านทักษะการดำรงชีวิตและอาชีพ

ถึงแม้ว่าชาวเลจะมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย แต่ก็เป็วิถีชีวิตที่สำคัญที่ทำให้ชาวเลมีชีวิตอยู่รอดได้ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักของชาวเล ต้องอาศัยการสังเกต การฝึกหัด การฝึกฝน และสะสมประสบการณ์จนพัฒนาเป็นความชำนาญและมีทักษะเพียงพอ พ่อแม่หรือผู้ปกครองชาวเลจะสอนให้เด็กรู้จักการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตั้งแต่เด็ก ๆ สำหรับเด็กอายุ 3-4 ปี พ่อแม่จะไม่ได้สอนหรือให้ความรู้ในด้านนี้แก่เด็กเท่าใดนัก ชาวเลบอกว่าเด็กยังเล็กยังเด็กเกินไป แต่เด็กก็มีความสามารถเรียนรู้ได้บ้างจากการได้เห็นพ่อแม่ปฏิบัติ จนเมื่อเด็กอายุ 5-6 ปี จึงเริ่มให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพและถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตให้ ทั้งนี้จากข้อมูลพบว่าเด็กผู้ชายจะได้รับการส่งเสริมในด้านนี้มากกว่าเด็กผู้หญิง ซึ่งไม่ค่อยได้รับการฝึกฝนหรือสั่งสอนจากพ่อแม่

เท่าใดนัก ส่วนเด็กผู้ชายนั้นจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความรู้ด้านการใช้ชีวิตในทะเล เช่น การว่ายน้ำ ดำน้ำ เด็กผู้ชายมักจะได้รับการอนุญาตให้เล่นน้ำทะเลบ่อย ๆ หรืออนุญาตให้ติดตามพ่อแม่ไปออกอวนในทะเลด้วย ในขณะที่เด็กผู้หญิงพ่อแม่จะให้อยู่บ้านกับยายหรือพี่ ๆ มากกว่า สำหรับความรู้ด้านการประกอบอาชีพ เด็กผู้ชายจะได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับการตกเบ็ด รั้วจักเครื่องมือต่าง ๆ เช่น อวน เครื่องเรือ พ่อจะมีบทบาทในการให้ความรู้ด้านนี้แก่เด็กมากกว่าแม่ ลักษณะหรือวิธีการให้ความรู้ พ่อจะใช้วิธีบอกหรืออธิบายให้เด็กฟังง่าย ๆ แสดง หรือสาธิตให้เด็กดู รวมทั้งให้เด็กได้เห็นและช่วยเหลือพ่อในสถานการณ์จริง ๆ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องง่าย ๆ และไม่เป็นอันตรายหรือยากเกินไปสำหรับเด็ก บางครั้งพ่อจะทำเป็นของเล่นให้เด็ก เช่น ทำเบ็ดตกปลาสายสั้น ๆ ให้เด็กตกปลาเล่นหลังบ้านเวลาน้ำขึ้น นำไม้หรือโฟมมาทำเป็นเรือง่าย ๆ ให้เด็กลอยน้ำเล่น เป็นต้น

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

จากการสังเกตและรวบรวมข้อมูลไม่ค่อยพบหรือปรากฏว่าพ่อแม่ชาวเล มีวิธีใด ๆ ที่เป็นการส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการของตนเอง ที่พบบ้าง ได้แก่ การหาดินสอ ดินสอสี กระดาษสมุด ให้เด็กวาดรูปและระบายสี ผู้ที่มีส่วนช่วยให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการคือ พี่ ๆ เด็กข้างบ้านที่โตกว่า เด็ก ๆ เหล่านี้จะพาน้อง ๆ ไปเที่ยวตามหาดทราย เล่นขีดเขียน วาดรูปบนพื้นทราย เล่นก่อกองทราย ปั้นทรายเป็นรูปต่าง ๆ ทำถนนทรายให้รถของเล่นวิ่ง พี่ ๆ จะพาน้อง ๆ ไปเที่ยวหาเศษไม้ ใบไม้ เศษกิ่ง เศษกระดาษ เศษอวน เศษโฟมมาทำเป็นของเล่นเล่นกัน เช่น เอากล่องกระดาษมาทำเป็นรถ เอาโฟมมาตัดเป็นเรือลอยน้ำได้ เอาเศษอวนมาทำเป็นเปลนอนเล่น เป็นต้น

การจัดการของเล่นและการใช้สื่อต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

พ่อแม่ชาวเล มักจะปล่อยให้เด็กเล่นตามที่เด็กต้องการแต่ให้อยู่ในบริเวณที่ใกล้บ้าน ในระยะที่สามารถมองเห็นได้ ซึ่งได้แก่ บริเวณหาดทรายข้างบ้าน ใต้ถุนบ้าน เป็นต้น ส่วนของเล่นที่พ่อแม่ชาวเลจัดหามาให้เด็กได้เล่นนั้น สามารถจำแนกได้ดังนี้

ก. ของเล่นที่ดัดแปลงจากวัสดุธรรมชาติ เช่น เรือจากไม้ระกำ รถจากเศษไม้ ปืนจากก้านกล้วย ม้าก้านกล้วย

ข. ของเล่นที่ประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ เช่น เรือจากเศษโฟม ลูกสะบ้าจากทุ่นลอย รถลากทำจากกระเบพลาสติก ชิงช้าทำจากเศษอวน ชิงช้าทำจากผ้าถุงเก่า ๆ ที่ขาดแล้ว โลยติ๊ก้อยทำจากยางวงมามัดรวมกันใช้ยิง

ค. ของเล่นที่ซื้อ ได้แก่ ตุ๊กตา รถเด็กเล่น ฟุตบอล ของเล่นพลาสติก ตัวการ์ตูน หน้ากากยอดมนุษย์ รถจักรยานสามล้อ หนังสือพลาสติก จัก ลูกดิ่ง ปืนฉีดน้ำพลาสติก

ง. ของเล่นจากสิ่งของที่ลอยมากับทะเล เช่น ขวดพลาสติก ของเล่นพลาสติก

การจัดหาหรือประดิษฐ์ของเล่นให้แก่เด็ก ๆ นี้ ถ้าเป็นของเล่นที่ทำขึ้นเอง พ่อหรือพี่จะเป็นคนทำ แต่แม่จะซื้อของเล่นให้จากตลาด หรือเมื่อไปเที่ยวงานเกษตรทวาร งานลอยเรือ บางครั้งจะใช้สื่อที่สานจากใบเตยปาหนัน หรือแหวนกระ แลกกับของเล่นให้ลูกในงานบุญเดือนสิบ เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อเด็กร้องจะเอาของเล่น แม่ก็จะไม่ค่อยขัด จะซื้อให้เสมอ

สำหรับการใช้สื่อต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากของเล่นต่าง ๆ แล้ว สื่อที่พบภายในหมู่บ้านที่สามารถทำให้เด็กมีความรู้ที่กว้างขวางขึ้น ได้แก่ โทรทัศน์และวิทยุ แต่พ่อแม่ไม่ได้ใช้สื่อเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของเด็กเท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่จะเปิดโทรทัศน์ดูละคร หรือดูวิดีโอ หรือดูกีฬาขมวดชิงแชมป์โลกเท่านั้น ไม่ได้เปิดรายการสำหรับเด็กหรือรายการที่มีประโยชน์ให้เด็กได้ดู วิทยุเทปก็เช่นกันจะเปิดเฉพาะรายการเพลง หรือเปิดเทปฟังเพลงเท่านั้น สำหรับสื่ออื่น ๆ ที่พอจะพบบ้าง ได้แก่ หนังสือหัดอ่าน ก.ไก่

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู๋

จากการศึกษาวิจัยการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในหมู่บ้านสังกาอู๋ จังหวัดกระบี่ ผลของการศึกษาวิจัยทำให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงหลายประการเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ทั้งในด้านการพัฒนาตัวร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดก็ตาม โดยธรรมชาติแล้วเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์ต้องทำตามหน้าที่ แต่พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของแต่ละชนชาติไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โดยมีปัจจัยต่างๆ และสภาพแวดล้อมที่ปรากฏ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology theory) กล่าวว่า วัฒนธรรมของแต่ละสังคมมีการปรับตัวต่างกันตามอิทธิพลของสภาพแวดล้อมใดสภาพแวดล้อมหนึ่ง นั่นคือ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กัน (บุญเต็ม พันรอบ, 2528) และมีแนวคิดที่ว่า วัฒนธรรมเป็นการปรับตัวต่อปัญหาเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการดำรงชีพอยู่และการผลิต เป็นระบบหนึ่งของพฤติกรรมที่ถ่ายทอดทางสังคม และมีหน้าที่เชื่อมโยงคนในชุมชนต่างๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นระบบที่รวมเอาเทคโนโลยี การจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและการเมือง การตั้งถิ่นฐาน กลุ่มคนกลุ่มต่างๆ ศาสนา ความเชื่อ การปฏิบัติและค่านิยมต่างๆ ไว้ด้วยกัน และเน้นการมีชีวิตรอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เฉพาะของชุมชนหรือสังคมนั้นๆ (จามพิศ สัตย์สงวน, 2537)

การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของกลุ่มคนใด ๆ จำเป็นต้องศึกษาสิ่งที่แวดล้อมกลุ่มคนนั้น ๆ ด้วย ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ โครงสร้าง-ทางประชากร ระบบเครือญาติ การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมประเพณี และสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม เช่น ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษารูปแบบพฤติกรรมใด ๆ ของมนุษย์ ทำให้เรารู้ว่ามนุษย์มีวิธีการ มีการจัดการ หรือมีการแสดงออกในเรื่องต่าง ๆ อย่างไร มีปฏิกิริยาต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างไร แต่ถ้าศึกษาต่อไปว่าการที่มนุษย์มีรูปแบบพฤติกรรม หรือมีการแสดงออกเช่นนั้น มีสาเหตุที่สืบเนื่องมาจากอะไร จะทำให้เกิดความเข้าใจมนุษย์ด้วยกันมากยิ่งขึ้น

โดยทั่วไปมนุษย์มีระบบการคิด การที่มนุษย์มีชีวิตอยู่รอดและดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ได้มาจนทุกวันนี้ ก็เนื่องมาจากมนุษย์รู้จักคิด รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การแสดงพฤติกรรมเพื่อการมีชีวิตรอดของมนุษย์ เป็นพฤติกรรมที่สืบเนื่องมาจากความสามารถในการคิด นั่นคือ เมื่อมนุษย์ต้องเผชิญปัญหาหรือเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน มนุษย์จะคิดหาวิธีการแก้ปัญหาหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ภายในสภาวะการณ์ที่เป็นอยู่ แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่มียุติพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์คือ สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้หมายรวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม

การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่มีการพัฒนา ปรับปรุงวิธีการเพื่อให้สามารถใช้เลี้ยงดูเด็กให้มีชีวิตอยู่ได้ภายในสังคมของคน หลักสากลทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นการปฏิบัติที่ฝังลึกอยู่ในเครือข่ายของกระบวนการทางสังคม พ่อ แม่ จะเลี้ยงดูเด็กภายในระบบสังคมที่อาศัยอยู่ การอบรมเลี้ยงดูเด็กของแต่ละวัฒนธรรมจะแตกต่างกันมาก และความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนี้จะกำหนดโดยวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ การอบรมเลี้ยงดูเด็กไม่เป็นเพียงแต่จะทำให้ชีวิตของเด็กที่ต้องอาศัยการพัฒนาแต่ละชีวิตได้เจริญเติบโตและพัฒนา แต่ยังมีส่วนอนุรักษ์แต่ละกลุ่มชนและแต่ละสังคมสำหรับการรักษาคุณภาพที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อความจำเป็นต่อการอยู่รอดของกลุ่มชนและสังคมนั้น ๆ (สุมณ อมรวิวัฒน์ และคณะ , 2532)

จากทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล จะเห็นว่ารูปแบบหรือการปฏิบัติของผู้ปกครองชาวเลที่มีต่อเด็กนั้นเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงและถูกถ่ายทอดมาจากสิ่งแวดล้อมที่เฉพาะของตนเช่นกัน และจากการศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ครอบครัว สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณีของชาวเล พบว่ามีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลหลายประการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ได้แก่

1. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์
2. ปัจจัยทางระบบครอบครัวและเครือญาติ
3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
4. ปัจจัยทางสังคม
5. ปัจจัยทางการศึกษา
6. ปัจจัยทางความเชื่อ
7. ปัจจัยทางวัฒนธรรมประเพณี

1. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

เมื่อพิจารณาถึงที่ตั้งของหมู่บ้านสังกาอู๋ ซึ่งตั้งอยู่บนเกาะลันตา เกาะใหญ่เกาะหนึ่งของจังหวัดกระบี่ในทะเลอันดามัน ฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทย หมู่บ้านสังกาอู๋ตั้งอยู่บริเวณแนวชายฝั่งทะเล ซึ่งมีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลด้านร่างกายที่ค่อนข้างชัดเจนมาก กล่าวคือ

ด้านอาหารและโภชนาการ การที่หมู่บ้านตั้งอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเล ทะเลจึงเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในการประกอบอาชีพและเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญด้วยเช่นกัน ดังจะพบจากผลการวิจัยว่า อาหารส่วนใหญ่ที่ผู้ปกครองชาวเลจัดหามาให้เด็ก คือ อาหารทะเล ซึ่งได้แก่ สัตว์ทะเลทุกชนิดที่สามารถกินเป็นอาหารได้ และจากการที่สภาพพื้นที่เป็นดินปนทรายและดินภูเขาที่มีหินปะปนอยู่มาก ประกอบกับการที่ชาวเลไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ชาวเลจึงไม่ปลูกผัก ไม้ประดับ เด็กชาวเลจึงไม่ค่อยได้รับประทานผัก อีกทั้งหมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งห่างไกล การคมนาคมขนส่งเป็นไปอย่างยากลำบาก ผักที่ร้านค้านำมาขายจึงมีราคาแพงและมีมาขายเฉพาะวันพฤหัสบดีเท่านั้น ทั้งนี้หมายถึงรวมถึงอาหารประเภทเนื้อสัตว์อื่น ๆ ด้วย เช่น เนื้อหมู เนื้อวัว ดังนั้นอาหารที่ผู้ปกครองชาวเลจัดให้เด็กจึงไม่ค่อยมีผัก หรือเนื้อสัตว์ประเภทอื่น ๆ มีแต่ข้าวเป็นหลักกับอาหารทะเล

ด้านสุขภาพและอนามัย เนื่องจากเกาะลันตา อยู่ในจังหวัดกระบี่ซึ่งเป็นจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย อยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร มีลักษณะภูมิอากาศร้อนชื้น อากาศร้อนมาก และมีฝนตกชุก อากาศที่ร้อนมากตลอดทั้งวันทำให้เหงื่อออกง่ายและสกปรกง่าย ทำให้แม่ชาวเลอาบน้ำให้เด็กวันละหลาย ๆ ครั้ง และสระผมให้เด็กบ่อย ๆ นอกจากนี้ยังมีผลต่อลักษณะการแต่งกายของชาวเล ผู้หญิงชอบนุ่งกระโจมอก ไม่สวมเสื้อ ผู้ชายนุ่งกางเกงจีน ไม่สวมเสื้อ ซึ่งกลายเป็นเอกลักษณ์และเป็นวัฒนธรรมทางด้านการแต่งกายของชาวเล เป็นแบบอย่างที่ยึดถือไปยั้งเด็ก ๆ เกิดการซึมซับและยอมรับไปอย่างไม่รู้ตัว

ด้านอุบัติเหตุและการป้องกัน แม่ชาวเลจะบอกให้เด็ก ๆ สวมรองเท้าเมื่อออกจากบ้านเสมอ ๆ เพราะพื้นที่โดยทั่วไปของหมู่บ้านเป็นชายทะเลที่มีโขดหิน เปลือกหอย และเศษขวดแตกที่ถูกซัดมากับน้ำทะเล การสอนให้เด็กว่ายน้ำ ดำน้ำ ตั้งแต่ยังเล็ก ก็เป็นผลมาจากการอยู่ใกล้ทะเล รวมทั้งการสอนให้เด็กรู้จักสัตว์ทะเลที่มีพิษ

2. ปัจจัยทางระบบครอบครัวและเครือญาติ

ชาวเล มีระบบครอบครัวที่ฝ่ายหญิงมีความเป็นใหญ่ (Matriarchal family) การดูแลความเป็นอยู่ภายในบ้าน ตลอดจนอำนาจหน้าที่ต่างๆตกอยู่แก่ฝ่ายหญิง (ไพฑูริย์ เครือแก้ว ฅลำพูน ,2518) ชาวเลเมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะต้องย้ายออกจากบ้านของตนไปอยู่กับครอบครัวของฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นการจัดที่อยู่อาศัยภายหลังการแต่งงานแบบ “ มาตุพงศ์ ” (Matrilocal residence) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าฝ่ายหญิงมีความเป็นใหญ่ในครอบครัว ผลที่ปรากฏต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู คือ แม่ และยายเป็นผู้ที่มีบทบาทรองลงมา เนื่องจากระบบดังกล่าว ความสัมพันธ์ทางฝ่ายแม่จะมีมากกว่าฝ่ายพ่อ รวมทั้งการตั้งกลุ่มครัวเรือนที่เกี่ยวข้อง และสืบเชื้อสายร่วมกันมาทางแม่ที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงกัน ทำให้การเด็กมีความสัมพันธ์กับญาติฝ่ายแม่มากกว่าฝ่ายพ่อ ดังจะเห็นได้จากการที่แม่มีฝากฝังให้ยายหรือญาติพี่น้องฝ่ายตนช่วยดูแลเด็กเมื่อตนไม่อยู่

นอกจากนี้สถานภาพและบทบาทของคนในครอบครัว มีส่วนกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคนในครอบครัว ส่งผลให้ผู้ปกครองชาวเลถ่ายทอดความรู้ด้านการประกอบอาชีพให้แก่เด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง เป็นการสอนให้มีทักษะและให้มีความชำนาญเฉพาะอย่าง

ลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าชาวเลให้ความสำคัญแก่ฝ่ายหญิงอย่างมาก คือ การที่สามีชาวเลนำรูปถ่ายของภรรยาไปอัดกรอบนำมาแขวนคอ

3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การที่ลักษณะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวเลต้องอาศัยและพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในครอบครัวและชุมชนมีลักษณะที่ไม่เป็นระเบียบแบบแผน เช่น การรับประทานอาหาร ไม่สามารถให้เด็กรับประทานอาหารพร้อมๆกับคนอื่นในครอบครัวได้ต้องให้เด็กรับประทานอาหารก่อน เพราะไม่รู้ว่ามีผู้ใหญ่จะกลับมาจากนอกอวนเวลาใด บางวันกลับเร็ว บางวันกลับช้า เป็นต้น

นอกจากนี้การหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวของชาวเล จะใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก การที่ครอบครัวของชาวเลส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ความจำเป็นทางเศรษฐกิจทำให้แม่ชาวเลต้องออกไปช่วยสามีทำงานด้วย คือ

ไปวางอวนกุ้ง ยายหรือญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดจึงมีบทบาทในการช่วยดูแลเด็กระหว่างที่พ่อแม่
 ชาวเลไปออกอวนในตอนเช้า และการที่ครอบครัวต้องใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัวในการ
 ประกอบอาชีพ ดังนั้นหากสมาชิกในครอบครัวสามารถช่วยกันทำงานได้เร็วเท่าใด ก็หมายถึงการ
 มีแรงงานที่จะช่วยกันทำมาหากินและมีโอกาสที่รายได้ของครอบครัวจะเพิ่มมากขึ้น จึงเห็นว่าผู้
 ปกครองชาวเลจะถ่ายทอดความรู้ด้านการประกอบอาชีพ สอนให้เด็กรู้จักเครื่องมือต่างๆ เช่น
 อวน เบ็ด สอนให้เด็กว่ายน้ำ ดำน้ำ หรือแม้กระทั่งการถือท้ายเรือ การสอนสิ่งเหล่านี้ให้แก่เด็ก
 ตั้งแต่อายุยังน้อยก็เพื่อเป็นการเตรียมให้เด็กมีทักษะพื้นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการ
 ประกอบอาชีพต่อไป

และโดยทั่วไปแล้วชาวเลมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างยากจนถึงระดับปานกลาง
 และมีรายได้ในแต่ละวันที่ไม่แน่นอน เงินที่ได้มาจะถูกนำมาใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวกับการบริโภค
 อาหารเป็นส่วนใหญ่ เพราะการมีอาหารกินหมายถึงการมีชีวิตอยู่รอดในวันต่อไป ซึ่งอาจจะมี
 ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ ชาวเลจึงให้ความสำคัญกับการกินมากและใช้เงินเก่ง ไม่ค่อยเก็บออม
 เงินไว้เพื่อใช้จ่ายในวันข้างหน้าหรือในยามที่จำเป็น เพราะถือว่าเงินหามาได้ง่าย ออกไปวางอวน
 เต็มวันก็กลับมากก็ได้เงิน หรือหากไม่มีเงินก็สามารถใช้ระบบเงินเชื่อก่อนได้ ชาวเลจึงตามใจ
 เด็กๆ มาก เมื่อเด็กขอเงินไปซื้อขนมหรือซื้อของเล่นจึงไม่ค่อยขัด เมื่อเด็กต้องการอะไรก็จะซื้อ
 หามาให้

4. ปัจจัยทางสังคม

ชุมชนชาวเลที่หมู่บ้านสังกาอยู่เป็นชุมชนขนาดเล็กบนเกาะลันตา มีลักษณะเป็นชุมชน
 ของคนกลุ่มน้อย ซึ่งคนในชุมชนมีชาติพันธุ์เดียวกัน คือ ชาวเล กลุ่มอุรักลาโว้ย และมีความ
 สัมพันธ์เป็นเครือญาติกันเกือบทั้งหมด การเป็นที่พี่น้องกัน เผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ และ
 การเปลี่ยนแปลงของชีวิตในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน ลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้ชาวเลในหมู่บ้าน
 สังกาอยู่มีความรู้สึกรักพวกพ้อง มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันสูง การแสดงออกต่อกันจึงมีลักษณะ
 ประนีประนอม ดังจะเห็นว่าชาวเลจะไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันอย่างรุนแรง มีสิ่งใดที่ช่วยเหลือ
 กันได้ก็ช่วยเหลือกันโดยไม่หวังผลตอบแทน จึงทำให้สังคมของชาวเลมีความสามัคคีกัน สังเกต
 ได้ชัดจากการร่วมมือร่วมใจกันต่อเรือปาจ๊ากเพื่อใช้ในพิธีการลอยเรือซึ่งเป็นประเพณีสำคัญของ
 พวกเขา และยังมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของ อาหาร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การที่
 ชาวเลในชุมชนตลอดจนผู้ปกครองประพฤติปฏิบัติตนเช่นนี้ จึงถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ๆ
 ในการพัฒนาด้านสังคม ปลูกฝังให้เด็กมีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น

นอกจากนี้การที่สังคมของชาวเลเป็นสังคมเครือญาติ จึงส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 ในด้านการส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นทั้งผู้ที่สูงวัยกว่า วัยเดียวกันและอ่อนวัยกว่า

กล่าวคือ การที่ครอบครัวชาวเลแต่ละครอบครัวต่างเป็นญาติพี่น้องกัน มีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน มีการไปมาหาสู่ พบปะพูดคุยกันอยู่เสมอทุกวัน เด็กจึงมีโอกาสทำความรู้จักและมีความคุ้นเคยกับบุคคลอื่น ๆ นอกครอบครัวมาก และการที่เด็ก ๆ อยู่ท่ามกลางญาติพี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ประกอบกับการที่ชาวเลให้ความสำคัญและให้ความเคารพนับถือผู้ที่อาวุโส จึงส่งผลให้ผู้ปกครองอบรมและสั่งสอนเด็กด้านกิริยามารยาทในการปฏิบัติต่อผู้อาวุโสเด่นชัดมาก

ลักษณะของสังคมชาวเลอีกประการหนึ่ง คือ การมีเครือข่ายทางสังคมแบบเหนียวแน่น (closely - knit) และเป็นเครือข่ายที่มีสมาชิกหรือบุคคลในสังคมเป็นจำนวนน้อย ความหลากหลายหรือความแตกต่างกันทางสังคมมีน้อย คือ มีความคล้ายคลึงกันมาก บุคคลในสังคมมีความสัมพันธ์กับโลกภายนอกน้อย ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติ ตลอดจนแบบแผนพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของคนในชุมชนจะมีความคล้ายคลึงกันสูง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสังคมเล็กๆ ผู้คนในชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา ข่าวสารหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจะแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว และมีลักษณะการเลียนแบบกับสูง ซึ่งลักษณะของเครือข่ายทางสังคมเช่นนี้มีผลต่อลักษณะความเชื่อและการปฏิบัติตนของชาวเลและผู้ปกครองชาวเลหลายประการ ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยด้วยวิธีการรักษาแบบพื้นบ้านโดยใช้สมุนไพร หรือ การรักษาโดยโตะหมอประจำหมู่บ้าน ซึ่งเบญจา ยอดดำเนิน แอ็คติจิสต์และคณะ (2536) กล่าวว่า ลักษณะของสังคมที่มีเครือข่ายทางสังคมที่มีบุคคลเป็นจำนวนน้อย หรือมีเครือข่ายแบบคล้ายคลึงกัน มักจะมีความเชื่อด้านสุขภาพอนามัยแบบพื้นบ้านสูง แม้ว่าบุคคลในเครือข่านั้นจะได้พบกับแพทย์แผนปัจจุบันและได้รับการถ่ายทอดความเชื่อใหม่ๆ ทางด้านสุขภาพอนามัยจากแพทย์แผนปัจจุบันก็ตาม แต่ก็มักจะตีความตามวิธีการคิดในแบบสังคมที่ตนอยู่

5. ปัจจัยทางการศึกษา

ปัจจัยทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลอย่างมากต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล เนื่องจากชาวเลส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 4 และบางคนไม่ได้รับการศึกษาเลย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการดำรงชีวิตของชาวเลในหมู่บ้านสังกัดอยู่ในอดีตมีลักษณะเร่ร่อนไปตามที่ต่างๆ การศึกษาไม่ใช่สิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขา การเรียนรู้วิธีการพายเรือ การจับปลา การว่ายน้ำ การดำน้ำ การสังเกตลักษณะการขึ้นลงของน้ำทะเล ลักษณะหรือทิศทางของลม การสังเกตแหล่งที่มีสัตว์น้ำชุกชุม เหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวเลจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อที่จะสามารถมีชีวิตรอดต่อไปได้ ชาวเลอพยพมาตั้งหลักแหล่งที่หมู่บ้านสังกัดเมื่อประมาณ 40 - 50 ปี ที่ผ่านมา และโรงเรียนบ้านสังกัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2513 คือ เมื่อ 26 ปีที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวเลที่มีอายุประมาณ 30 ปีขึ้นไปนั้นไม่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียน ส่วนชาวเลผู้ที่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียนคือผู้ที่อายุ 30 ปีลงมา

ประกอบกับการศึกษาในโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตภายใต้บริบทและความต้องการของชาวเล ซึ่งจะสังเกตได้ว่าชาวเลจะเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น และทางโรงเรียนก็ไม่สามารถทำให้ชาวเลเห็นประโยชน์ของการได้รับการศึกษาได้ ประกอบกับมีอุปสรรคทางด้านภาษา กล่าวคือ เด็กๆชาวเลไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย และครูก็ไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาอูรักลาโว้ยของชาวเลเช่นกัน โรงเรียนบ้านสังกาอูจึงมีเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น ด้วยเหตุต่างๆข้างต้นชาวเลไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงขาดโอกาสที่จะพัฒนาความคิด หรือการพัฒนาความสามารถในการรับรู้และกลั่นกรอง หรือการพัฒนาความใฝ่รู้ ซึ่งมีผลต่อดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตของชาวเลเป็นอย่างมาก

การขาดการศึกษาทำให้ชาวเลขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีต่างๆที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตของตน ตลอดจนขาดเครื่องมือที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายนอกกลุ่มชาวเลของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การอ่านไม่คล่อง การคำนวณไม่เก่ง ทำให้ชาวเลไม่สามารถหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านหนังสือ หรือติดตามข่าวสารต่างๆ ตกเป็นเครื่องมือ ถูกหลอกหลวงได้ง่าย และที่สำคัญที่สุด คือ ทำให้ไม่สามารถปรับตัวตามสภาพความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมของตนได้อย่างเหมาะสม วิถีชีวิตหลายประการที่สามารถมีคุณภาพยิ่งขึ้นจากความรู้ วิทยาการใหม่ๆที่มีผู้ค้นพบ เช่น วัคซีนป้องกันโรคต่างๆ เป็นต้น จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากนัก

นอกจากนี้การที่ชาวเลมีโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูเด็กน้อยมากจนเกือบจะไม่มี และการขาดความคิดไตร่ตรอง ในการเลือกรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากสื่อต่างๆที่มีอยู่ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ข่าวสารจากโรงพยาบาล การอบรมเลี้ยงดูเด็ก จึงเป็นการปฏิบัติตามที่ตนรับรู้ หรือได้รับการบอกเล่าจากผู้ที่มีประสบการณ์มาแล้ว ผู้ปกครองชาวเลมีความเห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นเรื่องธรรมชาติและธรรมดาสามัญ ไม่ได้มีความสำคัญเป็นพิเศษแต่อย่างใด เคยเลี้ยงมาอย่างไรก็เลี้ยงไปอย่างนั้น

6. ปัจจัยทางความเชื่อ

ธวัช ปุณโณทก (2528) กล่าวว่า ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้นๆหรือสังคมมนุษย์นั้นๆ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้นไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพเกรงกลัว สิ่งเหล่านี้เรียกว่า ความเชื่อ ความเชื่อมีขอบเขตกว้างขวางมาก ไม่เพียงแต่จะหมายถึงความเชื่อในดวงวิญญาณทั้งหลาย (belief in spiritual beings) ภูติผี คาถาอาคม โขคลาง ไสยเวทต่างๆ ยังรวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือ เช่น ต้นไม้ ป่าเขา เป็นต้น

เมื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชาวเลแล้ว จะเห็นได้ว่าการที่ชาวเลมีชีวิตที่เร่ร่อน ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในทะเล มีการดำรงชีวิตที่อาศัยธรรมชาติเป็นสำคัญ มีชีวิตที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์ การหาเหตุผลมาอธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้นจะแสดงออกในลักษณะของความน่ากลัว ที่เกิดจากการกระทำของสิ่งที่ไม่มีความตั้งใจและมีอำนาจเหนือการควบคุมของมนุษย์ และนำมาซึ่งความโชคร้าย โรคภัยไข้เจ็บ ภัยพิบัติต่าง ๆ ชาวเลจึงมีความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติและโรคภัยไข้เจ็บว่าเกิดจากการกระทำของผี

ปัจจัยทางด้านความเชื่อที่แสดงออกในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ การสอนหรือการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติตามความเชื่อของตนแก่เด็ก ๆ การให้โตะหอมรักษาการเจ็บป่วยของเด็ก สำหรับชาวเล โตะหอมเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจ เป็นผู้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมและพิธีการในประเพณีสำคัญของชุมชน ความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อโตะหอม เป็นสิ่งที่ชาวเลได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดความเชื่อนี้ให้แก่เด็ก ๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กอีกหลายประการ เช่น การมีความเชื่อเกี่ยวกับยาผีบอกหรือสมุนไพโร ซึ่งลักษณะการรักษาโรคเป็นผลสะท้อนมาจากความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดโรค ริเวอร์ส์ (Rivers อ้างใน เบญจา ยอดดำเนิน จรรยา เศรษฐบุตร และกฤติยา อาชวนิจกุล , 2529) นักมานุษยวิทยาการแพทย์ กล่าวว่า การรักษาเยียวยาของคนในกลุ่มสังคมที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีต่ำนั้น เป็นไปตามความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดโรคของชุมชนนั้น ซึ่งการรักษาเยียวยาและความเชื่อในการรักษาพยาบาลนี้ เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมมนุษย์ ลักษณะการรักษาโรคให้แก่เด็กของผู้ปกครองชาวเล ก็เป็นผลที่สะท้อนมาจากความเชื่อดังกล่าวเช่นกัน

7. ปัจจัยทางวัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม

จากการที่ชาวเล เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม เช่น ภาษา การแต่งกาย ประเพณีสำคัญ ลักษณะเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน โดยอาศัยการอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการถ่ายทอดในเบื้องต้น การมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ตามแบบของชาวเล การจัดระเบียบภายในชุมชน การพูดภาษาชาวเล การแต่งกาย การบริโภคอาหาร การประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การประกอบกิจพิธีในพิธีกรรมตามความเชื่อในประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นวัฒนธรรมที่ผู้ปกครองชาวเลถ่ายทอดไปสู่เด็ก ๆ โดยการปฏิบัติ การเป็นแบบอย่าง การอบรมสั่งสอน สิ่งที่ผู้ปกครองชาวเลถ่ายทอดไปสู่เด็ก ๆ ดังกล่าว

เป็นสิ่งที่ถูกกลั่นกรองมาจากแบบแผนทางวัฒนธรรม ซึ่งตนเองได้ถูกหล่อหลอมมาแล้วตามลำดับ
ชั้นของชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน

วัฒนธรรมจากสังคมภายนอก

ชาวเลได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกอย่างมาก ผ่านทางสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากโทรทัศน์ และวิทยุ รวมทั้งการนำสินค้าต่างๆเข้ามาขายภายในหมู่บ้านโดยพ่อค้า จากข้อมูลเห็นได้ชัดว่า ชาวเลได้รับการแพร่กระจายวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกโดยไม่ได้รับการเตรียมตัวที่เหมาะสม เช่น การให้เด็กกินนมข้นหวานชง บะหมี่สำเร็จรูป ขนมสำเร็จรูป ผงชูรส และการซื้อของเล่นสำเร็จรูปให้เด็กเล่นอย่างไม่มีขอบเขต เป็นต้น จากการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ซับซ้อน มีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ทำให้ชาวเลมีความไม่รู้เท่าทันต่อสินค้าต่างๆที่เข้ามาพร้อมกับระบบบริโภคนิยม และรับสิ่งเหล่านั้นเข้ามาในชีวิตของตนโดยไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากสิ่งเหล่านั้นต่อชีวิตของตนในระยะยาว

นอกจากนี้ การที่สังคมภายนอกเข้ามามีบทบาทกำหนดชีวิตของชาวเล เช่น การถือครองที่ดิน การควบคุมให้ชาวเลมียุทธวิธีปฏิบัติต่างๆตามมาตรฐานของส่วนกลาง ก็ทำให้ชีวิตของชาวเลเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่ได้มีการคำนึงถึงพื้นฐานดั้งเดิม ที่มา หรือ เหตุผลของวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวเล ดังนั้นจึงเกิดความสับสน การรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามาอย่างฉาบฉวย โดยไม่มีรากฐานที่มั่นคงจากภายในสังคมของตนเองมาก่อน รวมทั้งการปฏิเสธวัฒนธรรมใหม่บางอย่างที่ส่วนกลางเห็นว่าดีและสำคัญ แต่ขัดกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวเล เช่น เรื่องการขับถ่ายและการทิ้งขยะ ซึ่งชาวเลผู้ที่เคยอาศัยอยู่ในเรือในทะเล ขับถ่ายลงทะเล ทิ้งขยะลงในทะเลมาเป็นเวลานานโดยไม่มีปัญหาใดๆ เมื่อเปลี่ยนมาตั้งหลักแหล่งบนแผ่นดิน ชาวเลจึงกลายเป็นผู้มีปัญหาในการไม่ยอมรับการใช้ส้วม และการรักษาความสะอาดสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชการ รวมทั้งการเคยมีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ การอยู่ไปวันๆหนึ่งทำให้ชาวเลไม่มีการเก็บหอมรอมริบ หรือกังวลกับอนาคตยาวไกลข้างหน้า เมื่อสังคมและความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป แต่ชาวเลก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหากลายเป็นผู้ไม่มีวิสัยทัศน์ ไม่มีการวางแผนในชีวิต

จึงเห็นได้ชัดว่า การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมจากสังคมภายนอก โดยที่ชาวเลไม่ได้รับการเตรียมตัวให้พิจารณาและเลือกรับวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม ตลอดจนไม่ได้รับการชี้แนะให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องรับวัฒนธรรมบางอย่าง เพื่อให้มีชีวิตที่มีคุณภาพในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของตน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของชาวเล